

10. møde

Tirsdag den 1. november 1994, kl. 13.00

Dagsorden

1) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortrædere for følgende folketingsmedlemmer:

Tove Lindbo Larsen (S),
Pia Larsen (V),
Per Stig Møller (KF),
Gert Petersen (SF),
Pia Kjærsgaard (FP) og
Elisabeth Arnold (RV).

2) Indstilling fra Udvalget til Valgs Prøvelse.

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 4:

Forespørgsel til trafikministeren [om Øresundsprojektets samlede økonomi].
Af Steen Gade (SF) m.fl.
(Forespørgslen anmeldt 25/10 94).

4) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 6:

Forespørgsel til miljø- og energiministeren [om, hvad regeringen vil gøre for at holde grundvandet fri for pesticider].
Af Bent Hindrup Andersen (EL) og Keld Albrechtsen (EL).

5) Første behandling af lovforslag nr. L 19:

Forslag til lov om Hovedstadens Sygehusfællesskab.
Af sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen).
(Fremsat 26/10 94).

6) Første behandling af lovforslag nr. L 20:

Forslag til lov om ændring af forskellige love. (Ændringer i forbindelse med etablering af Hovedstadens Sygehusfællesskab).
Af sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen).
(Fremsat 26/10 94).

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 16:

Forslag til folketingsbeslutning om opfordring til at trække aktstykke nr. 13 om Hovedstadens Sygehusfællesskab tilbage fra Finansudvalget.
Af Anni Svanholt (SF) og Steen Gade (SF).
(Fremsat: 27/10 94).

8) Første behandling af lovforslag nr. L 21:

Forslag til lov om ændring af ophavsretsloven.
Af kulturministeren (Jytte Hilden).
(Fremsat 26/10 94).

9) Første behandling af lovforslag nr. L 22:

Forslag til lov om ændring af teaterlov. (Begrænsning i statens efterregulering af egnstaterrefusion).
Af kulturministeren (Jytte Hilden).
(Fremsat 26/10 94).

10) Første behandling af lovforslag nr. L 12:

Forslag til lov om ændring af lov om social pension. (Afskaffelse af den særlige, lave pensionsform – almindelig førtidspension).
Af Anne Baastrup (SF) m.fl.
(Fremsat 12/10 94).

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 2:

Forslag til folketingsbeslutning om børnepasningsgaranti, afvikling af ventelister og uddannelse af pædagoger.
Af Villy Søvndal (SF) m.fl.
(Fremsat 12/10 94).

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 3:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af ankeadgang på hjemmehjælpsområdet.
Af Villy Søvndal (SF) m.fl.
(Fremsat 12/10 94).

13) Valg af 17 medlemmer til det udvalg, der blev nedsat ved Folketingets dagsorden af 13. oktober 1994.

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Fra statsministeren har jeg modtaget følgende skrivelse af 1. november 1994:

»Efter statsministerens indstilling er det ved kongelig resolution af 1. november 1994 besluttet

at afskedige efter ansøgning i nåde skatteminister Ole Stavad fra den ham betroede ministerstilling.

at udnævne direktør, cand.polit. Carsten Koch til skatteminister.

Jeg tillader mig at anmode hr. formanden om at underrette Folketinget herom.

sign. Poul Nyrup Rasmussen
/ Henning Lund-Sørensen«

Den første sag på dagsordenen var:
1) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortrædere for følgende folketingsmedlemmer:

Tove Lindbo Larsen (S),

Pia Larsen (V),

Per Stig Møller (KF),

Gert Petersen (SF),

Pia Kjærsgaard (FP) og

Elisabeth Arnold (RV).

Formanden:

Som punkt 1 på dagsordenen er optaget spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderne for folketingsmedlemmerne Tove Lindbo Larsen (S), Pia Larsen (V), Per Stig Møller (KF), Gert Petersen (SF), Pia Kjærsgaard (FP) og Elisabeth Arnold (RV), der har søgt orlov fra den 1. november 1994, jf. forretningsordenens § 41, stk. 3, litra a, jf. stk. 5, på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv.

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at der meddeles orlov som ansøgt, og at stedfortræderne indkaldes som midlertidige medlemmer. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Indstilling fra Udvalget til Valgs Prøvelse.

Forhandling

Eva Møller (KF):

Folketinget har nu vedtaget at meddele orlov til 6 medlemmer af Folketinget og at indkalde stedfortræderne.

Som ordfører for Udvalget til Valgs Prøvelse skal jeg gøre indstilling om, at stedfortræderne godkendes som midlertidige medlemmer af Folketinget.

Fru Tove Lindbo Larsen er valgt i Søndre Storkreds, og i anledning af hendes orlov indkaldes 1. stedfortræder for Socialdemokratiet i denne storkreds, konsulent Finn Rudaizky.

Fru Pia Larsen er valgt i Københavns Amtskreds, og i anledning af hendes orlov indkaldes 1. stedfortræder for Venstre i denne åmtskreds, læge Poul Brix.

Hr. Per Stig Møller er valgt i Vestre Storkreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for Det Konservative Folkeparti i denne storkreds, stud.jur. Mads Lebech.

Hr. Gert Petersen er valgt i Østre Storkreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for Socialistisk Folkeparti i denne storkreds, adjunkt Annette Nordstrøm Hansen.

Fru Pia Kjærsgaard er valgt i Fyns Amtskreds, og i anledning af hendes orlov indkaldes 1. stedfortræder for Fremskridtspartiet i denne amtskreds, gartner Mogens Christensen.

Fru Elisabeth Arnold er valgt i Århus Amtskreds, og i anledning af hendes orlov indkaldes 1. stedfortræder for Det Radikale Venstre i denne amtskreds, skolepsykolog Gunhild Husum.

Udvalget til Valgs Prøvelse har i et møde i dag behandlet disse sager, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende indstilling:

Konsulent Finn Rudaizky, læge Poul Brix, stud.jur. Mads Lebech, adjunkt Annette Nordstrøm Hansen, gartner Mogens Christensen og skolepsykolog Gunhild Husum godkendes som midlertidige medlemmer af Folketinget fra og med den 1. november 1994.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 110 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 4:

Forespørgsel til trafikministeren [om Øresundsprojektets samlede økonomi].

Af Steen Gade (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 25/10 94).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 6:

Forespørgsel til miljø- og energiministeren [om, hvad regeringen vil gøre for at holde grundvandet fri for pesticider].

Af Bent Hindrup Andersen (EL) og Keld Albrechtsen (EL).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 19: Forslag til lov om Hovedstadens Sygehusfællesskab.

Af sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen).

(Fremsat 26/10 94).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 6 og 7 opførte sager, nemlig:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 20: Forslag til lov om ændring af forskellige love. (Ændringer i forbindelse med etablering af Hovedstadens Sygehusfællesskab).

Af sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen).

(Fremsat 26/10 94).

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 16:

Forslag til folketingsbeslutning om opfordring til at trække aktstykke nr. 13 om Hovedstadens Sygehusfællesskab tilbage fra Finansudvalget.

Af Anni Svanholt (SF) og Steen Gade (SF).

(Fremsat 27/10 94).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen):

De to lovforslag om oprettelse af et samlet universitetssygehusvæsen i hovedstaden, Hovedstadens Sygehusfællesskab, er som bekendt et resultat af aftalerne i juni 1994 mellem regeringen og Københavns og Frederiksberg Kommuner om økonomien i 1995.

Forslaget går ud på at samle Rigshospitalet og de fem hospitaler i Københavns Kommune og Frederiksberg Hospital i et nyt Hovedstadens Sygehusfællesskab kaldet HS. Med fælles planlægning og drift af sygehusene i HS skabes mulighed for at sikre en bedre udnyttelse af den samlede sygehuskapacitet på området.

I forhold til borgerne er der det helt klare formål med HS at sikre alle adgang til undersøgelse, behandling og pleje af høj kvalitet. Og hvordan skal man så opnå det mål? Fælles brevpapir gør det jo ikke.

Her vil jeg gerne kort nævne nogle af de oplagte muligheder, der skabes ved sammenlægningen af sygehusene i HS.

For det første vil etableringen af HS blandt andet gøre det muligt at lave en samling af områdets specialiserede lands- og landsdelafdelinger. Det vil give afdelingerne et bredere patientunderlag, og det vil igen give mulighed for at styrke kvaliteten i behandlingen af patienterne.

HS vil for det andet også få mulighed for at etablere afdelinger, der kun udfører planlagte undersøgelser og behandlinger. For patienterne er det naturligvis en stor fordel, at man her ikke risikerer f.eks., at en planlagt operation aflyses, fordi der i stedet skal foretages en akut operation.

For det tredje vil jeg gerne pege på muligheden af at begrænse antallet ...

Formanden:

Det tager lidt lang tid, inden salen falder til ro.

Sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen):

... af afdelinger med døgnvagt, og det vil blandt andet betyde, at lægerne i større udstrækning end i dag kommer til at arbejde i dagarbejdstiden.

Disse eksempler peger alle i samme retning. HS skaber mulighed for at gennemføre nogle klare serviceforbedringer for borgerne og oven i købet en række forbedringer, der samtidig vil

indebære en bedre udnyttelse af de eksisterende ressourcer på området.

Regeringen har lagt vægt på, at der bliver taget alle nødvendige initiativer til at sikre, at sammenlægningen af sygehuse kan ske på en både ordentlig og smidig måde.

Aktstykket om at etablere en midlertidig bestyrelse og ansætte en direktion er derfor også tænkt som et fornuftigt bidrag til at sikre en rigtig god start for HS. Men jeg synes bestemt, at man kan have forståelse for, at SF har været kritisk over for at behandle aktstykket, før lovforslaget havde set dagens lys. Det er jo en ganske stor sag med betydning for mange mennesker, vi drøfter i dag.

Når regeringen alligevel på et tidligt tidspunkt valgte at sende en ansøgning til Finansudvalget, var det først og fremmest af hensyn til det meget store personale ude på sygehuse. Vurderingen var, at det af hensyn til personalet er vigtigt hurtigt at få etableret en ledelse, der kan tage ansvaret for at tale med og samarbejde med personalet om den praktiske gennemførelse af overgangen til HS. I modsat fald kan man risikere, at der opstår en unødvendig usikkerhed ude blandt personalegrupperne.

Jeg ved, at det er en vurdering, som mange personalerepræsentanter er enige i, og på den baggrund vil jeg derfor opfordre forslagsstillerne til efter førstebehandlingen af lovforslaget i dag at trække beslutningsforslag nr. B 16 tilbage, så aktstykket kan færdigbehandles på Finansudvalgets møde i morgen.

Med disse ord skal jeg anbefale en gennemførelse af lovforslaget om etablering af HS og forslaget om den nødvendige følgelovgivning. Jeg skal samtidig give et varmt tilsagn om en hurtig bistand i forbindelse med udvalgsbehandlingen.

Lone Møller (S):

Der er mange opfattelser af det danske sundhedsvæsen. Man kan nogle gange få det indtryk, at hele Danmarks befolkning synes, at vores sundhedsvæsen er det dårligste i verden. Men sådan er det gudskelov ikke. Hvis vi ser på sundhedsvæsenet som helhed, er det overvejende positive tilkendegivelser, man møder. Det skal dog aldrig forhindre os i at gøre det endnu bedre. Stilstand er som bekendt det samme som tilbagegang.

Hovedstadens Sygehusfællesskab er et resultat af aftaler indgået i juni 1994 mellem regeringen og Frederiksberg og Københavns Kommuner om økonomien for 1995. Formålet er at sikre

borgerne den bedst mulige behandling i sundhedsvæsenet og størst mulig udnyttelse af eksisterende ressourcer i et sygehusfællesskab i et geografisk afgrænset område.

Socialdemokratiet er godt tilfreds med det samarbejde, der er aftalt, og medvirker gerne til at gennemføre den nødvendige lovgivning, som de forslag, vi her har til behandling, er et udtryk for.

Samarbejdet omfatter fem københavnske hospitaler, Frederiksberg Hospital og Rigshospitalet. Hertil kommer de servicefunktioner, der knytter sig til disse. Fælles planlægning og drift skaber mulighed for bedre udnyttelse af den samlede sygehuskapacitet. En overordnet planlægning og gensidig orientering betyder, at overlappning og ressourcespild kan undgås. En ordentlig planlægning er det halve af arbejdet, som man siger.

Borgerne skal sikres adgang til undersøgelse, behandling og pleje af høj kvalitet. Det er derfor nødvendigt at tilrettelægge en hensigtsmæssig arbejdsgang, fælles planlægning og drift, bedre udnyttelse af den samlede kapacitet og dermed øge effektiviteten og kvaliteten – igen til gavn for patienterne. Vi skal skabe et godt arbejdsklima for medarbejderne og ikke mindst sikre borgerne tryghed ved vores sundhedssystem.

Hovedstadens afstande og befolkningsunderlag vil med dette lovforslag danne grundlag for en langt bredere planlægning af speciale og vagtfordeling. Det bredere grundlag vil give muligheder for afkortning af ventelister og ventetider til behandling f.eks. ved at indføre enheder, der ikke har akutforpligtelser, men kun udfører planlagte aktiviteter og operationer. Dermed opnås en høj produktivitet og kvalitet. Samtidig sikres patienterne imod, at planlagte operationer må aflyses og udsættes på grund af pludseligt opståede akutte situationer.

Når man er fri for vagtforpligtelser, kan man også i langt højere grad planlægge personalets arbejdstid på en måde, så patienten kun ser nogle få personer under indlæggelsen, den samme læge, den samme sygeplejerske.

Det vil også blive muligt at lave en samling af områdets specialiserede lands- og landsdelsafdelinger. Det vil give afdelingerne et bredere patientgrundlag og dermed igen styrke kvaliteten i behandlingen.

Forslaget giver øgede muligheder for at reducere afdelinger med døgnvagt. Det vil give flere lægetimer til rådighed i dagtimerne.

Forslaget giver mulighed for at styrke grundlaget for klinisk forskning og undervisning. Sygehusfællesskabet skal tillige medvirke til at udvikle den sundhedsfremmende og forebyggende indsats.

Socialdemokratiet lægger megen vægt på, at fællesskabet om universitetssygehusvæsenet samarbejder tæt med det øvrige sundhedsvæsen og derved sikrer et højt fagligt niveau. Det gælder forskning og udviklingsarbejde samt uddannelse af sundhedspersonale.

Nogle kunne få tanken, at Rigshospitalet vil miste sin position som sundhedsvidenskabeligt udviklingscenter med særlige opgaver inden for patientbehandling, forskning og uddannelse. Det er absolut ikke tilfældet. Rigshospitalet beholder sin særlige status i sygehusvæsenet.

I et samarbejde af denne størrelse er det vigtigt med præcise regler for budget og regnskab. Det er klart beskrevet i lovforslaget, at budget og regnskabsform er analoge med amters og kommuners, og at udgifterne indpasses i kommunernes og amternes regnskaber. Tilsvarende gælder for statens udgifter.

I lovforslaget er der lagt op til, at HS skal følge de samme revisionsregler, som gælder for almindelige kommuner, nemlig selv finde egnet revisor. Det har medført stor betænkelighed hos statsrevisorerne, og vi er fra Socialdemokratiets side indstillet på at kigge nærmere på det under det kommende udvalgsarbejde.

Sygehusfællesskabet ledes af en bestyrelse på 15 medlemmer, 7 udpeget af Københavns Borgerrepræsentation, 2 af Frederiksberg Kommune og 6 af sundhedsministeren. Tilsynsmyndigheden er indenrigsministeren.

Socialdemokratiet lægger meget vægt på, at man forud finder en samarbejdsform, som også giver medarbejderne størst mulig medindflydelse. Det vil være muligt at tilrettelægge et bedre tværgående samarbejde hospitalerne, primærsektoren og socialektoren imellem, så ingen oplever at falde igennem systemet på grund af manglende planlægning. Her er det vigtigt, at personalet er med.

Det er utrolig vigtigt, at sammenlægningen af sygehusene kan ske på den bedst mulige måde. Derfor kan Socialdemokratiet støtte Sundhedsministeriets aktstykke til Finansudvalget om at etablere en midlertidig bestyrelse og ansætte en direktion, så der hurtigst muligt etableres en ansvarlig ledelse, som i samarbejde med personalet kan gennemføre klare retningslinjer.

I en så omfattende strukturændring er det væsentligt at få tilvejebragt retningslinjer, så unødigt usikkerhed ikke opstår blandt personalegrupperne.

Det er en stor opgave, vi står foran. I Socialdemokratiet tror vi på, at det er den rigtige vej at gå med et tæt samarbejde i hovedstaden. Socialdemokratiet havde gerne set, at Københavns Amt havde været med i fællesskabet. Det bliver ikke i denne omgang. Derfor skal vi sikre et tæt samarbejde mellem HS og Københavns Amt, og konstruktionen er da også indrettet således, at amtet kan komme med, når det måtte ønskes.

Målet er klart, det skal ikke være et systemets hospital, men et hovedstadens og borgernes hospital. Vi medvirker gerne til et hurtigt og positivt udvalgsarbejde, således at loven kan træde i kraft den 1. januar 1995.

Tove Fergo (V):

Det er Venstres holdning, at der skal være så stor åbenhed om de politiske beslutninger som muligt, og at der skal være direkte valg til politisk beslutgende organer. Det er ligeledes Venstres holdning, at de, der lægger udgifts- og serviceniveauet, skal stå direkte til ansvar over for de borgere, der skal betjenes og betale regningen. Samtidig er det vores overbevisning, at de politiske organer, kommunalbestyrelser og amtsråd, bedst kender til de lokale problemer og derfor også bedst kan løse dem.

Hvis vi skal fravige dette meget vigtige princip, så skal der være utrolig gode grunde til det. Der skal kunne nås en politisk målsætning, som man ellers ikke ville kunne opnå.

Det er på den baggrund, vi spørger os selv, om regeringens lovforslag om et Hovedstadens Sygehusfællesskab, hvor politikerne jo kun vil være indirekte valgt, vil være en bedre måde at løse hospitalssituationen i København og på Frederiksberg på, end når beslutningerne ligger hos de to kommunalbestyrelser.

For at sige det ligeud mener Venstre ikke, at denne centralistiske overbygning rummer fordele for borgerne i de to kommuner. Tværtimod.

I øvrigt er det svært at finde lignende konstruktioner på det politiske niveau andre steder inden for dansk folkestyre.

Det lyder jo meget smukt, når sundhedsministeren i sin skriftlige fremsættelsestale skriver, at det overordnede mål for Hovedstadens Sygehusfællesskab er at sikre borgerne adgang til undersøgelse og behandling og pleje af høj kvalitet. Det havde borgerne i princippet kunnet få

adgang til hele tiden, hvis ellers de ansvarlige borgmestre havde haft politisk mod til at gennemføre de beslutninger, som de respektive kommunalbestyrelser havde truffet.

Fordele ved et Hovedstadens Sygehusfællesskab, som det er beskrevet i lovforslaget, ja, det er fordele, som man i forvejen havde truffet beslutning om bl.a. i Københavns Borgerrepræsentation, men også andre steder i hovedstadsområdet. F.eks. specialesammenlægningen besluttede man i København i et samarbejde mellem Frederiksberg Kommune og Københavns Amt allerede i 1990. Der manglede bare mod hos borgmestrene til at få den gennemført.

Etableringen af elektive funktioner, som alene skal tage sig af ventelistepatienter, ja, det er en udvikling, der er i gang andre steder i landet. Det behøver man sandelig ikke noget sygehusfællesskab for.

En reduktion af afdelinger med døgnvagt kan man da tage en beslutning om politisk i de respektive kommunalbestyrelser. Og bredere patientunderlag under de specialiserede afdelinger? – ja, med denne konstruktion, hvor man jo netop ikke har Københavns Amt med, vil der blive et smallere grundlag under disse specialafdelinger, end der var under den oprindelige aftale, der blev truffet i 1990.

Vedrørende styrkelsen af den videnskabelige forskning er forskningsindsatsen i Københavnsområdet den allerstørste i hele landet. Der er 900 projekter, der bliver godkendt af Den Videnskabssetiske Komité for København og Frederiksberg om året. Det er langt, langt flere end noget andet sted i landet. Det behøver man ikke dette fællesskab til.

Så der er ingen saglige begrundelser for at oprette et sådant sygehusfællesskab. Det, der er årsagen til, at man nu vælger at oprette det, er efter vores bedste overbevisning, at man vil komme Københavns og Frederiksbergs betrængte kommunekasser til hjælp. Derfor skylder staten 7,3 mia. kr. ind i dette selskab frem til år 2005.

Det kan så også undre os, for skulle det ikke netop blive billigere? Er det ikke en af begrundelserne for at lave denne bureaukratiske konstruktion? Skulle det netop ikke blive billigere? Og så vil man alligevel poste betydelig flere penge ind i dette område.

I den forbindelse vil jeg godt slå fast, at Venstre ikke betvivler, at der er behov for flere penge til sygehusene, og det har vi også taget højde for i vores ændringsforslag til finansloven, men

det gælder så sandelig sygehusene i hele landet, også de østdanske sygehuse. Hvis man skulle understøtte de østdanske sygehuse og sygehuse i den øvrige del af landet på samme måde, som man nu går ind og understøtter Københavns og Frederiksberg Kommuner, så ville det koste 5,3 mia. kr. om året. Så det er tal af vældige, vældige dimensioner, og det kan virke urimeligt på den øvrige del af befolkningen i det land, at de to kommuner, København og Frederiksberg, skal favoriseres på den måde, de bliver.

Det forholder sig ganske vist sådan – og det dokumenterede jo også et udvalgsarbejde, dengang vi havde en borgerlig regering – at Københavns og Frederiksberg Kommuner har en merudgift på sygehusområdet. Det blev fastslået, at de brugte ca. 32-33 pct. mere, end man gør i gennemsnit for hele landet. Der kunne man så forklare de 20 pct. med den befolkningssammensætning, der er i de to kommuner, men for de 12-13 pct.s vedkommende kan man ikke forklare merudgiften. Begrundelsen var, at man havde for mange ældre liggende færdigbehandlet og plejehjemsindstillet i sengene, der var for dårligt samarbejde med hjemmeplejen og for dårligt samarbejde med de praktiserende læger.

Det er Venstres opfattelse vedrørende dette forslag, at vi i første omgang skal se på en hovedstadsreform. Vi skal have gennemført kommunalreformen, som jo aldrig blev gennemført for hovedstadsområdets vedkommende. Det har indenrigsministeren jo bebudet et forslag om, og det vil vi meget gerne se konstruktivt på, og først derefter vil vi se på, hvordan man kunne forbedre samarbejdet i Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune og Københavns Amt vedrørende sygehusområdet.

Det er vores holdning, at de tre enheder burde kunne finde ud af et samarbejde i fællesskab. Det har de vist tidligere at de kunne, og jeg tror, at hvis vi herindefra tilskynder dem yderligere til det, vil de tage fat på det og tage fat på det konstruktivt.

Venstre støtter SF's beslutningsforslag om at trække aktstykket nr. 13 med de 1½ mio. kr. til en midlertidig ordning tilbage.

Vi er enige med SF i, at det er besynderligt, man fremkommer med sådan et ønske om en bevilling, før vi overhovedet har set lovforslaget om Hovedstadens Sygehusfællesskab, før der overhovedet er truffet beslutning om det.

Det er vores håb, at vi kunne udskyde diskussionen og debatten om Hovedstadens Sygehus-

fællesskab, indtil vi så, hvad der kom ud af, at hovedstaden var med i kommunalreformen. Og jeg skal sige her, at de to kommuner kommer ikke i klemme økonomisk her i 1995. De penge, man fra statens side ville give til de to kommuner, den 1 mia. kr., der er bevilget til 1995, er allerede blevet bevilget og givet de to kommuner uafhængig af, om man opretter et Hovedstadens Sygehusfællesskab eller ej.

Karen Højte Jensen (KF):

Gennem meget, meget lang tid har vi politikere og befolkningen gennem både de skrevne og de elektroniske medier og i øvrigt også gennem kontakt med personalet i vores sygehusvæsen fået præsenteret et sygehusvæsen med adskillige mangler, et sygehusvæsen, som ikke lever op til de forventninger, en befolkning i et moderne samfund med rette har.

Hermed ønsker jeg ikke at sige, at vi har et sygehusvæsen, som overhovedet ikke fungerer. Heldigvis er det da sådan, at de fleste patienter trods alt er tilfredse med den behandling, de får på sygehusene.

Det mest påtrængende problem er naturligvis de helt uacceptabelt lange ventetider til en række operationer og behandling, ligesom kvaliteten i såvel behandlingen som plejen må højnes.

På sigt oplever vi en endnu større udfordring for behandlingssystemet, idet vi får et tiltagende antal meget gamle i Danmark, et stigende antal patienter med livsstilssygdomme med behov for behandling, ligesom nye undersøgelses- og behandlingsmuligheder skaber øget behov.

Politikerne, som alt andet lige har hovedansvaret, kan hverken sidde den løbende kritik eller de fremtidige udfordringer overhørig. Og det vil den konservative folketingsgruppe heller ikke gøre.

Vi er parat til at gå nye veje. Vi ønsker at være med til at tage initiativer, der kan forbedre sygehusvæsenet til gavn for patienterne, men selvfølgelig også et sygehusvæsen, hvor de ansatte føler, at opgaverne løses på en tilfredsstillende måde. Vi ønsker at sikre, at de ressourcer, som allerede i dag er til rådighed, udnyttes optimalt, ligesom vi har en række krav, der skal imødekommes, når der er tale om at tilføre flere ressourcer. Vi står ikke for det synspunkt, at blot flere penge løser problemerne.

Regeringens forslag om oprettelse af Hovedstadens Sygehusfællesskab ser den konservative folketingsgruppe som regeringens klare erkendelse af, at Københavns Kommunes socialde-

mokratiske styre ikke har evnet at drive sit hospitalsvæsen på en rationel måde og bestemt heller ikke på en måde, som har levet op til borgernes, patienternes, berettigede forventninger.

Forslaget, som det ligger nu, bygger på en aftale om oprettelse af HS, en aftale, som blev indgået i forbindelse med kommuneforhandlingerne i juni måned.

Den konservative gruppe mener, der er behov for at gå nye veje. Vi mener, det er vigtigt at sikre en bedre udnyttelse af den samlede kapacitet i det område, der her er tale om, ligesom i andre dele af landet, og vi ønsker på den måde at øge effektiviteten og kvaliteten til fordel for patienterne. Vi mener, at det nu er rigtigt at bryde med den nuværende struktur både de ansvarlige politiske organer imellem, de enkelte sygehuse imellem og internt på de enkelte sygehuse.

Der må sikres en langt bedre koordinering af opgaverne i området til gavn for patienterne, og det mener vi kan ske med forslaget.

Men vi spørger os selv, hvorfor Københavns Amt ikke er med – det er efter vores opfattelse en alvorlig mangel ved forslaget. Det ville have været naturligt, at Københavns Amt, som jo netop ligger tæt på det område, der i øvrigt er tale om, var med.

Og jeg vil gerne spørge: Er det sådan, at Københavns Amt i en tidligere fase i forbindelse med kommuneforhandlingerne i maj-juni har haft tilbudet, og i bekræftende fald, er det så amtsborgmesteren, der egenhændigt har sagt fra? Det interesserer os faktisk vældig meget. Vi ønsker, at Københavns Amt skal sikres mulighed for at kunne indtræde i dette HS.

Nogle anfægter bestyrelsens sammensætning og kompetence, som det er foreslået i forslaget, blandt andet på grund af det indirekte valg. Ja, jeg kan såmænd også have en vis reservation i forhold til denne model, men ser jeg ud over landet, er det jo sådan, at det er en model, der er ganske udbredt såvel i primær- som i amtskommunale sammenhænge, og hverken Københavns Kommune eller Frederiksberg Kommune, som er to væsentlige aktører her, anfægter modellen.

Der skal være instruktionsbeføjelser fra de to kommunalbestyrelser og fra sundhedsministerens side. Det forstår vi godt, men vi ønsker, at der alt andet lige ikke lægges for stærke bånd på bestyrelsens beføjelser.

Må jeg sige om selve sammensætningen af bestyrelsen, hvad angår de ministerudpegede

medlemmer, at her ønsker Det Konservative Folkeparti at få professionelle personer med ledelseserfaring fra den private sektor ind, altså ikke embedsmænd og ikke politikere.

Det Konservative Folkeparti har givet udtryk for, at vi er villige til at tilføre sygehusene flere ressourcer. Men vi forudsætter, at der stilles krav om, at der nu gøres op med de eksisterende overenskomster, således at arbejdet kan tilrettelægges fleksibelt, og således at de stive faggrænser fjernes. Det er både et spørgsmål om, at de eksisterende ressourcer udnyttes optimalt, og at de ekstra ressourcer kommer patienterne til gode: Flere behandlinger, bedre kvalitet, bedre uddannelse af personalet, bedre forskning og et udstyr på vore sygehuse, som er up to date.

Vi ser dette projekt som værende den isbryder, der nu kan sikre tidssvarende overenskomster ikke blot inden for HS, men samtidig sandelig også i det øvrige sygehusvæsen. Vi mener, at det er ganske afgørende, at HS ikke bliver lønførende, således at det bliver en magnet, der tiltrækker personale på bekostning af andre sygehusvæsenere.

Ganske store statslige midler skal over en periode tilføres HS. Vi vil gerne drøfte økonomien, og vi vil gerne have sikkerhed for i det fremsatte lovforslag, at denne konstruktion økonomisk ikke berører de andre sygehuskommuner. Men jeg vil gerne have en garanti for, at der ikke gennem ændrede udligningsordninger sker en reduktion af midlerne i de øvrige sygehuskommuner som følge af dette lovforslag.

Vi ønsker, der skal være forvaltningsrevision, altså en kritisk revision. Der er meget store statslige indskud i dette foretagende, og det er såmænd ikke nyt, at Det Konservative Folkeparti går ind for forvaltningsrevision. Det har vi gjort i forbindelse med forslag om at indføre lignende ordninger både i amter og kommuner. Vi mener, det vil være relevant, at det er Rigsrevisionen, der netop på baggrund af de meget store statslige tilskud foretager denne opgave.

Det er naturligvis vigtigt, at vi ikke her får en konstruktion, så de enkelte borgere ikke ved, hvad der foregår. Vi mener, det er vigtigt at præcisere åbenheden, og jeg hæfter mig ved, at såvel offentlighedsloven som forvaltningsloven skal være gældende for området.

Den konservative gruppe ser HS som muligheden for at skabe noget nyt, der kan blive en model for en videreudvikling også i andre regioner. Det Konservative Folkeparti kan principielt tilslutte sig forslaget. Vi har en lang række

spørgsmål, vi vil drøfte med regeringen, og vi forventer et forhandlingsforløb med dem, der skal bære forslaget igennem. Vi vil også støtte vedtagelsen af aktstykket.

Anni Svanholt (SF):

I SF var vi meget opmuntret over det, vi kunne læse i pressen den 6. oktober 1994 om regeringens planer om en kommunalreform i hovedstaden. Vi opfattede det som et signal til, at nu måtte planerne om Hovedstadens Sygehusfællesskab helt være opgivet. Og det passede os vældig godt, for vi går ind for, at vi skal have en kommunalreform i hovedstaden. Det er det eneste, der virkelig kan løse de problemer, der er på sygehusområdet.

Men pludselig så vi så – og blev meget overraskede over – at regeringen fremlagde et aktstykke i oktober måned og på den måde ville starte Hovedstadens Sygehusfællesskab gennem et aktstykke i Finansudvalget – en meget ejendommelig fremgangsmåde, for det her er jo ikke bare sådan en lille, ubetydelig sag.

Vi synes, at Hovedstadens Sygehusfællesskab er et meget stort projekt, og vi kan ikke acceptere, at man sådan ad bagdøren får startet det selskab, uden at vi har haft en offentlig debat i Folketingssalen om selve lovforslaget. Det er baggrunden for vores beslutningsforslag.

I øvrigt handler det her jo i høj grad om, hvordan vores sygehusvæsen skal styres, og om det skal være folkevalgte, der direkte er valgt af folket, der skal varetage en så stor og væsentlig opgave.

Det synes vi i SF er meget vigtigt, og derfor synes vi, at Hovedstadens Sygehusfællesskab er meget problematisk. Som sagt er det et selskab, som får ansvar for mange penge. Det drejer sig om 7,3 mia. kr. og om knap 20.000 mennesker, der skal være ansat dér, og det svarer nok til 20 pct. af det samlede sygehusvæsen i Danmark.

Vores indvendinger imod det er i høj grad, at det skal styres i et meget lukket system uden direkte folkelig kontrol. Det bliver styret af en bestyrelse, som er indirekte valgt, og uden at den er direkte ansvarlig over for eller i direkte dialog med befolkningen. Der kan nemt ske det, at der opstår en ansvarsforflygtigende situation. Sygehusvæsenet, som er og bliver en meget stor og væsentlig opgave i vores samfund, er så taget ud af den politiske prioritering og bliver uden direkte sammenhæng med beslægtede områder – her er Københavns Amt, som jo har ansvaret for en række store sygehuse, jo heller ikke med.

Altså får man ikke den sammenhæng og mulighed for overordnet planlægning, som alle ellers ofte taler om, og som vi er enige i er meget nødvendigt.

Det løser ikke de problemer, der er med samordning, og denne konstruktion er også med til at fastholde, ja, ligefrem cementere de sygehuse, som nu er med i det lukkede system, i den eksisterende organisering og opgavefordeling. Det vil blive meget statisk.

Den selskabsform, der er lagt op til, kan faktisk godt give private firmaer meget afgørende indflydelse på sygehusenes drift, og det ønsker vi ikke. Vi mener, at det er de folkevalgte, der skal have det ansvar, og som skal stå til ansvar over for befolkningen.

Hvad værre er: Denne konstruktion vil reelt fjerne indholdet i den kommunalreform, som regeringen har bebudet. Der vil ikke være ret meget tilbage at diskutere, når hovedopgaven, som er hele sygehusvæsenet i hovedstadsområdet, er puttet ind i denne lukkede kasse.

Det er klart, at et storamt skal have ansvaret for det samlede sygehusvæsen. I øvrigt kan vi godt frygte, at Hovedstadens Sygehusfællesskab skal danne model, skal indføres i det ganske land og udbredes til samtlige amter. Det er vi naturligvis stærkt imod.

Vi synes, at der er oplagte fordele ved at få lavet et hovedstadsamt i stedet for Hovedstadens Sygehusfællesskab. Det er et folkevalgt organ, som er direkte valgt, der vil stå for den samlede planlægning af hele sygehusvæsenet, og vi kan se, at Københavns Kommune også ved en sådan ordning vil kunne blive lettet for det økonomiske pres. Det er vigtigt.

Vi skal derfor fra SF's side meget stærkt opfordre regeringen til fuldstændig at opgive enhver tanke om etablering af Hovedstadens Sygehusfællesskab og i stedet for virkelig satse på at fremme kommunalreformen i hovedstaden. Det er det, der vil være løsningen på de problemer for sygehusvæsenet, som regeringen er optaget af.

Jan Køpke Christensen (FP):

Det er en helt almindeligt anerkendt vurdering, at den væsentligste betydning, amterne har, er at stå for driften af vores sygehuse. I de senere år har der desværre været mange eksempler på, at amterne ikke varetager dette område tilfredsstillende. Jeg tænker selvfølgelig på de lange ventelister, vi har her i landet.

Som Socialdemokratiets ordfører, fru Lone Møller, kom ind på, har vi ikke det dårligste sundhedsvæsen i verden. Nej, det har vi ikke, men vi har trods alt også set af de sidste undersøgelser, der er lavet i dette land, at der er flere og flere borgere, mange borgere efterhånden, der ikke har den tillid til sundhedsvæsenet, som de tidligere har haft.

Det skyldes naturligvis, at vi godt nok ikke er det land i verden, der har det dårligste sundhedsvæsen, men vi er absolut heller ikke dem, der kan gå ud og bryste os af, at vi har det bedste sundhedsvæsen, som vi kunne tidligere. Det tror jeg også fru Lone Møller vil erkende. Det er desværre situationen, og det skal vi selvfølgelig have rettet op på. Det må vi alle her i denne sal være interesseret i.

Vi har set en masse advarsler og små vink, som amterne har fået, om at stramme deres forvaltning af sygehusene op. Når det tages i betragtning, kan det kun konkluderes, at det er meget kedeligt, at intet efter vor opfattelse har fået amterne til at tage deres rolle alvorligt. Der er stadig disse uacceptable ventelister.

På den baggrund vil det kun være rimeligt at tage sygehusene fra amterne, sådan som Fremskridtspartiet har foreslået lige siden vores fremkomst her i Tinget, og lægge dem ind under Sundhedsministeriet, således at vi – både ministeren og folketingsmedlemmerne – har det direkte ansvar.

Alt for ofte har vi desværre set, at vi folketingsmedlemmer med ministeren i spidsen vasker vores hænder og siger, at det er amternes ansvar, at vi har disse uacceptable ventelister. Disse tilstande må vi have ændret.

Imidlertid er det rimeligt at opfatte det sådan, at forslagene vedrørende Hovedstadens Sygehusfællesskab ikke lægger op til at fjerne sygehusene fra Københavns Amt, Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune. Tværtimod kan man frygte, at forslagene vedrørende Hovedstadens Sygehusfællesskab lægger op til dannelsen af et storamt, et Storkøbenhavns superamt, om man vil.

Det fremgår af bemærkningerne, at der i sygehusfællesskabets bestyrelse skal være medlemmer udpeget af sundhedsministeren, og det er for så vidt også godt. Det er efter vor opfattelse det, der skal ske: at vi får mere og mere ansvar ind under sundhedsministeren. De 6 af de i alt 15 medlemmer skal udpeges af sundhedsministeren, og resten kommer fra kommunerne.

Når det specielt tages i betragtning, at sygehusvæsenet sagligt set i øjeblikket reelt er amternes eneste eksistensberettigelse, så styrker denne sammensætning af bestyrelsen indtrykket af, at det er et storamt, et Storkøbenhavns superamt, som jeg tidligere sagde.

Det, der sagligt set kan kritiseres ved forslaget, er nærmest de forhold, der ikke er nævnt i bemærkningerne. F.eks. savnes der en uddybende vurdering af spørgsmålet vedrørende stordriftsfordele. Det ville være indlysende, at der blev præsenteret en oversigt over de vurderinger og analyser, der måtte foreligge. Der kunne for den sags skyld også være eksempler på, om man har nogle nogenlunde tilsvarende erfaringer på dette område i udlandet. Hvis dette forslag skal gennemføres på grund af bl.a. stordriftsfordele, så må Fremskridtspartiet se nogle klare eksempler på disse fordele.

Hvis man ønsker at opnå effektivitetsforbedringer, som jo ingen kan være uenige i vi skal have, ville det have været bedre at sikre, at der opstår en reel – jeg understreger: en reel – konkurrence på bl.a. kvalitet og effektivitet, som sundhedsministeren også tidligere har været inde på i medierne. Det lægger forslaget desværre nok ikke op til. Man kan frygte, at Hovedstadens Sygehusfællesskab i stedet blot bliver en stor ineffektiv sygehusenhed, og så er vi lige vidt.

Derfor vil jeg gerne have, at ministeren uddyber, hvad det er, der vil sikre, at de berørte sygehuse og afdelinger vil kunne drives mere effektivt efter etableringen af Hovedstadens Sygehusfællesskab.

Jeg ser ingen væsentlige ændringer i de berørte sygehuses incitamentsstruktur, som vi tidligere har efterlyst i Fremskridtspartiet, og som i realiteten er det eneste, der kan ændre sygehusenes kvalitets- og effektivitetsbegreber. At sygehuse nu kommer ind under en anderledes form for ledelse, giver ikke pr. automatik større effektivitet og mere kvalitetsbevidsthed.

Bemærkningerne savner også en garanti med reelt indhold for, at man ikke blot fjerner specialafdelingerne på enkelte af de berørte sygehuse og derefter om måske 20-30 år, hvad ved jeg, f.eks. lukker Sundby Hospital eller Frederiksberg Hospital med den begrundelse, at de ikke længere har nogen berettigelse på grund af, at de ingen specialafdelinger har.

Kan ministeren allerede nu oplyse, om det er teoretisk muligt at indbygge en sådan garanti, og om regeringen i givet fald vil være med? Jeg

ved godt, at man intet kan garantere, men man kunne måske godt få understreget med større sandsynlighed, end det er tilfældet i forslaget, hvordan det vil gå. Eller skal vi tage dette spørgsmål op i udvalget?

Hvis man skulle være rigtig grov, kan man sige, at Københavns og Frederiksberg Kommuner på grund af en elendig økonomisk forvaltning er kommet ind i et så voldsomt økonomisk uføre, at de nu er presset til at sælge deres sygehus. Jeg tror, det var Venstres ordfører, der var inde på noget lignende. Og jeg vil også gerne have en bemærkning fra ministeren, om det vittelig er det, der er tilfældet.

Det skal ingen hemmelighed være, at vi, som vi jo også har foreslået flere gange her i Tinget, helst ønsker, at sygehusstrukturen bliver fundamentalt ændret på landsbasis. Som ministeren også – og det skal ministeren have ros for – er kommet frem med i medierne, skal vi have en helt anden struktur. Vi skal også lytte lidt til, hvad Rigshospitalets chef har sagt netop om en anden struktur. Han udtalte, at man slet ikke behøver flere kroner på bordet. Det, der drejer sig om for at få ventelisterne fjernet, er en helt ny struktur, hvor pengene følger behandlingen, som man ser det i bl.a. Sverige.

Vi har også i dette land set, at selvejende institutioner ville være det helt rigtige. Vi har et eksempel i mit eget amt, Sønderjyllands Amt, nemlig Aabenraa ny sygehus, der fungerer utrolig godt med, at der er private selskaber med i bestyrelsen.

Med hensyn til SF's forslag skal jeg sige, at vi ikke er enige; men vi vil alligevel takke SF for, at de er med til, at vi får de ting og sager, man nu har på hjerte, belyst fra alle sider her i salen.

Til sidst vil jeg spørge ministeren, om det ikke var en idé at stramme kapitel 8 om straffebestemmelser op. Der står:

»Et medlem af sygehusfællesskabets bestyrelse, der gør sig skyldig i grov tilsidesættelse af de pligter, som den pågældendes hverv medfører, straffes med bøde. Simpelt uagtsom pligttilsidesættelse straffes dog ikke.«

Vi vil fra Fremskridtspartiet gerne spørge ministeren, om det ikke var en idé at kigge på, om man skulle stramme denne paragraf op.

Som man kan høre, kan Fremskridtspartiet se både positive og negative sider ved disse forslag. Stort set må vi sige, at på nuværende tidspunkt er der flest ting, der vejer for det positive. Vi vil gå ind i et konstruktivt arbejde i udvalget. Vi vil have en del ting belyst, også nogle af de

ting, som jeg har nævnt her, og så vil vi senere tage endelig stilling til, om vi kan støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Det, der kaldte mig herop, var hr. Jan Kørpe Christensens udtalelse om, at opgaverne på sygehusområdet skulle tages fra amterne, fordi de ikke kunne få ventelisterne bragt ned. Jeg kan ikke forestille mig, at hr. Jan Kørpe Christensen i virkeligheden mener det, for der er jo ventelister både til hjemmeplejen og til plejehjem og til daginstitutioner osv. Skal de opgaver så også tages fra de lokale folkevalgte råd, fra kommunalbestyrelser og amtsråd? Det er ikke nogen begrundelse.

Der er mange grunde til, at der er ventelister på sygehusene, bl.a. det, som flere af talerne har været inde på, nemlig strukturproblemerne, overenskomsterne og mange andre ting; men der er jo også økonomien. Det kommer vi ikke udenom, og Venstre har erkendt, at der skal flere penge til. Men fordi finansministeren vil holde fanen højt for sin forkromede skattereform, så har amterne ikke fået lov til at sætte skatterne op, og det vil sige, at de ikke på den måde har haft mulighed for at skaffe lidt flere penge til at komme ventelisterne til livs. Det synes jeg er vigtigt at understrege. Jeg kan ikke forestille mig, at hr. Jan Kørpe Christensen mener, at man skal tage styret fra de folkevalgte rundt omkring i landet, hvis de ikke kan komme ventelisterne til livs.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg vil sige til Venstres ordfører, at det ikke er noget nyt. Fremskridtspartiet har altid ønsket at nedlægge amterne, og derfor skal vi også have et alternativ, når vi nedlægger amterne. Vi ønsker ikke bare at fjerne amterne og dermed lægge sundhedsområdet udelukkende under Sundhedsministeriet.

Vi ønsker sideløbende at lave repræsentantskaber, hvor de lokale kommunalbestyrelser kan indvælge repræsentanter til at få indflydelse på de lokale sygehuse. Det synes jeg også jeg har hørt fra visse Venstrefolk rundt omkring i landet; men jeg ved ikke, om det er fra fru Tove Fergo, jeg tilfældigvis har hørt det. Jeg ved i hvert fald, at i Venstre er man meget uenige om, om amterne skal nedlægges – det er måske mere eller mindre fifty-fifty i Venstre og også i folketingsgruppen.

Jeg ved, at kommunalordføreren har været inde på, at det vil være en god idé at lave en kommunalreform, hvor vi også tager det at nedlægge amterne med i billedet. Jeg synes, det er helt fair, at man har forskellige meninger om det; men det er klart, at man også må have et alternativt forslag til netop den store kolos, der hedder sundhedsområdet. Der er det Fremskridtspartiets opfattelse, at der gudske lov er flere og flere Venstrefolk, der lærer af Fremskridtspartiet også på det område og indser, at det er den rigtige vej, så man ikke udelukkende bare centraliserer, men også har lokale repræsentanter, der har indflydelse på de enkelte sygehuse.

Vi ønsker, som også fru Tove Fergo sagde, en helt ny sygehusstruktur. Det har vi foreslået her i salen så sent som i foråret, og dengang var det således, at også Venstres ordfører havde mange rosende ord til vort forslag netop om den nye struktur. Det er det, vi skal arbejde videre på, og derfor siger vi, at disse forslag måske kan åbne for en positiv dialog, som også kan bruges fremover i det øvrige sundhedsvæsen.

(Kort bemærkning).

Mads Lebech (KF):

Det er til Fremskridtspartiets ordførers første indlæg med bemærkninger om Frederiksberg Kommune, og om, at det skulle være Frederiksberg Kommunes økonomiske forhold, som skulle føre til, at man går med i Hovedstadens Sygehusfællesskab.

Der må jeg sige, at på Frederiksberg føler vi, at vi fører en ansvarlig økonomisk politik. På Frederiksberg føler vi ikke, at vi ved at gå med i HS deponerer vores sygehusvæsen; men vi må sige, at ved at gå med i HS kan vi sikre en bedre udnyttelse af sygehusvæsenet i hovedstaden og dermed af den samlede kapacitet, og vi kan øge effektiviteten og kvaliteten, alt sammen til fordel for patienterne.

Vibeke Peschardt (RV):

Baggrunden for lovforslaget om oprettelse af Hovedstadens Sygehusfællesskab er firkloverregeringens aftale af 10. juni med Københavns og Frederiksberg Kommuner om oprettelsen af et storkøbenhavnsk sygehusfællesskab.

Det Radikale Venstre står som altid bag de aftaler, vi har været med til at indgå, og det gælder også denne. Forslaget er efter Det Radikale Venstres opfattelse et forsøg på en nødvendig økonomisk og styringsmæssig fornyelse af en

femtedel af landets hospitalssektor. Forslaget angår Rigshospitalet, som er statens, Hvidovre Hospital, Bispebjerg Hospital, Frederiksberg Hospital, Sundby Hospital, Kommunehospitalet og Sct. Hans Hospital.

Det Radikale Venstre har noteret sig den meget massive afstandtagen fra forslaget, der er kommet til udtryk i nogle af høringssvarene, og jeg medgiver kritikerne, at der ikke har været tid til en længere debat, før junaftalen var en realitet. Det kunne man måske godt have forventet, når det er et så stort skib, der sættes i søen.

Jeg vil derfor understrege, at oprettelsen af hovedstadssygehusselskabet ikke i sig selv betyder, at ledelseskonstruktionen automatisk vil blive konfirmeret af os i andre sammenhænge. I Det Radikale Venstre forstår vi godt Amtsrådsforeningens bekymringer over forslaget, og det er vores holdning, at gennemførelsen af sygehusselskabet ikke skal have indflydelse på en eventuel beslutning om det samlede sygehusvæsens fremtidige status, noget, man godt kunne forestille sig kunne blive tilfældet.

Men der er jo en grund til, at staten på denne måde træder til og samtidig ønsker en indflydelse, der harmonerer med den økonomiske hjælp, der hermed ydes Københavns og Frederiksberg Kommuner. Jeg træder vist ikke nogen over tæerne ved at sige, at især Københavns Kommune gennem mange år har klaget sin nød over for skiftende finansministre. Nu er klagen blevet hørt, der er skubbet statspenge i det stor-københavnske sygehusvæsen, og det indebærer naturligvis, at staten må have indflydelse i sygehusselskabet. Det får man gennem ministerudpegede repræsentanter i selskabets bestyrelse. Det harmonerer godt med, at Rigshospitalet, som er statens, lægges over i sygehusfællesskabet.

Det Radikale Venstre har lagt mærke til Rigsrevisionens høringssvar. Vi vil i det videre arbejde med forslaget lytte til de bemærkninger, der er kommet herfra, og det samme gælder spørgsmålet om medarbejderrepræsentation i selskabsbestyrelsen.

Det Radikale Venstre vil medvirke til et konstruktivt udvalgsarbejde om lovforslaget. Til sidst vil jeg sige, at det ligger i hele talen her, at vi afviser SF's beslutningsforslag om det aktstykke til Finansudvalget, der skal være starten på Hovedstadens Sygehusfællesskab.

Bruno Jerup (EL):

Enhedslisten støtter ikke det foreliggende forslag til oprettelse af Hovedstadens Sygehusfællesskab, og ganske kort kan jeg sige, at vi derfor støtter SF's forslag til folketingsbeslutning, nr. B 16.

Vi mener ikke, at den konstruktion, som man lægger op til, er fremtiden for udviklingen af sygehusområdet. I stedet for skal man gå efter at danne et storamt, et Københavns Amt, hvorunder sygehussektoren naturligvis må ligge, og hvor man får det naturlige samarbejde, ikke kun inden for København og Frederiksberg, men i hele amtet. Den konstruktion, man laver nu, er, som andre har været inde på, udemokratisk. Det er en konstruktion, hvor man har en sammensætning af nogle fra kommunen og nogle fra staten, og hvor den reelle magt og kontrol er forsvundet.

Det er en konstruktion, som vil kunne bruges i andre sammenhænge til at lave privatiseringsmodeller blandt andet for sygehusområdet. Det kan derfor heller ikke undre, at Fremskridtspartiet synes, at det her er noget positivt, som de kan være med til sådan i det hele taget. Vi er imod den slags konstruktioner. Der skal være klare demokratiske linjer for, hvem der har ansvaret for, hvad der besluttes, og hvem der har ansvaret for ventelisterne. Hvem har ansvaret for tingene, hvis de ikke fungerer? Vi skal ikke have lavet sygehusvæsenet om til en sektor, der styres af administratorer fra oven af, og hvor det er sådan, at der er muligheder for at stille folkevalgte til regnskab for deres handlinger.

Derfor kan vi samlet sige, at dette forslag ikke er noget, der kan få vores støtte. Vi mener, man i stedet for skal fremskynde diskussionen omkring udviklingen af et storamt og udviklingen af en opdeling af Københavns Kommune i mindre kommuneenheder. Det er sådan set et mere perspektivrigt program end det, man går i gang med nu, hvor man på grund af nogle problemer forsøger på at komme over den store klump, der hedder, at der skal dannes et fælles amt.

Vi mener ikke, at man ved denne konstruktion sikrer, at man løser de problemer, der er på sygehusområdet. Det er muligt, at man kan få nogle kortvarige forbedringer inden for visse områder. Men det er ikke forbedringer, man ikke allerede ville kunne få ved et samarbejde uden et egentligt selskab, hvis det var sådan, at der var villighed til det imellem sygehusene og imellem kommunerne. Konstruktionen er i virkeligheden, sådan som vi opfatter det, et led i

eller muligvis et led i en fremtidig privatiseringsfilosofi inden for det her område, som kunne dukke op andre steder. Vi har jo allerede set, hvordan man begynder at lave busselskaber og nu altså sygehusselskaber og andre, som skal overtage amternes funktioner. Det er vi ikke tilhængere af.

Ganske kort til slut: Vi støtter beslutningsforslag nr. B 16.

Sonja Albrink (CD):

I CD ønsker vi et ordentligt og velfungerende sundhedsvæsen, uanset om vi taler om primærsektoren eller sygehussektoren. Vi ønsker et ordentligt og velfungerende sundhedsvæsen, der yder god patientservice og behandling af høj kvalitet, og hvor adgangen til at få den nødvendige behandling er lige for alle og vederlagsfri.

Opgaverne skal i hovedsagen varetages af det offentlige, men gerne suppleret med de ydelser, der udbydes af private hospitaler. Forebyggelsen og en effektiv udnyttelse af ressourcerne skal sikre, at vi får mest mulig sundhed for pengene. Dette er noget af det grundlæggende i CD's syn på sundhedsområdet, og det kan næppe bekymre nogen.

Men vandene skilles af mere eller mindre ideologiske grunde, så snart man rører ved placeringen af ansvaret for den overordnede planlægning. Her mener CD ikke, at amterne har vist sig specielt velegnede. De har i for høj grad været optaget af selvforsyningshensyn og kasetænkning frem for af at samarbejde og samordne funktioner. Derfor har CD den opfattelse, at det overordnede ansvar ligger bedre i den centrale myndighed.

Det er et ømfindeligt område, for så snart man bare rører ved de kommunale systemer, breder panikken sig øjeblikkelig. Men skulle dagens debat prikke hul i, at der åbnes for en bred og saglig diskussion om sundhedsvæsenets strukturproblemer, herunder også om amternes egenhed som administrativ myndighed, så bliver vi ikke grebet af panik i CD, tværtimod. Forslaget om Hovedstadens Sygehusfællesskab, der følger af aftalen mellem regeringen og de to hovedstadskommuner om økonomien i 1995, går et skridt i den retning, CD ønsker, selv om der stadig er tale om forankring i kommunal myndighed.

Hovedstadens Sygehusfællesskab kommer til at berøre omkring 20 pct. af landets sygehuskapacitet. Det er en ganske stor andel; og fører nyordningen til de forbedringer, som vi håber

og tror på, er her jo en model, som vil kunne få mere vidtrækkende betydning også ud over hovedstaden alene; det vil jeg ikke lægge skjul på.

Forslaget indeholder forventninger på en lang række punkter, som CD har været opmærksom på i det samlede sygehusvæsen. Det kan være med til at anvise nye muligheder og metoder, der kan skabe forbedringer også inden for de økonomiske rammer, altså bedre ressourceudnyttelse og mere sundhed for pengene. Kan Hovedstadens Sygehusfællesskab til sin tid opvise gode resultater, ville det være temmelig tåbeligt ikke at tage ved lære af opskriften. Det behøver i hvert fald ikke ligge som en skjult dagsorden bag forslaget.

I Jyllands-Posten fra den 25. september blev det sagt meget skarpt – og antydet i klare vendinger – at der bag forslaget skjuler sig en dagsorden, der kan få jordskælvsagtige følger for sundhedsvæsenet i det ganske land og for det amtskommunale system. Denne måde at anskue sagen på vil jeg overhovedet ikke acceptere. Det må være en ret og en pligt at tage både rammen omkring og indholdet i sundheds- og sygehusvæsenet op til en diskussion, uanset om der er nogle, der føler, at det amtskommunale system er gået for nær.

Begrænsninger i udgiftsvæksten har i mange år været et konstant krav. Det vil af mange grunde formentlig ikke ændre sig, men så meget mere anledning er der da til at lægge de fastlåste holdninger til side og interessere sig dybt for de instrumenter, der nu engang kan bruges, så sygehusvæsenet igen kan gøre sig fri af den lidet smigrende betegnelse: Det syge væsen, som man har set i store overskrifter dagligt i den seneste tid.

I Danmark har vi et højt ambitionsniveau om at være blandt de bedste internationalt – både vedrørende behandling, forskning og patientpleje. De ambitioner kan man ikke leve op til, hvis bevillingerne er det eneste instrument, man vil betjene sig af. Derfor må der tænkes om og tænkes nyt, for at man kan få den optimale planlægning, administration, organisering osv.

Alle skal ikke kunne alt. Derfor er det naturligt i et land af Danmarks størrelse at understrege Rigshospitalet som et flagskip, hvor den højeste ekspertise og de mest krævende specialer er samlet på ét sted. Det samlede Hovedstadens Sygehusfællesskab bliver kaldt et center for sundhedsvidenskab, behandling, forskning og uddannelse. Det står klart og utvetydigt i bemærkningerne til forslaget; men selv om den

særlige lov om Rigshospitalet skal falde bort, er dets status ifølge § 2 jo uændret.

Hovedstadens sygehusvæsen skal ledes af en bestyrelse. Sammensætningen af den har på forhånd fået kommentarer med på vejen i den offentlige debat med yderpunkter i, at det endelig må være en politisk ledelse – ellers er der såkaldt demokratisk underskud – eller også må det endelig være en forretningsmæssig bestyrelse med medlemmer, der har forstand på sygehusdrift.

For det sidste taler de interesseremodsætninger, der vil kunne opstå for de medlemmer, der samtidig sidder i Borgerrepræsentationen eller i kommunalbestyrelsen. Omvendt er der vel heller ingen naturlov, der siger, at de politisk udpegede medlemmer ikke har forstand på sygehusdrift eller ikke kan skille tingene ad. CD vælger at støtte den foreslåede model, og vi må have tillid til, at de mennesker, der udpeges til bestyrelsesarbejdet, vil vide at røgte hvervet ansvarligt og kompetent.

Angående de problemer, der er opstået med det aktstykke, der er forelagt Finansudvalget, vil jeg gerne på CD's vegne beklage, at forløbet er blevet, som det er. SF, der har stillet forslaget om tilbagebetaling, har ret i sine principielle indvendinger, men på baggrund af, at Folketinget her i dag har haft lejlighed til at tage denne sag op og få det formelle præciseret, mener vi imidlertid, det kan forsvares at afvise forslaget om at gå så vidt som til at trække aktstykke nr. 13 tilbage.

CD kan herefter støtte de to forslag fra sundhedsministeren.

Sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen):

Jeg vil gerne takke for en række engagerede indlæg af vekslende tilslutningsgrad. Men jeg vil så komme med nogle kommentarer til de enkelte indlæg.

Til fru Lone Møller vedrørende revisionen: Ja, vi har modtaget henvendelser fra Rigsrevisionen, og her er det sundhedsministerens opfattelse – og det er også indenrigsministerens opfattelse og finansministerens opfattelse – at det er en kommunal organisation. Man kan sammenligne det med en kommune eller et amt, og derfor skal det være efter de samme regler, man reviderer. Det står i øvrigt i § 22, men jeg kan høre, at der er flere, der har været inde på det samme, så det er da bestemt et spørgsmål, man kan kigge på i udvalget.

Så til fru Tove Fergo, som er principielt imod, at ikkefolkevalgte organer skal styre noget som helst. Det er også et smukt princip. Og så blev der sagt: Kun når man når en målsætning, som vi ikke ellers kunne nå. Det er jo så tilhængerne, de, der har den absolutte tro på, at det vil man kunne nå. Man vil nemlig kunne nå at få styring og koordinering på sygehusvæsenet, og der er i den senere tid, tror jeg, opstået en klar erkendelse af, at nu må det være på tide at gøre noget i den retning.

Det er jo præcis de problemer, som fru Tove Fergo beskrev så levende, som er årsag til, at vi ønsker at oprette Hovedstadens Sygehusfællesskab. De tre store problemer er: uddannelse, struktur og økonomi.

Om årsagen til aktstykket har jeg sagt i indledningen, at den er, at vi gerne ville kunne forberede og planlægge så godt som overhovedet muligt, for, som det også er sagt heroppefra af flere ordførere, drejer det sig om en 20.000-25.000 hoveder, mennesker, som er ansat, og som har krav på at få at vide: Hvad skal der ske lige præcis med mig og med mit job?

Til fru Karen Højte Jensen vil jeg sige tak for viljen til at tage nye initiativer og til at ville være med til at søge at gøre bedre brug af ressourcerne.

Så kom der et meget konkret spørgsmål om Københavns Amt. Ja, det har også interesseret mig, men Københavns Amt fik tilbudet i maj-juni måned og sagde nej tak – med amtsborgmesteren på amtsrådets vegne. Så sådan gik det ikke, det drejer sig altså om det geografiske område, vi ser nu.

Fru Karen Højte Jensen nævnte også nogle andre problemer, som jeg mener er velegnede til udvalgsbehandling, men jeg takker for, at man gerne vil prøve noget nyt i erkendelse af, at det nok er nødvendigt.

Så til fru Anni Svanholt fra SF. Jeg mener nok, at jeg i min indledning udtrykte forståelse for, at man syntes, det var en omvendt procedure at fremsætte aktstykket før lovforslaget. Nu kom det sig sådan, at vi fremsatte dem sideløbende, og derfor var det alene mit ønske at kunne få tid, og deraf kom så mit ønske om at trække aktstykket tilbage, hvad man har sagt nej til. Det er på grund af den planlægning, vi gerne ville have i gang.

Til hr. Jan Kørpe Christensen vil jeg sige, at jeg mener nok, Hovedstadens Sygehusfællesskab kommer til at imødekomme lige præcis de ønsker, der blev nævnt heroppefra. Man vil få

nogle fordele ved at kunne sammenlægge, ved at kunne planlægge, ved at kunne – som hr. Jan Køpke Christensen selv sagde – få nogle stor-driftsfordele, men først og fremmest, fordi vi får et meget stort universitetssygehusfællesskab i København, som jeg tror vi kan have meget glæde af. Vi vil prøve, som også Rigshospitalets chef, hr. Lindsten, har været inde på, at strukturerer anderledes, kigge lidt på specialerne og sådan noget; det er der jo lagt op til.

Jeg synes, det er en god idé, fordi man kan få fælles planlægning, forskning og først og fremmest måske en samlet styring. Det tror jeg er uhyre vigtigt, for det er ikke bare et spørgsmål om økonomi. Det er også et spørgsmål om styring.

Fru Vibeke Peschardt var interesseret i medarbejderrepræsentation, og der er en model for det, men den kan vi snakke nærmere om i udvalget, hvis der er noget, man gerne vil have afklaret. Revisionen har jeg været inde på før. Det bliver et spørgsmål, vi kommer til at diskutere.

Hr. Bruno Jerup fra Enhedslisten nævnte først og fremmest mangelen på demokrati. Det er jo et resultat af kommuneforhandlingerne, og kommuneforhandlingerne er jo en del af det demokrati, vi har bygget op. Denne model – det er første gang, jeg har hørt det – er altså ikke en privatiseringsmodel. Den er lavet i ganske almindeligt kommunalt regi i erkendelse af, at det kommunale system også har et ansvar for at få brugt de midler og de ressourcer, som er til rådighed, på en fornuftig måde.

Det samme vil jeg sige til fru Sonja Albrink. Forslaget omfatter det, der er beskrevet, og der er altså ikke nogen skjult dagsorden i det. Det er heller ikke et forslag, man skal have på plads, fordi sygehusvæsenet nu skal privatiseres, under ingen omstændigheder. Men det må vel også være sådan, at det offentlige er lige så stærkt interesseret i, hvordan midlerne bliver brugt.

Tove Fergo (V):

Det var sundhedsministerens bemærkning om, at man ved at oprette dette selskab bedre kan styre og koordinere på sygehusområdet. Det er så påstanden. Men hvis nu det viser sig at være så udmærket, hvorfor har regeringen så ikke foreslået, at man indførte det for hele landet? Hvorfor opretter man ikke sådan nogle selskaber andre steder end netop her i hovedstadsområdet, når det nu er så strålende en idé og det helt rigtige?

Hvis ministeren skulle komme op og sige, at nu må vi først lige prøve, hvordan det er, og når vi så har prøvet, kan vi altid se, om man ikke skulle gøre det andre steder også, vil jeg sige, at den videnskabelige værdi af dette forsøg er falsk, medmindre man giver lige så mange penge ud til de andre områder i landet. Hvis de andre amter skulle have lige så mange penge til en ekstra saltvandsindsprøjtning, som Københavns og Frederiksberg Kommuner får med denne milliard kroner i det næste par år – og så skal det nedtrappes lidt, altså 74 mia. kr. i alt – så skulle f.eks. Københavns Amt til næste år have 624 mio. kr. – 624 mio. kr. – hvis de skulle have penge svarende til det, regeringen nu har bevilget Københavns og Frederiksberg Kommuner.

Det kunne jo godt være, en af forklaringerne på, at Københavns Amt ikke ville være med i denne ordning, var, at de ikke havde fået tilbudt lige så mange penge, som de andre to enheder havde fået.

Men jeg vil godt høre, hvorfor regeringen ikke har foreslået denne ordning andre steder i landet – med tilsvarende økonomisk kompensati-on.

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg takker ministeren for det meget klare svar med hensyn til, om Københavns Amt har fået tilbud om at komme med i denne ordning. Jeg forstår, at amtsborgmesteren har sagt nej – jeg ved ikke, om hun har sagt nej tak, men nej har hun sagt, og jeg hæfter mig ved, at det er foregået uden om amtsrådet.

Nu kan man jo filosofere meget over, hvorfor amtsrådet siger nej til at gå med i et sådant fælles samarbejde. Jeg kunne få den mistanke, at amtsborgmesteren er mere optaget af sin egen position frem for af patienternes, men jeg synes, det er vigtigt her at få slået fast, at amtsborgmesteren egenhændigt uden om amtsrådet har sagt nej til at deltage i dette samarbejde.

Anni Svanholt (SF):

Vi har igen hørt fra ministeren, hvilke hensyn man vil søge at varetage med dette forslag til lov om Hovedstadens Sygehusfællesskab, hensyn, som det er ganske flot og udmærket at ville varetage – nemlig patienternes tarv og sammenhængen i sygehussektoren – men det opnår man jo ikke.

Det, der sker, er derimod, at man ganske langsomt udhuler det kommunale selvstyre i Københavnsområdet med en sådan konstruk-

tion. Det, der her er på vej, er en umådelig dårlig ordning for vores demokrati. Det er dybt beklageligt, at man ikke kan opnå de fordele, der skal være på sygehusområdet, men får ødelagt demokratiet i hovedstadsområdet. Vi har endnu ikke hørt noget om, hvad man så forestillede sig med den bebudede kommunalreform.

Ministeren kunne jo allerede nu, når man er så stærkt optaget af en samordning af sygehusvæsenet, tage fat på specialplanlægningen. Det har faktisk været en mulighed i meget lang tid. Det så vi da meget gerne at der blev taget fat på. Der er god grund til at diskutere, hvor og hvor mange af de meget højt specialiserede funktioner der skal være i hovedstadsområdet, men man afskærer reelt med indførelse af dette selskab, at man kan få skabt sammenhæng mellem de opgaver, der i dag varetages af Københavns Amt.

Vi vil naturligvis give lovforslaget en grundig behandling i udvalget. Vi synes, der er mange problematiske forhold i forslaget; det gælder i høj grad det manglende demokrati, men det gælder også bestemmelserne – eller mangelen på samme – om åbenhed omkring dette selskab. Det gælder også sundhedsministerens beføjelser og indflydelse og andre væsentlige forhold.

Vi synes også, at det er meget vigtigt og væsentligt, som statsrevisorerne peger på, at Rigsrevisionen naturligvis skal ind og revidere her, hvor staten har så væsentlige interesser og så store økonomiske interesser. Der må en kritisk behandling til.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Først vil jeg sige tak til sundhedsministeren. Jeg kom ikke ind på netop det med tilsynsmyndigheden og på, om det ikke var på sin plads at få Rigsrevisionen ind i den her sag, men det hører jeg så at ministeren er interesseret i eventuelt at tage op til forhandling, og den imødekomment skal ministeren have tak for.

Nu lyder al den kritik også fra Venstres ordfører: Skal andre amter også have kroner og øre osv.? Jeg synes i det hele taget, vi skal være lykkelige for, at den nuværende sundhedsminister åbner porten til en helt ny struktur inden for sundhedssektoren. Det burde ministeren have ros for også fra Venstres side.

Jeg kan godt sige, som jeg også var inde på tidligere, at der helt klart er mange ting i det her, som jeg ikke bryder mig om, men i sammenligning med tidligere sundhedsministre i denne regering synes jeg, at netop de nye tanker og

ideer, der ligger inden for sundhedssektoren, er al ære og respekt værd.

Også i forhold til den tidligere regering, hvori Venstre havde sundhedsministerposten, synes jeg virkelig, det er noget, man må rose den nuværende sundhedsminister for, for i de kommende forhandlinger vil der, tror jeg, komme mange aspekter frem, som også kan bruges på landsbasis og for den sags skyld også i andre amter, og eventuelt vil der komme en helt ny struktur, sådan som vi har foreslået. Det, der kommer fra den nuværende sundhedsminister, er nytænkning fra regeringens side, det er helt klart nytænkning. Det er ikke nytænkning for Fremskridtspartiet, men det er det for den nuværende regering, og det skal ministeren have al den ros for, som ministeren fortjener.

Dernæst vil jeg sige, at med den struktur, vi nu taler om i Københavnsområdet, kunne det jo også godt være – dette er til Venstres ordfører – at vi også vil se efter den effektivisering, der forhåbentlig kommer, at der kan spares penge senere hen. Man skal ikke glemme, at det også er et aspekt, man må have med ind i billedet. Jeg vil gerne bede ministeren om at bekræfte, at det også er med – og det forstår jeg også er de tanker, man har på længere sigt – at der skulle spares penge ved den effektivisering og omstrukturering, der her er tale om.

Lone Møller (S):

Også jeg skal til enhver tid rose den til enhver tid siddende sundhedsminister for at finde nye veje og nye visioner.

Inden hr. Jan Kørpe Christensen svømmer helt hen af benovelse, vil jeg godt lige minde om, at det forslag, vi behandler her, er et forslag, som er kommet til veje den 4. juni efter en aftale mellem København, Frederiksberg og staten, dvs. den er forberedt under den tidligere sundhedsminister; at den nuværende så følger op, er jo rart, og jeg synes også, som nogen har sagt, at det måske kan være lidt forstemmende, at denne her debat drukner meget i detaljer og teknik.

Der er meget teknik og mange ting, som skal drøftes under udvalgsbehandlingen, men jeg synes, der ligger perspektiver i at gå i gang med et arbejde. Det, vi formentlig alle sigter på, er at lave nogle forbedringer i vores sundhedsvæsen, sådan at vi igen kan komme op som en af de førende i verden, og sådan at vi kan få vendt den mistillid og utryghed, der ligger i en stor del af befolkningen. Det mener jeg der er muligheder og perspektiver i, og dette forslag synes jeg hel-

ler ikke må drukne i en krig mellem amter og kommuner; jeg håber bestemt, vi kan få et tæt samarbejde med Københavns Kommune, og jeg vil også godt understrege, at jeg hører til dem, som synes, at amterne i vores land, alt hvad de overhovedet kan, har forsøgt at leve op til at løse det meget store problem med vores ventelister og at overholde de aftaler, som vi har indgået med dem.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Jeg skal sige til fru Lone Møller, at det er den tidligere sundhedsminister, der har lagt fundamentet for det, der sker i dag. Det er jeg godt klar over, men når jeg taler om de nye tanker og ideer, der ligger fra sundhedsministeren generelt, synes jeg, at der er en stor ændring i forhold til den tidligere sundhedsministers, også fordi vi gang på gang har observeret, at det var en slags betonsocialisme, der blev kørt, og man kunne ikke se ud over sin egen næsetip og få en ny struktur her i landet. Her tænker jeg på de meldinger, der også har været fremme i medierne fra den nuværende sundhedsminister, og når man har den grundholdning, som den nuværende sundhedsminister har givet udtryk for i pressen, har jeg store forhåbninger om, at der også sker noget i det øvrige land på sygehusområdet, og det er derfor, jeg måske bakker den nuværende sundhedsminister så meget op.

Sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen):

Det er ellers sådan en interessant debat!

Til fru Tove Fergo, som selv fuldfører sætningen: Jo, hvis nu det skulle vise sig, så tager vi det op igen og forhandler.

En af fordelene ved at lave Hovedstadens Sygehusfællesskab er jo netop, at man kommer til at tale om opgavefordeling, man kommer til at tale om tværgående samarbejde, man kommer til at tale om samarbejde mellem socialforvaltning, primærsektor, hospitalsektor, og man kommer til at udnytte ressourcerne bedre; det er præcis det, som er formålet med det.

Til fru Karen Højte Jensen: Det bliver vist et spørgsmål for Københavns Amt, tror jeg, vedrørende amtsborgmesteren dér.

Så vil jeg sige til fru Anni Svanholt fra SF, at det, vi står med her, er jo et ønske fra Københavns og Frederiksberg Kommuner, som gerne vil samarbejde på denne måde og forsøge at få brugt de ressourcer, de har, bedre af én eneste

grund: for at få mere for de samme kroner til gavn for de borgere, der skal behandles. Det er jo det, det drejer sig om.

Og så til hr. Jan Køpke Christensen, der ligesom de andre ordførere interesserer sig for spørgsmålet omkring revisionen: Jeg er jo nok nødt til at sige det en gang til for at fastholde, at det er et kommunalt selskab i lighed med en kommune og derfor skal revideres på samme måde, men det er da et spørgsmål, som vi drøfter i udvalget, selvfølgelig. Nu er det rejst fra så mange sider, så det gør vi gerne.

Ja, vi vil da godt have flere kroner ind i kassen, vil jeg også sige til hr. Jan Køpke Christensen, men jeg synes, det er væsentligt i denne debat – ikke for at den skal udvikle sig til en egentlig sygehusdebat, den kan vi jo tage en anden gang – at sige om spørgsmålet om, hvor mange penge der er til rådighed i det her væsen, at i de sidste 10 år har der været en stagnation i forbruget, det er ikke steget; og her i den senere tid, inden denne regering kom til – vi tager den forrige med – har der været en svag nedgang i forbrugte midler. Derfor er der tre ting, det drejer sig om, hvis man vil gøre noget for det her: Det er et spørgsmål om at kigge på uddannelserne, det er et spørgsmål om at kigge på strukturen, men vi gør det altså heller ikke uden penge, og det er forslaget her også en erkendelse af.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Nu sagde sundhedsministeren, at hvis det bliver en succes, så kan vi udvide det, og vi har lagt mærke til, at der i forslaget ingen paragraffer er om – hvis det nu bliver en fiasko – hvordan man så opløser dette fællesskab igen.

Det burde der også være nogle svar på.

Og så siger sundhedsministeren også noget andet: Hvis man nu kan få mere for de samme penge . . . – underforstået, at det mener sundhedsministeren og regeringen man kan ved at oprette dette meget bureaukratiske foretagende, der hedder Hovedstadens Sygehusfællesskab.

Ja, hvis man nu kan få mere for de samme penge, men det er jo ikke tilfældet. Det er jo i virkeligheden en fejlagtig udtalelse, for der bliver jo puttet 1 mia. kr. mere i dette selskab om året – 7,4 mia. kr. i alt – så man får altså ikke mere for de samme penge. Der bliver puttet utrolig mange flere penge ind i dette forslag, end der var i forvejen, så hvis man får bedre behandling i hovedstaden efter, at dette forslag eventuelt bliver vedtaget, bliver det altså for væsentlig flere penge, og så kan man jo sagtens gøre det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketings beslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslagene henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 21: Forslag til lov om ændring af ophavsretsloven. Af kulturministeren (Jytte Hilden). (Fremsat 26/10 94).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Poul Qvist Jørgensen (S):

Det, der skal ske – og som vi tilslutter os – med denne relativt lille del af det samlede ophavsretskompleks, der senere kommer til behandling, er, at vi inden udgangen af 1994 skal sikre, at Danmark i forbindelse med den senere afskaffelse af tvangslicensordningen kan erstatte denne med en aftalebaseret ordning – en aftalebaseret ordning med en indbygget nævnskompetence også i forhold til radiofoniernes, således at ordningen omfatter alle typer af programmer.

Udviklingen vil være, at Copy-Dan-tvangslicensordningen for kabelfordeling vil blive afskaffet i januar 1998 og erstattet med en eneretsordning, der baserer sig på en kollektiv rettighedsforvaltning.

Som kulturministeren understreger det i sin fremsættelse, vil jeg også nævne, at vi fra dansk side har lagt afgørende vægt på at kunne gennemføre de foreslåede nødvendige ændringer med henblik på at få præciseret nævnskompetencen specielt i forhold til radiofoniernes.

En vedtagelse af lovforslag nr. L 21, som vi forhandler her, er således i klar dansk interesse, og derfor anbefaler vi naturligvis lovforslaget til

en hurtig udvalgsbehandling og en hurtig vedtagelse.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Vi er i Venstre parate til at medvirke til dette forslag, såfremt der ikke skulle komme store overraskelser frem under udvalgsarbejdet.

H.P. Clausen (KF):

Det Konservative Folkeparti er også parat til at medvirke til gennemførelsen af dette, skal vi kalde det lille ophavsretsforslag, som vi synes det er rimeligt at gennemgøre nu for at have det gjort, således at de problemer, man gerne vil komme i forkøbet ved at have spørgsmålet løst inden den 1. januar, bliver løst.

Så vi vil også gerne tilsige en hurtig behandling af forslaget.

Jeg skal tilføje en bemærkning, som er følgende: Ophavsret er jo noget kompliceret noget, og det er det nødvendigvis, men jeg spørger somme tider mig selv: Hvorfor kan man ikke skrive enkelt om ophavsret? Det er, som om ophavsretten skal fremstilles så indviklet og i et så indforstået sprog, at det lukker teksten fuldstændig til for alle andre end ophavsrettens lærde fundamentalister. Og det er faktisk et område, som vedkommer flere og flere og er mere nærværende, end det var tidligere: boglåneren, den studerende, der skal kende til reglerne, vejlederne, alle de mange husstande, der er knyttet til kabel-tv – og det er efterhånden halvdelen af de husstande, der har tv her i landet – dem, der vil arbejde med lokalradio osv. osv. Der er jo en bred folkelig berøringsflade til dette komplicerede område.

Derfor vil jeg benytte lejligheden til at foreslå ministeren, at hun i sit ministerium udskriver en konkurrence om et manuskript, der klart, forståeligt og enkelt belyser emnet: Hvorfor ophavsret og hvordan? Og det kunne så passende følge med, når vi til januar får den store ophavsretsdynges her i Tinget.

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil indledningsvis give hr. H.P. Clausen ret i, at det er overraskende, at sådan et lovforslag, som er så enkelt og så lille og så forholdsvis ubetydeligt, kan formuleres på en sådan måde, at man ikke aner, hvad der står i det. Selv ganske naturlige ting, som kunne formuleres på dansk med nogle enkelte ord, som vi andre bruger til daglig, er formuleret på en sådan måde, at medmindre man kender lovens intention og

indhold, kan man ikke forstå det. Jeg synes, der her er anvendt en af de mest besværlige måder at udtrykke en simpel ting på.

Jeg skal ærligt indrømme, at jeg havde svært ved at forstå, hvad det her drejer sig om; jeg spurgte så et menneske, som har lidt mere forstand på det, og vedkommende kunne så forklare mig det. Så sagde jeg: Nå, sådan – det var noget helt andet. Og det er ikke, fordi jeg selv tror, at jeg tilhører de ringeste til at læse.

Når det er sagt, vil jeg godt på mit partis vegne tilsige forslaget en meget velvillig behandling. Vi var med til at gennemføre loven i sin tid, og det her er kun en naturlig justering af den. At baggrunden for det er noget, der kommer udefra, er underordnet i den her forbindelse. Under alle omstændigheder er det i dansk interesse, at denne ændring kommer igennem.

Ole Donner (FP):

Der er sagt mange ting om det her lille lovforslag. Jeg kan på Fremskridtspartiets vegne sige, at vi kan tilslutte os de ændringer, man foreslår her, og vi vil også være med til en hurtig behandling. Vi kan godt se nødvendigheden af at få den her justering klaret.

Jeg er enig med hr. H.P. Clausen i de bemærkninger, han kom med om, at når vi skal til at se på den nye lov til januar, bliver der en række ting, som man bliver nødt til at tage fat på.

Men Fremskridtspartiet er altså positivt over for lovforslaget.

Bent Hindrup Andersen (EL):

Jeg er utrolig enig med hr. H.P. Clausen, men jeg hører også til dem, som det faktisk endnu ikke er lykkedes at finde ud af, hvad det går ud på, selv om jeg har læst fremsættelsestalen utrolig mange gange og har beskæftiget mig med ophavsret i en del år.

Jeg vil gerne spørge: Afskaffes tvangslicensordningen i 1998? Og hvorfor? Er det egentlig ikke en meget god ordning? Hvad er det, der sker med det her? Udbygges den, så den kommer til at omfatte andre kanaler? Sådan har jeg fået det forklaret af nogen, men det står der ikke noget om i fremsættelsen. Hvis det er sådan, at det styrker prisfastsættelsen for horribelt store priser for især multinationale kanaler, når de skal bringes i Danmark, så synes vi, det er i orden.

Men man kan ikke ud af forslaget forstå, hvad der menes, så vi vil tage forbehold, indtil vi har haft udvalgsbehandling af det og fået en forkla-

ring på, hvad det rent faktisk er, det går ud på. Af det må man så lære, synes jeg, til næste gang ministeren fremsætter lovforslag, at hvis man skal have en hurtig og præcis stillingtagen, må det skrives, så man er i stand til at forstå, hvad det går ud på.

Elsbeth Gerner Nielsen (RV):

Radio- og tv-udsendelser på tværs af landegrænserne i EU er et vigtigt redskab for Det Europæiske Fællesskabs kulturelle og sociale udvikling. Samtidig er det vigtigt at beskytte ophavsmændene bag de kulturelle produktioner, dvs. autorerne, de udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt radio- og tv-selskaber.

Den foreslåede ændring er et led i harmoniseringen af de bestemmelser, der netop sikrer ophavsmændene et højt beskyttelsesniveau. Desuden er ændringen et led i harmoniseringen, der forbereder, at beskyttelsen overgår fra en lovbestemt licensordning til en aftaleordning. Der er tale om en implementering af kabel- og satellitdirektivet, som vi kun kan være tilfredse med.

Den foreslåede ændring betyder, at Tvangslicensnævnet kommer til at fungere som voldgift i de tilfælde, hvor der ikke kan indgås aftaler ad frivillighedens vej. Derved forhindrer man, at radio- og tv-selskaber kan drage fordel af forskellige beskyttelsesniveauer inden for Fællesskabet ved at flytte aktiviteterne, hvilket ville være til skade for den audiovisuelle produktion.

På den baggrund kan Det Radikale Venstre anbefale lovforslaget.

Arne Melchior (CD):

Ej heller CD har problemer med dette lovforslag, som vi kan støtte.

Jeg vil godt bruge lidt af min tilbageværende taletid til at komplimentere for hr. H.P. Clausens indlæg og også for det radikale indlæg, som vi lige har hørt. Den radikale ordfører havde i hvert fald forstået, hvad der står. Jeg forstår det på samme måde som hun. Men det er altså dejligt, og det er måske netop på sin plads her i denne sammenhæng, at diskussionen om ordvalg, sætningslængde og forståelighed i det hele taget er blevet taget op fra så kompetent side som fra hr. H.P. Clausens.

Jeg har selv som minister forsøgt at få embedsmænd til at finde ud af, at det kun er dem og visse jurister, der i 1990'erne udveksler skrivelser og udsender cirkulæreskrivelser, hvor alle andre mennesker i dette land skriver breve til

hinanden og sender cirkulærer til hinanden. Det er næsten ikke muligt, selv om jeg gang på gang uddelte poser med kommaer og punktummer, at få embedsstanden – nu taler jeg generaliserende, der findes da mange hæderlige undtagelser – til at skrive i et nutidigt sprog. Men jeg er sikker på, at den nuværende kulturminister er karl for at få den sag bragt på plads og altså gerne – som flere ordførere har været inde på det – inden vi skal i gang med den store lovændring om ophavsret. Hvis det ikke skulle lykkes ministeren – mod min forventning altså – så vil jeg nok tro, at jeg kommer til at sygemelde mig i de uger, hvor det store ophavsretslovforslag skal behandles her i Tinget. Men held og lykke med den side af sagen, kulturminister.

Kulturministeren (Jytte Hilden):

Jeg skal da sige tak for den – må man indrømme – enige tilslutning til lovforslaget. Man kunne gå hen og få den tanke, at jo mere indviklede sagerne er, jo lettere gang har de igennem Folketinget, og ud fra den betragtning er der jo ingen grund til at gøre det mere forståeligt næste gang. Det vil jeg nu ikke slutte med, men jeg vil sige, at meget af det, der er blevet sagt, klart er – og det ved de embedsmænd, der lytter til dette, også – vand på min mølle. Jeg har også stillet mig selv det spørgsmål, som hr. H.P. Clausen gør. Nu bygger jo meget af ophavsretslovgivningen – også den, der kommer senere – på Mediekommissionen. Og så vidt jeg husker, var hr. H.P. Clausen formand for Mediekommissionen i sin tid. Og jeg skal garantere for, at vi vil citere derfra i et så klart og rimeligt dansk, som det nu måtte være. Vi kommer jo ikke udenom – for ikke at gøre alt for meget sjov ud af det – at der er ting, som for at være juridisk holdbare måske må beskrives på en lidt mere indviklet måde end et almindeligt kærestebrev. Lad det så være sagt på den måde. Men jeg tror til gengæld ikke, og det er så mit håndsleg til alle de ordførere, der har diskuteret, om det er forståeligt eller ej, at vi skaber politisk forståelse – heller ikke uden for dette Tings tykke mure – hvis ikke vi formår at beskrive tingene i et sprog, så det kan forstås.

Så vil jeg godt sige tak til som sagt alle ordførerne, hr. Poul Qvist Jørgensen, fru Birthe Rønn Hornbech, hr. H.P. Clausen, hr. Aage Frandsen, hr. Ole Donner, hr. Bent Hindrup Andersen, fru Elsebeth Gerner Nielsen og hr. Arne Melchior, for tilslutningen.

Og så skylder jeg et enkelt svar, nemlig på spørgsmålet fra liste Ø om, hvorvidt vi på denne måde afskaffer tvangslicensordningen.

Som det står i min fremsættelsestale – den skriftlige fremsættelsestale – som er rimelig forståelig efter min mening, er der tale om, at et rådsdirektiv fra 1993 betyder, at vi senest om et par år skal have afskaffet den ordning, vi har, og erstattet den med en ny ordning. Det har været meget inde i forhandlingerne, og vi mener, at den nye ordning helt vil tilgodese de tanker, vi har i Danmark præcis på de her områder, men når jeg så – kunne man næsten sige – besværer Folketinget med dette lovforslag i dag, er det, fordi vi skal have gennemført denne lille brik i lovgivningen inden den 1. januar 1995 for at kunne opretholde de fordele, vi har fået i forhandlingerne.

Så det er rigtigt, at der er tale om en ændring, men det er også rigtigt, at vi har fået nogle fordele, hvis vi griber det snusfornuftigt an, og med de ord vil jeg sige, at det lader det til at Folketinget vil.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden behandling.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Kulturudvalget.

Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af lovforslag nr. L 22: Forslag til lov om ændring af teaterlov. (Begrænsning i statens efterregulering af egnsteaterrefusion).

Af kulturministeren (Jytte Hilden).
(Fremsat 26/10 94).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Søren Hansen (S):

Det er trist, når man skal begrænse aktiviteter,

specielt når det drejer sig om aktiviteter på det kunstneriske område og den udfoldelse, som skal foregå på de områder. Faktisk vil jeg også sige, at det ikke var en af de ting, jeg lovede mine vælgere i valgkampen at jeg ville gå herind og støtte. Men på den anden side er det også trist, når der er nogle, der har en så veludviklet kreativtænkning, at man ikke bare finder et hul i lovgivningen, men også udnytter hullet, og det er jo det, der er tale om på dette punkt. Det er jo det, vi er vant til på skattelovgivningens område, nu er det altså også slået ind på kulturområdet, på teaterområdet, og derfor er der grund til at gøre noget for at lukke den mulighed, som jo har givet den aktuelle besværlighed, at man har måttet nedsætte den udmeldte procent fra 48 til 40, og det har givet en masse vanskeligheder; for at undgå i fremtiden at komme i den situation er dette lovforslag fremsat og kan få vores støtte.

Når det så er sagt, så håber jeg, at vi på lidt længere sigt, og det bliver der jo en snarlig mulighed for at få gjort noget ved, nemlig når vi lidt senere i denne samling får forelagt en større del af teaterområdet til lovgivning her, kan få nogle løsninger også på egnsteaterområdet, som kan sikre først og fremmest kvalitet – det er vigtigt – men også en geografisk placering af egnsteatrene, så man lever op til det, der vel var det oprindelige mål, nemlig at få teatre derude, hvor der ikke er mange teatre i forvejen. I øjeblikket ligger de fleste egnsteatre faktisk i de områder, København og Århus, hvor der i forvejen er masser af teatre, og det er vel ikke mindst den øvrige del af landet, vi kunne have behov for at støtte med kvalificerede teaterbud.

Man kunne i den forbindelse forestille sig, at man rykkede noget af besværet med at finde ud af, hvordan man konkret løser den opgave, ud til f.eks. Teaterrådet, sådan at man dels sikrede et fornuftigt kvalitetsmæssigt grundlag for ydelserne og dels sikrede en rimelig geografisk dækning på dette område.

Med disse bemærkninger kan jeg tilslutte mig forslaget.

Ester Larsen (V):

L 22 er egentlig ganske interessant. Lovforslaget er udtryk for, at regeringen finder tiden inde til at konstruere sig en nødbremse. Umiddelbart kunne man ellers forfalde til at tro, at udviklingen måtte være lige efter kulturministerens hoved. Det vrimler med såkaldte teateraktiviteter

– i hvert fald i Århus og København – og de kommunale bevillinger overstiger langt de vedtagne budgetter. For et Socialdemokrati, der har set det som en opgave i sig selv at øge de offentlige kulturudgifter med 50 pct., skulle man tro, at udviklingen var selve opfyldelsen af visionerne. Ønsket om øget pengeforbrug hjælper amter og kommuner nu rask med til at få opfyldt.

Ved den seneste lovrevision blev det sikret, at statens udgifter til egnsteatre ikke kunne løbe løbsk. Man forlod da princippet om statsrefusion efter et fast procenttal bestemt i teaterloven og overgik til bevillingsbestemt refusion. Og refusionsprocentens størrelse afhænger nu af den aktivitet, der udfoldes. Viser de kommunale regnskaber, at der har været større aktivitet end planlagt i de kommunale og amtskommunale budgetter, følger staten efter med efterreguleringer med to års forsinkelse. Efterreguleringerne lægger beslag på en voksende del af finanslovbevillingen. Den stærkt stigende aktivitet kan aflæses i de kommunale merudgifter, der i 1991 udgjorde 932.000 kr., i 1992 godt 2 mio. kr., i 1993 godt 3 mio. kr., og i 1994 anslås de til 6-7 mio. kr. Den stigende aktivitet har således påvirket refusionsprocenten i nedadgående retning, så den for 1994 er 48, mens den for 1995 lige er udmeldt til at blive 40.

At udmelde det kommende års refusionsprocent den 25. oktober afslører en despekt over for det seriøse teater. En sådan ageren kræver en selvstændig forklaring, og den må ministeren så give Kulturudvalget i et samråd. Men det er i sig selv et andet spørgsmål og vedrører ikke direkte L 22.

Men regeringen er ikke så glad, som man kunne forvente. Nu er det kulturministerens opfattelse, at nogle af teateraktiviteterne ikke er pengene værd. Ifølge Berlingske Tidende den 26. oktober lyder ministerordene: » ... nogle er kun til gøgl og fjant – det behøver vi ikke betale til«.

Lovforslaget her drejer sig alene om, at der fra 1995 ikke skal foretages efterregulering i opadgående retning. For 1997 vil regulering alene kunne bestå af tilbagebetaling af for meget udbetalt refusion. Den reelle konsekvens af lovforslaget bliver sandsynligvis, at kommuner og amter vil afholde sig fra at give ekstrabevillinger til egnsteaterområdet, efter at budgetterne er vedtaget. Lovforslaget sikrer derimod på ingen måde den århushistorie, som ministeren har benævnt den særlige århusfremgangsmåde. Københavns og Århus Kommuner har med stor

flid benyttet sig af den lovmæssige ret til at give egnsteaterstatus til en række aktiviteter. Lovforslaget fjerner på ingen måde den ret, men sikrer formentlig blot, at det i modsætning til nu på forhånd indarbejdes i de kommunale budgetter.

Udviklingen har vist, at der er et indlysende behov for en revision af teaterloven. Lovens intention var, at staten skulle yde støtte til de teaterløse egne af landet. Virkeligheden viser det modsatte billede, nemlig at halvdelen af de godt 50 egnsteatre er placeret i Århus og København og en del af resten i Odense og Aalborg, der i forvejen er begunstiget med en landsdelsscene. Ved en revision af egnsteaterlovgivningen vil Venstre fremsætte krav om, at den fremmer mulighederne for seriøse teatre uden for de nævnte storbyområder.

L 22 er som nævnt udtryk for regeringens ønske om at erhverve en beskeden nødbremse. Venstre skønner denne ret virkningsløs over for de reelle problemer, der knytter sig til egnsteaterlovgivningen. Venstre ønsker imidlertid ikke at stille sig i vejen for ministerens meget spinkle forsøg på at påvirke udviklingen. Jeg kan således meddele, at Venstre støtter forslaget, men med en helt klar forventning om, at den bebudede revision af teaterloven vil stoppe den afsporing af udviklingen, vi nu er vidner til.

Agnete Laustsen (KF):

Som det fremgår af kulturministerens forelæggelse, er dette lille lovforslag – det har kun to paragraffer – ikke en endelig reform af teaterloven, men kun tilstopning af et hul. Det havde måske været praktisk, hvis ministeren havde besluttet sig til at fremsætte det endelige forslag – inklusive denne hulstoppelov – på én gang, så det havde været muligt at se forslagene i sammenhæng og dermed også få mulighed for at vurdere såvel kommunernes som teatrenes situation i et nyt lys.

Nu må vi nøjes med at konstatere, at den gældende lov har givet vel rigelig mulighed for kommuner og amtskommuner til såvel at oprette som acceptere øgede budgetter for eksisterende egnsteatre med den konsekvens, at staten efterfølgende har måttet refundere de hermed forbundne merudgifter.

Vi kan være enige med ministeren i, at en sådan refusionstænkning er uhensigtsmæssig og skadelig for en samlet ordning af egnsteatrenes økonomi og drift. Så selv om vi som sagt gerne havde set et samlet reformforslag, kan vi tilslutte os det fremsatte forslag og så i øvrigt se frem

til en senere mere omfattende debat om egnsteatrenes status, som jeg ikke i dag skal tage hul på.

Margrete Auken (SF):

Lige umiddelbart da jeg så forslaget, så det jo meget rimeligt ud: Der var noget, der var ved at løbe løbsk her, og på det tidspunkt var jeg ikke – da jeg er ny på området – klar over, at der lå en stor betænkning om egnsteatre, som et udvalg har arbejdet med, og at der var en række andre ting undervejs. Og så synes jeg nok, det begynder at få karakter af en lidt forhastet måde at gribe ind på, at fordi der er nogle steder, det går galt, reagerer man og rammer så de seriøse teatre også. Det er den ene betænkning, vi har ved sådan bevidstløst at gå ind i det.

Den anden er den »bumse« nedskæring fra 48 til 40 pct., der sker på en måde, som gør, at det er meget svært at forvente seriøs behandling fra den anden side, når de behandles på denne måde fra regeringens side. Det er altså medvirkende til, at hele – hvad skal vi sige – solidariteten og tilliden inden for systemet braser sammen, og det er også medvirkende til, at vi bliver skeptiske over for det.

Det tredje punkt har så været, at Århus nu har meldt ud, at de er villige til – hvis man kan holde revisionsprocenten på 48, som man altså har troet indtil for få dage siden at den skulle være på – at foretage en beskæring, som giver en besparelse på 2,5 mio. kr. Og så synes jeg for alvor, at det, ministeren har lagt frem her, kommer til at ligne hår i suppen.

Når man både tager med, at noget af det kan blive repareret, at vi står over for at skulle lave en revision af – går jeg ud fra – også egnsteaterloven i forbindelse med teaterloven, at vi virkelig står med noget, der i mange henseender har fungeret godt, nemlig vores egnsteaterlov, er det lidt hovsapræget at gøre det på denne måde her.

Jeg vil ikke sige, at vi ikke vil støtte, men jeg vil nok sige, vi gerne vil have sådan lidt rimelig gode forklaringer på de ting, som er kommet frem her i løbet af de sidste par dage. Og så vil vi egentlig også godt se det lidt i lyset af, hvad det er for nogle forventninger, ministeren og andre har til, hvad vi skal lave i forbindelse med revisionen af teaterloven – og hvornår.

Vi vil være kedede af, hvis dette bliver en stram lov, hvor det hidtil har været en god, åben og igangsættende lov. Det skal selvfølgelig også være sådan, at der skal være plads til en vis kri-

tik: Går folk i de teatre osv.? Sådan nogle ting synes jeg man skal have lov at spørge om.

Men derudover så jeg altså meget gerne, at vi kunne opretholde den store åbenhed omkring det, og jeg føler, at det her kan minde lidt om en straffeekspedition, og sådan synes jeg altså ikke det er Folketinget eller for den sags skyld ministeren værdigt at man gør.

Ole Donner (FP):

På Fremskridtspartiets vegne kan jeg sige, at vi støtter lovforslaget. Vi synes, tingene har kørt på en uheldig måde hidtil, og at der skal mere styr på dem, og derfor kan vi støtte forslaget.

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Egnsteatrene er en hjertesag for Det Radikale Venstre. Vi mener, det er fantastisk vigtigt, at alle egne af landet – såvel Århus som Sydfalster – har mulighed for at have sit eget teater i lokalområdet, have sit eget laboratorium for kulturel udvikling. Egnsteatrene skaber netop mulighed for, at værdier og strømninger i den folkelige kultur kan omsættes og opfanges af den professionelle kunst.

Som bekendt er det ofte i sammenstødet mellem den professionelle kunst og den folkelige kultur, at kulturen og dermed kunsten finder ny grokraft og inspiration, og egnsteatrene udgør et væsentligt vækstlag for fornyelse og udvikling i dansk teaterliv.

Når Det Radikale Venstre støtter det fremsatte lovforslag, skyldes det, at egnsteatrenes økonomiske situation er blevet ustyrlig set med statens briller. Den nuværende mulighed for at efterregulere egnsteatrenes statslige tilskud gør det vanskeligt at styre økonomien på en hensigtsmæssig måde. Resultatet er, at vi hvert år enten skal finde en ekstra bevilling på finansloven eller vente med at udmelde den endelige refusionstakst, til kommunernes regnskaber foreligger. Ingen af løsningerne er ønskelige, og derfor er vi nødt til at sige stop for efterregulering. Kommunerne må nu én gang for alle komme med en melding om, hvilke udgifter de regner med at have til egnsteatervirksomhed, og derefter komme med en refusionsprocent, og dermed ved alle, hvad de har at rette sig efter.

Vi er selvfølgelig klar over og beklager de uheldige konsekvenser, lovforslaget kan have for de kommuner, hvor der bliver stor afstand mellem det anmeldte budget og det faktiske regnskab i 1995, og det kan da også være, det bliver nødvendigt at forhandle om en eller anden overgangsordning.

Samtidig ser vi som også hr. Søren Hansen frem til en mere vidtgående revision af teaterloven, hvor vi bl.a. må vurdere, hvordan vi får en reel geografisk spredning af egnsteatrene i Danmark. Det er yderst beklageligt, at langt over halvdelen af egnsteatrene er placeret i København og Århus, som i parentes bemærket også har hovedansvaret for de økonomiske problemer, vi nu står med. I forbindelse med den kommende teaterlovsrevision må vi endvidere vurdere, hvordan vi bedst muligt sikrer kvaliteten i udviklingen af egnsteatrene.

Men her og nu drejer det sig om at få styr på økonomien for egnsteatrene, og derfor støtter Det Radikale Venstre det fremsatte lovforslag.

Bent Hindrup Andersen (EL):

Århusproblemet, som har medført dette lovforslag, har man selv stoppet i Århus, så vidt jeg kan se. Jeg tror, alle ordførerne har set den telefaks, man har sendt ud, og vi synes egentlig, det er en bedre måde at løse problemet på at fastholde refusionen på 48 pct. Det undrer mig i øvrigt, hvordan ministeren umiddelbart kan ned sætte den til 40 pct., når der er handlet ud fra et regelsæt, hvor man har fået en udmelding om, at den var på 48 pct. Så kan man jo sige, at de penge, der trods alt er givet til Århus, ikke er givet dårligt ud, for det er jo nogle teateraktiviteter, som jeg tror er helt i orden.

Vi synes ikke, det er en god måde at stoppe hullet på, og vi kan ikke umiddelbart støtte lovforslaget.

Arne Melchior (CD):

CD har respekt for ministerens intentioner med dette lovforslag og vil gerne støtte det, idet vi dog håber, at de tegn, der er i sol og måne på, at der kan ske visse ændringer inden tredjebehandlingen, må blive til virkelighed.

Jeg skal for anden gang i dag benytte lejligheden til at erklære mig enig med fru Elsebeth Gerner Nielsen og gratulere hende med dagens dobbeltpremiere; jeg synes, hun gjorde det mægtig godt.

Der er nogle ting, der gør os lidt betænkelige. Jeg står her – blandt meget andet materiale, vi har modtaget med lynets hast, for dette lovforslag har jo ikke været adviseret længe – med et brev af den 27. oktober fra Vendsyssels Egnsteater. Det er stilet til kulturministeren, men er også sendt til nordjyske folketingsmedlemmer; jeg er ikke blandt dem, men jeg er altså kommet i besiddelse af brevet.

Vendsyssels Egnsteater gør opmærksom på, at efter at have drøftet spørgsmålet med Hjørning og Hirtshals Kommuner og Nordjyllands Amt, som er de økonomiske garanter for teatret, har man indgået en 2-årig aftale om økonomien for at sikre arbejdsro på teatret. Og så skriver man videre, at meddelelser om ændringer i refusionsprocenten fører lige lukket tilbage i usikkerheden. Der skal gennemføres nye forhandlinger uden nogen garanti for et brugbart resultat, arbejdsklimaet midt i teatersæsonen bliver givetvis påvirket i uheldig retning, og man risikerer at måtte aflyse indgåede kontrakter osv. Det kan ikke være rimeligt, at man skal arbejde på den måde.

Nu er jeg altså ikke valgt i Nordjylland, men i Århus; men også jeg har modtaget materialet fra Århus, nemlig en kopi af det brev, som Århus Magistrats 4. afdeling har sendt til kulturministeren, og som jeg er sikker på at det har glædet kulturministeren at modtage. Jeg er ligeledes bekendt med, at kulturministeren – vistnok under gårs dato – har indbudt Kommunernes Landsforening og Københavns, Frederiksberg og Århus Kommuner til en drøftelse af situationen. Dette møde skal finde sted i overmorgen, og det var det, der indledningsvis fik mig til at sige, at jeg har et vist håb og visse forventninger om, at man kan forhandle sig frem til en løsning, som gør, at de intentioner, som ministeren, regeringen og vi alle sammen har med lovforslaget, kan opfyldes; men at det måske ad forhandlingsvejen kan ske på en lidt anden måde.

Det er i denne glade forventning, vi tilsiger vor hjælp i udvalgsarbejdet.

Kulturministeren (Jytte Hilden):

Jeg kan godt forstå, at stoffet er svært, og jeg kan også godt forstå, at nogle af ordførerne derfor har vanskeligheder med at holde lovforslaget adskilt fra en udmelding af en refusionsprocent. Det er ærlig snak. Nogle ordførere er helt nye, og nogle er nye på området.

Mit udgangspunkt for dette lovforslag er såmænd en stille undren over, at tidligere regeringer har vedtaget et lovforslag med procenter og faste budgetter; og værsgo, flikflak, op og ned med den procent år efter år. Jeg har faktisk syntes, det har været helt uacceptabelt. Det er gået op og ned, også under de regeringer, som fru Ester Larsen har siddet i, og derfor synes jeg, det er vigtigt, at vi nu får styr på tingene.

I den sæson, vi kender til, havde vi en procent på 48. Nu er der det specielle ved teatre, at deres

sæson ikke følger finansåret, og det gør, at det en gang imellem er lidt svært at forstå, hvad det er, man melder ud med.

Jeg ønskede ved nytårstid, at man kunne planlægge stille og roligt, lave aftaler og gøre alt det, der er nødvendigt for at lave kulturlovgivning, så man kunne lave en kulturaftale, der ikke er præget af tilfældigheder. Jeg meldte ud, at jeg meget gerne ville arbejde for, at procenten også skulle være 48 næste år, indtil Folketinget besluttede at revidere teaterlovgivningen, og det løfte har jeg holdt.

I foråret regnede vi meget nøje på, hvordan budgettet for finansloven i 1995 skulle være, hvis vi oven i købet skulle have en stigning, så til dem, der måtte være nervøse, må jeg sige: Der bliver ikke tale om et fald, der er ikke tale om besparelser; der er tale om en 4 pct.s stigning på teaterbudgetterne i forhold til det, vi har kendt tidligere. Der blev afsat flere penge på finansloven – til stor ærgrelse for nogle, men til stor glæde for bl.a. Socialdemokratiet og regeringspartierne – både i år og også til næste år.

Folketingets møder sluttede omkring grundlovsdag, og 14 dage derefter stiger der nye egnsteatre op – jeg siger ikke ud af den blå luft, men det var i hvert fald sådan, at den forrige regering ikke havde nogen jordisk chance for at ændre sine skøn. Folketingssamlingen var slut, og finansloven var ved at blive trykt.

Vi har som bekendt også haft et folketingsvalg, og vi har en god politisk tradition i dette land for, at man ikke træffer politiske beslutninger midt i en valgkamp, heller ikke den 1. september, selv om det står i en lov. Det gør man selvfølgelig i det øjeblik, en regering er på plads, og i det øjeblik, et nyvalgt Folketing er trådt sammen.

Jeg har brugt lidt tid på at forklare det her, fordi nogle af de indvendinger, der har været i pressen og er blevet fremsat her fra talerstolen, ikke rigtig passer på forløbet. Jeg har ønsket at fastholde en procent, jeg har ønsket, at der skulle være faste aftaler, og at der skulle være styr på budgetterne; jeg ønsker ikke tilfældigheder og slet ikke hovsaløsninger.

Jeg står i den situation, at der er fremsat et finanslovsforslag. Jeg kan tage kommunernes samlede budgetter og lægge tallene sammen, og så kommer jeg frem til 40 pct. Det har jeg meldt ud, og det står jeg ved. Der er altså flere penge på kontoen. Men det giver selvfølgelig en voldsom reaktion – ingen tvivl om det – bl.a. i Århus, som føler sig ramt. Det er også fuldstændig

rigtigt, og derfor bliver der, som jeg allerede har sagt fra her talerstolen, på torsdag indledt forhandlinger med KL, Amtsrådsforeningen og Københavns, Frederiksberg og Århus Kommuner. Vi forsøger selvfølgelig at finde en løsning for dem, der rammes uden selv at have nogen som helst skyld. Jeg kan selvfølgelig ikke garantere for, hvad de forhandlinger ender med, men jeg kan forsikre, at kulturministeren og dermed regeringen står bag de løfter, vi giver hen ad vejen; vi skal bare have nogle rimelige arbejdsvilkår.

Så vil jeg også godt sige, inden jeg svarer de enkelte ordførere, at som det er anmeldt i lovkalatologet, ser vi frem til en revision af teaterloven; jeg tror faktisk, det bliver ret spændende, når vi kommer dertil til foråret. Men hvis jeg ikke havde fremsat det lovforslag, der nu ligger på Folketingets bord, ville de ca. 1 mio. kr. i 1991, de ca. 2 mio. kr. i 1992, de ca. 3 mio. kr. i 1993 og de ca. 6 mio. kr. eller mere i 1994 måske stige til 15 mio. kr. til efterreguleringer i 1995. Så ville efterreguleringerne efterhånden sluge hele kontoen til egnsteatrene, og så var vi virkelig kommet i en situation, hvor vi kunne sige, vi opførte os galt i dette Ting. Lovforslaget er altså alene fremsat for at sikre, at vi fremover kan administrere en egnsteaterordning på grundlag af aftaler og kendte budgetter og ikke på tilfældigheder.

Jeg er meget enig i de ord, som er kommet fra Socialdemokratiets, Det Radikale Venstres og CD's ordførere: men det er jo ikke så sært, for vi taler selvfølgelig sammen.

Fru Ester Larsen skruede sig meget op, og jeg glæder mig meget til at komme i samråd i Folketingets Kulturudvalg, hvis det drejer sig om at redegøre for det forløb, jeg allerede nu har sagt noget om. Jeg er selvfølgelig glad for både Venstres og fru Agnete Laustsens tilslutning, og jeg er selvfølgelig også glad for, at Det Konservative Folkeparti ser frem til en reform på området.

Fru Margrete Auken hæftede sig ved, at visse teatre bliver ramt. Men dette lovforslag rammer ingen; det siger kun, at beløbet bliver bestemt ud fra de budgetter, der bliver sendt ind til Kulturministeriet, og det får man så en regulering for. Man kan altså ikke i løbet af året, ja, sågar juleaftensdag eller nytårsaftensdag, anmelde nye egnsteatre, som to år senere skal have efterregulering over finansloven. Forslaget rammer ingen, hvis alle er enige om, at vi skal indgå aftaler, så derfor er jeg meget, meget enig med fru Margrete Auken i, at vi skal væk fra hovsaløs-

ninger. Det glæder mig også, at hr. Ole Donner og Fremskridtspartiet er med på at lave kulturpolitik.

Så skal jeg sige til hr. Bent Hindrup Andersen, at Århus selv har stoppet. Det er faktisk takket være den fremstrakte hånd og det flotte og spændstige oplæg, Århus er kommet med, at det nu er muligt at gå ind i nogle forhandlinger med alle berørte parter. Det interessante er jo, at kulturministeren forhandler med kommuner og amter og ikke med det enkelte teater, og at det enkelte teater indgår aftaler med kommunen eller amtet.

Jeg tror, at når vi alle sammen tænker os godt om, vil vi synes, at dette forslag faktisk var den eneste rigtige og også udmærkede måde at få stoppet et hul på. Men nu er det vigtigt, at vi kommer videre, for ellers kunne man med rette bebrejde os, at vi ikke kan finde ud af det her i Folketinget. Og jeg nægter at tro på, at vi ikke kan det.

(Kort bemærkning).

Ester Larsen (V):

Jeg gentager, at Venstre kan støtte lovforslaget; men jeg må understrege, som jeg sagde før, at dette forslag fjerner alene efterreguleringen. Det fjerner ikke kommuners og amters anvendelse af bestemmelserne.

Den eneste gene, man pålægger kommuner og amter, er, at de skal indarbejde i budgettet, hvilke aktiviteter de agter at kalde egnsteatre. Det er altså kun en vanskeliggørelse af deres planlægning, men de har nøjagtig de samme muligheder som nu for at kalde hvad som helst et egnsteater, bare de gør det på et lidt tidligere tidspunkt.

Jeg er meget enig med ministeren i, at det er godt at få styr på tingene, men jeg har meget svært ved at forstå ministeren, når ministeren siger, at efter at Folketinget var sendt hjem, blomstrede det op med egnsteatre. Når der nu står i ministerens egen bekendtgørelse, at refusionsprocenten skal udmeldes inden den 1. september, hvad er det så helt præcist, der gør, at den 1. september ikke kan overholdes i et valg-år?

Da finansloven blev fremlagt, sagde kulturministeren: Vi må have stoppet den århushistorie. Og det havde været rette tid og sted at gøre det på. For nogle var det lidt spændende, hvornår valget ville komme, men der er ingen, der kan påstå, det var en overraskelse, at der skulle være folketingsvalg i efteråret. Så hvis

man ville gøre noget godt for egnsteatrene, og ville sikre en ordentlig planlægning, forstår jeg ikke, at kulturministeren ikke respekterede sin egen frist, som er den 1. september.

Kulturministeren (Jytte Hilden):

Fristen er ikke min, men min forgængers.

Så skal jeg sige, at finanslovsforslaget, og hvad der måtte gemme sig deri vedrørende kulturbudgettet, blev fremlagt i august måned, altså inden valget. Jeg diskuterede spørgsmålet med embedsmændene, og jeg tog altså den beslutning, at midt i en valgkamp melder man ikke ud med en procent. Det kan være rigtig, eller det kan være forkert, men den indgangsvinkel tog jeg; ingen af os vidste på det tidspunkt, om vi ville være medlemmer af Folketinget eller ministre efter valget.

Med hensyn til en kommende teaterlov tror jeg, det vil være vigtigt, at vi går væk fra automatikken og over til kvalitetsvurderinger. Jeg tror også, det er vigtigt at understrege det geografiske element i stedet for at få en storbykoncentration, og jeg tror samtidig, at det, vi har brug for på teaterområdet, er at værne både om det eksperimenterende og banebrydende og samtidig sikre det traditionelle og kulturarven. Jeg har det såmænd meget godt med, at jeg og dette Folketing kan nå frem til en god teaterlovgivning også efter denne lille diskussion.

Så skal jeg slutte af med at sige, at jeg netop udsendte en pressemeddelelse i forbindelse med fremlæggelsen af finanslovsforslaget. Her blev det præcist annonceret, at der på det tidspunkt – hvor jeg ikke engang kendte samtlige kommuners budgetforslag for 1995 – så ud til at være et problem. Århus Kommunes 9 nye egne teatre blev annonceret midt i juni måned; men der er også 2 andre steder, hvor budgetterne viser en stigning på ca. 40 – måske lidt mere eller lidt mindre – og det giver selvfølgelig ikke nogen muligheder for at planlægge ordentligt. Det giver de tilfældigheder.

(Kort bemærkning).

Ester Larsen (V):

Jeg beklager, at jeg ikke personificerede mit udtryk tilstrækkelig præcist, når jeg taler om ministerens bekendtgørelse; jeg er godt klar over, at det ikke er minister Jytte Hildens bekendtgørelse. Men jeg går ud fra, at den er lige så bindende som den, man selv måtte have underskrevet.

Og så vil jeg godt spørge: Hvori består den politiske beslutning i at udmelde en refusions-

procent, som udregnes på baggrund af nogle faktuelle tal?

Kulturministeren (Jytte Hilden):

Jeg synes, den seneste uge meget klart har vist, at kulturministeren meget præcist gjorde sig klart, at hvis hun havde udmeldt 40 pct. den 1. september, ville der selvfølgelig have været et frygteligt hyr i egnsteaterverdenen, og det ville have krævet konkrete forhandlinger for at nå på plads med nogle ordninger, som alle kunne være glade ved. Det havde jeg ikke været i stand til midt under en valgkamp, men det er jeg til gengæld i en styrket regering.

(Kort bemærkning).

Ester Larsen (V):

Jeg forudså, at en refusionsprocent blev beregnet på faktuelle tal, og det er den opfattelse, jeg har fået af den fremstilling, kulturministeren har givet hidtil. Men nu må jeg forstå, at det mere er en politisk overvejelse, hvad procenten skal være, og det er nyt for mig, at det er noget, man kan forhandle om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af lovforslag nr. L 12: Forslag til lov om ændring af lov om social pension. (Afskaffelse af den særlige, lave pensionsform – almindelig førtidspension).

Af Anne Baastrup (SF) m.fl.

(Fremsat 12/10 94).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Karen Jespersen):

Forslagsstillerne foreslår, at den almindelige førtidspension, der kan tilkendes personer over 60 år, bliver afskaffet, så de 60-66-årige også tilkendes forhøjet almindelig førtidspension.

Forskellen på den almindelige og den forhøjede almindelige førtidspension er, at der i den forhøjede almindelige førtidspension indgår et førtidsbeløb på godt 11.000 kr. om året. Dette beløb blev indført i forbindelse med førtidspensionsreformen i 1984, hvor den laveste invalidepension blev afskaffet og erstattet af almindelig og forhøjet almindelig førtidspension, og det var et fremskridt.

Under behandlingen af lovforslaget i 1983 vedtog Folketinget, at niveauet for almindelig førtidspension til personer i alderen fra 60 til 67 år skulle svare til niveauet for folkepensionen, mens der til personer, der fik tilkendt den laveste pension inden det fyldte 60. år, endvidere skulle udbetales et førtidsbeløb. Dette beløb er først og fremmest beregnet til at skulle dække de større leveomkostninger, som yngre førtidspensionister må antages at have i forhold til de ældre pensionister.

Det er dette førtidsbeløb, som SF nu ønsker at give til førtidspensionister over 60 år, og det kan regeringen ikke støtte. Vi er i en situation, hvor pensionernes realværdi er steget, og hvor den gennemsnitlige reelle pensionsalder nu er nede på 62 år, og på den baggrund må vi sige, at den almindelige førtidspension er forsvarlig. Men dertil kommer, at en afskaffelse af den almindelige førtidspension vil koste omkring 200 mio. kr. om året.

Jeg kan sige til forslagsstillerne, at det ikke er rigtigt, at der vil være en besparelse på 20 mio. kr. på grund af sparet udbetalt boligydelse. Førtidsbeløbet er nemlig skattefrit, og derfor indgår det ikke i indkomstgrundlaget ved beregningen af boligydelsen. Forslaget vil altså koste 200 mio. kr., og hvis vi skal bruge penge på en omlægning af en del af førtidspensionssystemet, er der brug for, at vi laver en samlet vurdering af hele systemet. Det vil i givet fald kræve en større omlægning, men vi foretrækker at tage en samlet vurdering af førtidspensionssystemet og lade overvejelserne om de forskellige pensions-satser indgå heri.

Som sagt kan regeringen ikke støtte lovforslaget.

Inger Bierbaum (S):

Socialdemokratiet kan ikke støtte det lovforslag, som er til behandling her. Ændringer af lov om sociale pensioner kræver efter Socialdemokratiets opfattelse en langt grundigere og langt bredere diskussion, og afskaffelse af den almindelige førtidspension i et snuptag, som det er foreslået her, kan i værste fald sætte en sneboldefekt i gang, der kan få uoverskuelige følger.

Den almindelige førtidspension består af et grundbeløb på 44.328 kr. årligt plus et pensions-tillæg på 19.476 kr. årligt. Derudover er der et særligt pensionstillæg til reelt enlige på 24.468 kr. pr. år.

I 1984 var et bredt flertal i Folketinget enig om, at niveauet for den almindelige førtidspension til 60-67-årige personer skulle være det samme som for folkepensionen. Man var også enige om, at personer under 60 år, som var berettigede til førtidspension, skulle have en forhøjelse, som i dag udgør 938 kr. pr. måned eller 11.256 kr. pr. år. Det var en udmærket beslutning, idet disse ekstra midler skulle dække de større leveomkostninger for personer under 60 år. Jeg mener, at det stadig er en udmærket beslutning og en hensigtsmæssig lovgivning, også set i lyset af den skattemæssige ændring pr. 1. januar 1994, hvor hovedparten af pensionisterne fik et økonomisk løft. Dertil kommer, at førtidspensionsbeløbet ikke indtægtsreguleres og ikke er skattepligtigt.

I sommeren 1994 skete der yderligere en justering og en forbedring af lovgivningen. Reglerne blev ændret, således at det blev ansøgningstidspunktet for pensionsansøgningen, der var afgørende for, om man skulle have den almindelige førtidspension eller den forhøjede almindelige førtidspension. Sagsbehandlingen og dens tidsforbrug, som tidligere har givet anledning til mange problemer for borgere i 60-årsalderen, kom dermed helt ud af billedet.

Socialdemokratiet ser gerne, at vi bredt og grundigt debatterer pensionslovgivningens tildelelseskriterier og -satser m.v. Men vi må have hele området med og ikke kun et lille hjørne, og derfor er det også nødvendigt at bruge tid på at drøfte disse problemer med alle, som er involveret i dem.

Forslagsstillerne til dette lovforslag oplyser i bemærkningerne, at de øgede udgifter ved udbetalingen af førtidsbeløbet til alle vil være 200 mio. kr., og det er fuldt ud korrekt. Men der nævnes også en besparelse på 20 mio. kr. på boligydelsesområdet, og det må være en misfor-

ståelse, der har sneget sig ind her, idet førtidsbeløbet som før omtalt er skattefrit og derfor ikke indgår i beregningen af boligydelsen.

Socialdemokratiet kan således ikke tilslutte sig dette lovforslag.

Else Winther Andersen (V):

SF's lovforslag om afskaffelse af den særlige pensionsform for de 60-årige får det næsten til at lyde, som om vi specielt vil straffe folk, der først modtager pension, efter at de er fyldt 60 år.

Jeg kan godt sige, at Venstre kan ikke støtte dette lovforslag. Det kan vi ikke, fordi vi i det forlig, vi lavede om pensionsområdet i 1984, gik ind for, at en 60-års-grænse var gældende for alle pensionsformerne, således at man derefter, selv om man var berettiget til at få den højeste pension, fik den mellemste.

Det var der sådan set meget god grund til, for vi kan jo i dag se, at vi her i landet er ved at nærme os en gennemsnitlig pensionsalder på 62 år, når vi tager efterlønnen med, så vi kan sige, at når man er blevet 60 år, er man meget tæt på sin pensionsalder, og så er det folkepensionens beløb, man får.

Jeg kan da ikke lade være med lidt at berøre det, der er nævnt i lovforslaget om, at der kan være én dag til forskel med hensyn til, om man får den højeste eller den laveste sats. Dét synes jeg nok man skal være opmærksom på den justering, der er sket på dette område gennem det ændringsforslag, vi vedtog for pension lige før sommerferien, hvorefter det er ansøgningstidspunktet, det drejer sig om. Det nævnte den socialdemokratiske ordfører også.

Dette lovforslag giver en ekstra udgift på 200 mio. kr. om året. Venstre ønsker da, at vores pensionister skal have det så godt som muligt, og det mener vi faktisk også de har med den lovgivning, vi har. Det er jo ikke noget problem at give flere penge ud, men de skal tages et andet sted fra, hvor det måske kan skabe større uligheder end her.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg lyttede med interesse til Socialdemokratiets ordfører. Jeg hørte én sætning, der gik igen i ordførertalen, og den lød: Vi skal have mere tid til at overveje. Jeg vil så spørge: Den tid, der går med at behandle lovforslaget, er den ikke tilstrækkelig for Socialdemokratiet til overvejelser, for så svært stof er det vel ret beset ikke?

Det, der er humlen i det, er jo, om det er rimeligt, at forskellen på at være 59 år og 60 år betyder, at man har 1.000 kr. mindre om måneden at leve for. Må jeg spørge: Hvor lang tid behøver Socialdemokratiet til at overveje et så forholdsvis simpelt spørgsmål?

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg har bemærket, at Socialistisk Folkeparti med den brede pensel vil forhøje nogle satser på en række overførselsindkomster. Fra den konservative folketingsgruppes side er vi ikke indstillet på at være med til det. Vi mener ikke, tiden er inde til at forhøje disse overførselsindkomster, og sammenhængende med, at det koster 200 mio. kr., afviser den konservative folketingsgruppe lovforslaget.

Tom Behnke (FP):

Forslaget her omtaler den almindelige førtidspension og så den forhøjede almindelige førtidspension. For mig at se har man lagt en forskel ind, i og med at man har sagt, at de, der var berettiget til en almindelig førtidspension, men som var under 60 år, kunne have et behov for at have lidt ekstra, netop fordi det er personer, der er i en aldersklasse, hvor de har et større behov, herunder eventuelt og måske ofte endda en forsørgelsespligt, som der også skal leves op til.

Hvis det, SF ønsker, er at give – havde jeg næst sagt – almindelige førtidspensionister over 60 år noget mere, kan man bare foreslå, at grundbeløbet bliver sat op. Så vil man fortsat have den forskel, der er imellem, at man er over og under 60 år, nemlig forskellen på en almindelig førtidspension og en forhøjet almindelig førtidspension. Så vil det nemlig også være således, at man fortsat har den socialt afbalancerede forskel, der vil være imellem, at man er over 60 år, og at man er under 60 år.

SF skriver i lovforslaget, at der er tale om en aldersdiskrimination. Det er jeg helt enig i, men jeg mener også, at der skal være tale om det.

Fremskridtspartiet kan ikke støtte forslaget.

Lad mig så til sidst sige, at hvis det er tilfældet, at SF er i stand til at trylle 200 mio. kr. frem, har jeg en række forslag til, hvor de penge kan gøre større gavn, hvor de penge kan gavne nogle mennesker, der har nogle sociale problemer, nogle mennesker, der virkelig har brug for at få noget hjælp, frem for denne her befolkningsgruppe.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Jeg vil godt spørge hr. Tom Behnke, om det er muligt at berige Folketinget med en uddybende forklaring, der beretter, hvad behovsforskellen i økonomisk henseende er på en 59-årig, der får førtidspension, og en 61-årig. Den behøver ikke at være voldsomt videnskabelig belagt, den dokumentation, men jeg spørger: Hvad er forskellen på en, der er fyldt 59 år, og som vil få 1.000 kr. mere om måneden, og en, der er fyldt 61 år, og som vil få 1.000 kr. mindre? Hvad er forskellen i deres behov i forhold til livet ifølge Fremskridtspartiets vurdering?

(Kort bemærkning).

Inger Bierbaum (S):

Jeg vil gerne nævne, at vi i Socialdemokratiet plejer at være meget hurtige. Det er et svar til hr. Villy Søvnal. Men vi vil meget gerne drøfte disse ting og få brede løsninger frem i stedet for at tage et lille hjørne af sociallovgivningen frem, som det er foreslået her. Vi ønsker brede, gode løsninger i et samarbejde.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Til hr. Villy Søvnal kan jeg sige, at jeg ikke har nogen saglig begrundelse for, at aldersgrænsen er sat præcis ved de 60 år. Det er heller ikke mig, der har sat grænsen ved de 60 år. Der må have været en eller anden begrundelse for, at man har gjort det i tidernes morgen. Om grænsen lige skal være ved 60 år eller den kunne have været ved 59 år, synes jeg ikke er værd at diskutere på nuværende tidspunkt. Det, der er den saglige argumentation for mit synspunkt, er, at yngre personer har et større behov, end ældre personer har – alt andet lige. Og det må hr. Villy Søvnal også give mig ret i.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Jeg vil sige til hr. Tom Behnke, at nu er det jo sådan, at vi diskuterer en aldersgrænse, som er meget tilfældig. Hr. Tom Behnke nævnte, at det ikke var ham, der havde fastsat aldersgrænsen, men det forpligter vel alligevel til, at man forholder sig til den. Jeg tror, at de mennesker, der – tilfældigt efter, om de er et år ældre eller yngre – får en forskellig pension, oplever det som dybt urimeligt. Jeg ved ikke, om hr. Tom Behnke har været ude i de forsamlinger til et valgmode, hvor man skulle forklare denne forskel. Jeg har

aldrig hørt om nogen, der er sluppet heldigt fra at mene, at et menneske i 60'erne havde et mindre behov end et i 50'erne.

Jeg har også et spørgsmål til fru Inge Bierbaum, som siger, at Socialdemokratiet har behov for mere tid, uanset at man i øvrigt plejer at arbejde hurtigt. Jeg ved ikke, om det kunne antydes, hvor lang tid det vil tage, inden Socialdemokratiet vil være i stand til at vurdere, om det er rimeligt, at denne gruppe får 1.000 kr. mindre om måneden, fordi det drejer sig om mennesker, der er fyldt 60 år. Skal man have en måned til det? Skal man have to måneder? Er det overvejelser, der kan foregå sideløbende med et lovforslags behandling, eller er det et årelangt studium i overførselsindkomster, der skal til, før man kan beslutte sig?

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Nu forholdt jeg mig til det lovforslag, som SF har fremsat, og hvori man ikke diskuterer, hvad aldersgrænsen skal være. Man diskuterer, at man fuldstændig vil fjerne aldersgrænsen, og derfor er der ingen grund til at føre en diskussion om, hvor aldersgrænsen skal være. SF vil lægge op til en diskussion om, hvorvidt der overhovedet skal være en aldersgrænse, og det er vores opfattelse, at det skal der. Om den lige skal være 60 år, kan vi diskutere en anden dag, når vi har et forslag, der går ud på det.

(Kort bemærkning).

Inger Bierbaum (S):

Jeg vil gerne holde fast i, at Socialdemokratiet meget hurtigt og gerne diskuterer aldersgrænser. Men der er jo andre problemer end dette lille hjørne, som hr. Villy Søvnal tager fat på i dag. Der er nemlig andre pensionsformer, som har akkurat den samme aldersgrænse. Og vi mener, at det er vigtigt at få hele området med.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Jeg synes – det er til hr. Tom Behnke fra Fremskridtspartiet – at denne diskussion er meget interessant i forhold til Fremskridtspartiets øvrige indstilling på ældreområdet. Det er nyt for mig, også hvis man tænker på, hvad andre af Fremskridtspartiets medlemmer af Folketinget har sagt om ældreområdet – også de medlemmer, der er til stede ved debatten i dag. Vil man virkelig offensivt gå ud og argumentere for, sådan som hr. Tom Behnke gør det her, at det er et ud-

tryk for en højere retfærdighed, at mennesker over 60 år skal have 1.000 kr. mindre om måneden end dem under 60? Det synes jeg man skal tage ad notam, når man i øvrigt nogle gange hører Fremskridtspartiet buldre og brage på ældreområdet. Der er i hvert fald en gruppe her, der er ramt rent af aldersdiskrimination.

Jeg vil også gerne stille spørgsmålet til fru Kirsten Jacobsen. Er det Fremskridtspartiets holdning, at hvis man er over 60 år, skal man altså rammes af noget, man ikke skal rammes af, hvis man eksempelvis er 58? Det er jo kernen i den her diskussion. Det er det, det drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg tror, det bliver en strid om ord. Men mere for, at det ikke skal udlægges negativt: Der er ikke tale om, at vi mener, at de, der er fyldt 60 år, skal have 1.000 kr. mindre. Det, vi mener, er, at de, der er under 60 år, skal have 1.000 kr. mere.

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg er her, fordi mit partis ordfører, hr. Bjørn Elmquist, ikke kan være til stede i salen i eftermiddag.

I lovforslaget foreslås det, at den almindelige førtidspension, den pension, der kan tilkendes personer over 60 år, afskaffes, således at personer i den berørte aldersgruppe kan tilkendes forhøjet almindelig førtidspension. Det betyder reelt, at de personer, der før modtog den almindelige førtidspension, vil komme til at modtage det forhøjede, almindelige førtidspensionsbeløb.

Socialministeriet har beregnet, en sådan ordning vil give en merudgift på 200 mio. kr. - SF siger måske 180 mio. kr., fordi der er 20 mio. kr., der skal trækkes fra, fordi det vedrører boligydelsen. Vi er ikke helt sikre på, at det holder, men vi er ret klare over vores holdning til lovforslaget i det hele taget. I Det Radikale Venstre har vi den opfattelse, at de gældende regler er rimelige. Det synes vi ikke mindst på baggrund af det faktum, at pensionens realværdi er steget, og det er den bl.a. på grund af den økonomiske politik, som Det Radikale Venstre har været med til at støtte gennem 12 år. Vi kan ikke se nogen begrundelse for at ændre på reglen, og vi kan ikke støtte lovforslaget.

Bruno Jerup (EL):

Jeg kan forstå på Socialdemokratiet, at man vil have nogle brede løsninger, og at man gerne vil

have, at vi får gravet dette område ordentligt igennem, sådan at vi får ryddet op i hele pensionsområdet.

Jeg kunne måske have lyst til at gå videre og sige, at det jo drejer sig om mange typer overførselsindkomster, som ligger på vidt forskellige niveauer, uden at man kan begrunde det logisk. Det er jo helt latterligt. Hvordan kan man snakke om, hvorvidt en på 59-60 eller 67 år har mere eller mindre behov end en anden på måske 55 eller 70 år. Sådan en debat ender jo let i nogle underlige påstande om, at der er nogle mennesker, der åbenbart skal leve på et bestemt lavt niveau. Det er også rigtigt; sådan foregår det i dag, det ved vi godt. Jeg mener sådan set, at man helt burde fjerne debatten om aldersgrænser og indføre en fælles pension for alle, som vi vil kalde en samfundsmæssig social grundydelse.

Det er ikke emnet i dag, men det lovforslag, som ligger fra SF, betyder trods alt en forbedring for en konkret gruppe mennesker, og det vil vi naturligvis støtte. Jeg synes, det er noget pjat, når man fra Socialdemokratiets side forsøger på at vige udenom ved at snakke om brede løsninger og om, hvor lang tid man skal bruge, og at det søreme også skal diskuteres ordentligt. De kunne jo f.eks. selv være kommet med et bud på, hvor lang tid de mener der skal bruges, komme med et forslag om det; men det gør de ikke. Jeg mener sådan set ikke, at SF's forslag, som Enhedslisten kan stemme for, er med til at forhindre, at Socialdemokratiet meget snart kan komme med et bud på, hvordan man kommer videre i det her.

Principielt er jeg selvfølgelig enig i, at der skal ryddes op i hele dette område med alle de forskellige typer af satser, og man kunne selvfølgelig sige, at det næste forslag, man burde fremsætte, skulle være om at afskaffe det, der hedder den mellemste førtidspension, så man kun har ét pensionsniveau.

Men ganske kort: Vi støtter det forslag, der ligger her, lovforslag nr. L 12, om afskaffelse af den almindelige førtidspension.

Anne Baastrup (SF):

Det var ikke et overraskende resultat af denne forhandling. Jeg takker Enhedslisten for støtten.

Samtidig vil jeg godt beklage, at vi har lavet en mindre regnefejl, idet vi har indregnet de skattefri 11.000 kr. i besparelser i boligydelsen.

SF er enig i, at det var et fremskridt, at vi slap for den laveste invalidepension, men ikke desto

mindre fik vi så en aldersdiskriminerende funktion, og det er ganske uheldigt. Det er overordentlig vanskeligt at forklare, hvorfor folk skulle have lavere udgifter, når de fylder 60. Vi er selvfølgelig klar over – og var godt tilfreds med – at man indførte § 33, stk. 2, med virkning fra 1. juli 1994, idet det jo klart var et problem, at kommunerne kunne spekulere i at trække en sag om almindelig forhøjet førtidspension ud til den anden side af 60-års-alderen.

Jeg er tilfreds med, at socialministeren lægger op til en grundig debat om førtidspensionssystemet, og beklager selvfølgelig, at Det Radikale Venstre ikke kan bakke op om et sådant forslag, for vi har rent faktisk nogle meget voldsomme problemer med førtidspensionssystemet, således som det er i dag. Det er uigennemsigtigt og uforståeligt, og der er en lang række problemer f.eks. med at få vurderet sin erhvervsevne, sit erhvervsevnetab, og det giver også anledning til en ganske manglende forståelse hos de mennesker, der får tilkendt en lavere pension på den baggrund.

Vi har med dette lovforslag ønsket at sætte fokus på den aldersdiskrimination, som i bund og grund er uhensigtsmæssig og meget ubehagelig for de mennesker, der rammes af den. Man mister ca. 1.000 kr. om måneden skattefrit på en indtægt, der i øvrigt er 88.000 kr. om året, så det er ret mange penge. Når man tænker på, at det svarer til ca. 3 måneders løn for et folketingsmedlem, synes jeg, det sætter lidt i relief, hvad det er for et beløb, man udbetaler til folk, når de fylder 60.

Fru Else Winther Andersen var inde på spørgsmålet, om man ville straffe på grund af alder. Det er jo rent faktisk det, der sker. Man bliver straffet, hvis man er så uheldig at være fyldt 60, inden man får søgt om førtidspension. Problemet er også, at de mennesker, der har en god kontakt med en dygtig socialrådgiver, meget hurtigt bliver gjort opmærksom på: Enten så tager du dig sammen, og så bliver du ved med det arbejde, du har, selv om det gør ondt, selv om du er ved at blive syg, for så holder du, indtil du kan få efterløn. Eller også må vi skynde os at tage fat på en førtidspensionssag. Det er et problem for de mennesker, der ikke har opbakning fra dygtige socialrådgivere. De mennesker får en stor forskrækkelse, når de opdager, hvad betingelserne så er.

Til sidst vil jeg godt opfordre socialministeren til at sørge for, at vi relativt hurtigt kommer i gang med et udvalgsarbejde, og at det ikke skal

resultere i et udvalgsarbejde som det, der blev afsluttet her for et par år siden, hvor der kom en samlet betænkning om aktivering, revalidering og førtidspensionering med en lang række fornuftige anbefalinger, men hvor det endte med, at regeringen tog enkeltelementer ud som f.eks. den hovsaløsning at overlade det til kommunerne efter nogle bestemte kriterier at få ret til at tilkende mellemste og højeste førtidspension. Det er ikke den måde, hvorpå SF vil gå ind i et arbejde om en førtidspensionsreform. Det er sagen alt for alvorlig til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Socialudvalget.

Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 2:

Forslag til folketingsbeslutning om børnepasningsgaranti, afvikling af ventelister og uddannelse af pædagoger.

Af Villy Søvnald (SF) m.fl.
(Fremsat 12/10 94).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Karen Jespersen):

Jeg har, jeg havde nær sagt selvsagt stor sympati for hensigten med det forslag, vi behandler her, for det er jo at sikre, at alle forældre, der har et ønske om at få deres børn passet, også skal have den mulighed. Det har jo været et højt prioritaret ønske fra regeringens side, at der skulle være en pasningsgaranti for alle børn imellem 1 og 6 år ved udgangen af 1995. Det er stadig væk vo-

res mål, og jeg er også overbevist om, at vi kan nå det mål.

Så langt er vi enige med SF. Men vi er ikke enige om midlerne til at nå det mål. Hvor SF vil pålægge kommunerne det ved en forpligtelse gennem en beslutning her i Folketinget, vil vi gennemføre det gennem forhandlinger med kommunerne. Det er den vej, vi allerede er slået ind på, og jeg synes faktisk, vi kan sige med en vis stolthed, at vi er nået langt i de forhandlinger. Der er sket en kolossal udbygning af pasningstilbudene ude i kommunerne. Jeg synes, det er en imponerende indsats, der er gjort, og det har da også givet resultater. Dette er blandt andet et resultat af forhandlinger med kommunerne, hvor vi er blevet enige om, at der skal ydes en ekstraordinær indsats, når det gælder pasningstilbudene.

Ud over disse forhandlinger har regeringen ydet et tilskud gennem den refusionsordning for løntilskud, kommunerne kan opnå i år og til næste år, og som gælder 30 pct. af lønudgifterne til personale, der passer børn, ud over det personale, der allerede er ansat. Der er en lånepulje på 50 mio. kr. i 1995 til at udvide lokalekapaciteten, og der har været afsat to gange 150 mio. kr. til den særlige børnepulje til ekstraordinære pædagogiske tilbud til småbørn. Endelig har vi jo vedtaget den meget populære orlovsordning, som også aflaster dagtilbudene, fordi mange forældre har været glade for den mulighed for selv at tage et pusterum derhjemme, hvor de selv kan passe deres børn.

Når regeringen mødes igen med kommunerne ved de nye økonomiske forhandlinger i begyndelsen af 1995, vil vi selvfølgelig gøre status over, hvor langt vi er nået med hensyn til at opfylde pasningsgarantien, og sammen vurdere, om der er behov for nye initiativer for at nå målet ved udgangen af 1995. Vi har ikke noget entydigt billede af, hvordan de kommunale budgetter er, hvad man budgetterer med; det er først nu, budgetterne for 1995 er ved at indløbe, altså hvad kommunerne satser på som mål for udbygning af pasningstilbudene.

Jeg vil også sige, at vi er enige med forslagsstillerne, der slår på, at det er nødvendigt, at kapaciteten i uddannelsessystemet hele tiden holder trit med udbygningen af antallet af pasningstilbud, og det har da også været sådan, at der i 1994 var et større indtag både på de egentlige pædagoguddannelser og på merituddannelsen. Når det gælder 1995, vil vi selvfølgelig her, som sædvanen er, lytte til de regionale

praktikpladsudvalg og vurdere deres indstilling, når det drejer sig om, hvorvidt der er brug for at udvide uddannelseskapa- citeten.

Så jeg må sige, at sammenfattende er vi enige i målet. Jeg synes, vi er nået langt, jeg synes, kommunerne har ydet en flot indsats, men jeg vil gerne holde fast i – regeringen vil gerne holde fast i – at den fortsatte vej til målet skal gå gennem forhandlinger med kommunerne og ikke som et forslag her i Folketinget. Derfor kan regeringen heller ikke støtte forslaget.

Jan Petersen (S):

På de fleste punkter er SF's forslag en gentagelse af forslag, vi tidligere har drøftet i Folketingssalen. Jeg har svært ved at finde det nye i forslaget, og det gælder så også det ordførerindlæg, jeg skal aflevere her – det kan ikke bidrage med væsentligt nyt.

Vi er enige med SF i, at børnefamilierne skal have en pladsgaranti i samtlige landets kommuner senest den 1. januar 1996, nøjagtig det, som socialministeren også nu har bekræftet nok en gang på regeringens vegne. Vi er også enige med SF i, at der skal være uddannede pædagoger i institutionerne, og at en udbygning af dagtilbudspladserne betyder, at der så også skal ske en vækst i uddannelseskapa- citeten.

Når jeg alligevel må afvise forslaget, er det, fordi det jo er en diskussion om metoder, og i Socialdemokratiet mener vi ikke, at vi på nuværende tidspunkt skal lovgive mere præcist om denne garanti. De økonomiske dele af forslaget er i øvrigt så central en del af forholdet mellem kommunerne og staten, at de nødvendigvis må indgå i økonomiforhandlingerne, såfremt der fortsat er et problem i 1995.

Vejen er altså for os at se fortsatte forhandlinger med kommunerne, og vi er overbevist om, som også socialministeren er det, at vi når det mål, vi har sat os.

Det, der gør, at vi tror, vi når målet, er selvfølgelig de konkrete punkter i beslutningsforslaget, som vi er i gang med. Udbygningen af dagtilbudspladser er vokset kraftigt i 1994, og den fortsætter med at vokse i 1995 – om end lidt langsommere.

Forældreorloven er en stor succes; mange bruger den, endda flere end forventet, og der er uden tvivl tale om, at forældreorloven har dæmpet efterspørgslen efter dagtilbudspladser – i hvert fald for gruppen fra et halvt til et helt år.

Og så er der antallet af pladser ved pædagogseminarierne. De vokser i 1994, og for 1995 har vi også lige fået bekræftet, at regeringen er indstillet på yderligere pladser, såfremt det indstilles fra praktikpladsudvalgene. Antallet af ansøgere til den merituddannelse, der også gælder for pædagogmedhjælpere, vokser ligeledes i 1995, så derfor tror vi – som jeg sagde – at vi når det mål, som også er SF's intention med forslaget.

Man kan sige som afslutning, at i bedste fald er forslaget derfor unødvendigt, og hvis man i SF ikke har tillid til, at vi når det mål, vi har sat os, er spørgsmålet, om realitetsdiskussionen ikke burde finde sted i foråret 1995 i stedet for her i efteråret 1994.

Erik Larsen (V):

Det forslag, som ligger her fra SF om en børnepasningsgaranti, vil jeg betragte som et typisk SF-forslag, hvor man i alle detaljer ønsker at diktere kommunerne, hvordan de skal optræde.

SF ønsker et institutionssamfund. Man lægger op til, at kommunerne skal kunne lånefinansiere nye institutioner; man lægger op til, at hele pladsgarantien eller børnepasningsgarantien skal bygges op omkring institutionsprincippet.

Jeg vil gerne sige, at det er Venstre klart imod. Venstre ønsker også en indsats på dette område, men vi ønsker, at der bliver en større valgfrihed for familierne i dette land med hensyn til at vælge selv at passe børnene derhjemme. Derfor har Venstre også i forbindelse med oplægget til finansloven sagt, at vi vil sætte 200 mio. kr. af til forsøgsordninger i kommunerne, der kunne opfylde netop det mål, at man kunne give forældrene en valgmulighed, give forældrene chancen for at få lov til at passe deres egne børn.

Der er jo en helt klar forskel i opfattelse og i livssyn. Vi går ind for, at familien netop skal kunne trives sammen med børnene i den periode, der her tales om, nemlig den, der er så vigtig. Det er også klart, at vi har noteret os den store interesse, der har været for forældreorlov. Selv om vi selvfølgelig i princippet har været uenige om, hvordan denne forældreorlov var skruet sammen, har vi dog med stor interesse iagttaget, at der blandt de danske børnefamilier er udpræget ønske om at få lejlighed til i en periode at være sammen med børnene og få lov til at passe børnene selv. Så derfor kan vi ikke støtte dette her, som jo i høj grad vil cementere hele institutionsområdet i den kommunale verden.

Vi er derfor imod forslaget. Vi mener også, at kommunerne har gjort en stor indsats i de sidste år for at skabe flere pasningsmuligheder. Der er en bred vifte rundt omkring i kommunerne, og som man kan se på tallene i forslaget, har man faktisk gjort det rigtig godt.

Der er også utrolig mange af de kommuner, som er nævnt her, der ikke har en pasningsgaranti, men som egentlig gerne ville have det, hvis man kunne skaffe de økonomiske muligheder for det. Men kommunerne har jo i høj grad været udsat for et pres på en masse udgiftsområder, og i de forhandlinger, der har været ført mellem regeringen og kommunerne her senest i foråret, har man fra regeringens side ikke været lydher over for kommunernes ønske om bl.a. at få ophævet den såkaldte børnepakke med de store søskenderabatter. En ophævelse af børnepakken ville i de kommuner, der i dag ikke har en pasningsgaranti, skabe det økonomiske råderum, som ville gøre det muligt også dér at udfylde dette område på den måde, man lokalt helst ville.

Men endnu en gang: Venstre kan ikke støtte forslaget. Vi ønsker, at pengene skal følge barnet, og at friheden skal slippes løs i familierne.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Hr. Erik Larsen taler om valgfrihed. Jeg kunne godt tænke mig, om hr. Erik Larsen ville prøve at uddybe, hvad det er for en valgfrihed, han mener der egentlig findes, når realiteten er, at der ikke er nogen pasningsgaranti. For det vil sige, at forældrene ikke har den mulighed. Det er ikke sådan, at de kan vælge det eller noget andet eller gå hjem og passe børnene selv. Der findes ikke en garanti for, at de kan få passet deres børn.

Derfor er det en absurd måde, hr. Erik Larsen stiller det op på, når han siger, at der skulle være valgfrihed. Det valg findes ikke i mange kommuner og for mange forældre.

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

Det er også hr. Erik Larsens bemærkninger om institutionsløsninger og valgfrihed, der bringer mig herop. Spørgsmålet er jo, om forældrene ikke har valgt, i og med at de efterspørger dagtilbud i et sådant omfang, at der stadig væk i nogle kommuner er ventelister. Det er det, SF og regeringen forsøger at komme til livs.

Jeg vil derfor gerne for det første spørge hr. Erik Larsen, hvordan man forestiller sig, at en valgfrihed for forældrene skal praktiseres i de kommuner, hvor der er en venteliste.

Jeg vil dernæst stille yderligere to spørgsmål, hvoraf det ene vedrører forældreorloven. Jeg forstår, ikke af ordførerindlægget, men af den offentlige debat, at Venstre ønsker at afskaffe forældres ret til at tage orlov og overdrage den til arbejdsgiveren, i og med at det skal være aftalebaseret. Derfor jeg vil gerne spørge hr. Erik Larsen, hvordan man forestiller sig at forældrene dér får en valgmulighed. Så vidt jeg kan forstå, er det arbejdsgiveren, der får en valgmulighed til at sige ja eller nej til forældrene.

Hvad endelig angår de 200 mio. kr., der er foreslået – de skal forhandles i andre fora end lige her – kunne jeg godt tænke mig at spørge, om man stadig væk mener, at det er kommunen og ikke forældrene, der skal afgøre, om man skal have adgang til at trække på et beløb til at passe sine børn derhjemme selv.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Hr. Bruno Jerup efterlyser en valgfrihed, for når der nu ikke er en pasningsgaranti, kan man jo ikke altid vælge at få passet sit barn i en offentlig institution. Jamen det, der er tale om her, er en form for symptombehandling. Hvad er årsagen til, at der er en så ekstremt høj efterspørgsel efter offentlige pasningstilbud? Før er, at forældrene er presset ud i at skulle være på arbejdsmarkedet for at få det hele til at hænge sammen. Dermed er de tvunget til, at børnene skal passes, for medmindre man har en meget høj indtægt og dermed mulighed for at få passet sine børn privat, er man nødt til at få passet sine børn i en offentlig institution, for dér betaler skatteyderne mindst 70 pct. af de faktiske omkostninger. Derfor har forældrene ingen valgfrihed på dette punkt.

(Kort bemærkning).

Erik Larsen (V):

Hr. Tom Behnke fik svaret på en del af de spørgsmål, der var stillet til mig. Det er jo fuldstændig rigtigt, og jeg kan kun bekræfte, at det selvfølgelig er sådan, at der i dag ikke er nogen reel valgfrihed, men som vi i hvert fald vil skabe mulighed for at give nogle. Man kan overveje, om man kan få tingene til at hænge sammen økonomisk. Hvis det var sådan, at et beløb pr. barn fulgte med barnet, ville der åbne sig en helt ny måde at tænke på i de danske familier.

Dette område er jo ikke særlig ukendt, heller ikke for Socialdemokratiet, for netop i forbindelse med forældreorloven – sagt til hr. Jan Petersen – gav man kommunerne mulighed for at yde et ekstra bidrag til forældreorlovsbeløbet på op til 30.000 kr., hvis man i kommunen skønnede, at det ville kunne afhjælpe nogle af de institutionspladsproblemer, der var, eller hvis man måske havde nogle helt andre overordnede filosofier med hensyn til, at det kunne være gavnligt for de enkelte familier.

Det er rigtigt, som det bliver nævnt, at vi ønsker, at forældreorlov i fremtiden skal knyttes sammen med en genbesættelse, og det har vi heller aldrig lagt skjul på er vores politik.

Vi ønsker også, at det bliver kommunerne, der under det kommunale selvstyre skal administrere det, vi forestiller os med hensyn til de 200 mio. kr., vi har talt om. Men det er klart, at vi, hvis der var råd til det, gerne ville udstrække hele dette frihedsbegreb på børnepasningsområdet, sådan at det ikke blev en egentlig forsøgsordning, men at der blev fuldstændig valgfrihed i det kommunale selvstyre, således at man også kunne løse problemer ad den vej.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Det er svært at lade være med at kommentere de imponerende billeder, vi bliver præsenteret for, for den, der indtil for nylig befandt sig ude i det virkelige liv i en kommune som socialudvalgsformand. Jeg ved, at hr. Erik Larsen har samme fortid.

Jeg vil gerne spørge hr. Erik Larsen, hvad han på grundlag af sin erfaring i Odense mener folk ønskede. Man behøver ikke at tage den lange ideologiske diskussion, man kan nøjes med at spørge, hvad det var, de mennesker i Odense efterspurgte, og hvorfor de lod sig skrive op på en venteliste. Det gjorde de, fordi det var den måde, de ønskede at leve deres liv på; de ønskede at være på arbejdsmarkedet, og at nogle i den periode tog sig af deres børn. Så enkelt er det.

Jeg synes, det er et fantastisk billede, man tegner, for de brugerundersøgelser, der er på daginstitutionsområdet, viser en meget høj grad af tilfredshed. Man kan næppe finde noget offentligt område, hvor folk er så glade for de tilbud, de får. At beskrive det med billeder som institutionernes tyranni, de socialistiske modeller, der bliver trykket ned over hovedet på de kære små, og alt det dér, er simpelt hen så langt fra virkeligheden ude omkring, at jeg synes, det

godt kunne gå hen og blive et problem både for Venstre og for Fremskridtspartiet.

Jeg noterede, at Socialdemokratiet har en anden grundlæggende holdning i denne diskussion, og det synes jeg er fint. Jeg kan konstatere, at man foreløbig er enige i målet, men ikke rigtig tør gå vejen.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg blev også fanget lidt af hr. Erik Larsens og hr. Tom Behnkes fantastiske forhold til friheden.

Det ville være en interessant form for frihed, hvis man forsøgte at tvinge en anden familiestruktur igennem end den, der har udviklet sig igennem de sidste 30, 40, 50 år. Ved at forhindre, at der kunne blive passet børn, ved at forhindre en børnepasningsgaranti skulle man kunne skabe frihed og nye familiestrukturer og en anden arbejdsdeling i familien. Det lyder meget utroligt. Selvfølgelig kan man forestille sig en anden familiestruktur, hvor forældrene, som man er inde på, bruger mere tid på deres børn, og det ligger jo bl.a. i orlovsordningerne, hvortil støtten fra hr. Erik Larsen og hr. Tom Behnke dog vistnok er noget begrænset. Derfor synes jeg, det er mærkeligt at tale om frihed i dette spørgsmål. Friheden for familierne består jo lige præcis i, at de kan få denne børnepasningsgaranti; det andet er noget vrøvl.

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

Ordføreren for SF, hr. Villy Søvnald, noterede sig, at vi i Socialdemokratiet var enige i målet, men ikke rigtig turde gå vejen. Jo, vi vader på fuldt tryk ud ad vejen og er faktisk ret tæt på målet.

Men det, der i øvrigt fik mig herop nok en gang, var hr. Erik Larsens svar. Jeg vil gerne prøve, om svaret kan gøres endnu bedre.

Én ting er, at Venstre ønsker genbesættelse i forbindelse med forældreorloven. Men en anden ting er, at konsekvensen af Venstres forslag, hvis jeg har forstået det, er, at man samtidig fjerner forældrenes ret til at anmode om orlov og i stedet for gør det til en aftale med arbejdsgiveren. Derefter spurgte jeg, hvor forældrenes valgfrihed bliver af, idet man for mig at se overleverer den til arbejdsgiverne.

Det samme gælder anvendelsen af de 200 mio. kr. til dem, der ønsker at blive derhjemme. Er det ikke kommunen, der skal afgøre, hvem der kan få? I givet fald overdrager man retten til

at afgøre, hvordan den families liv skal bruges, til kommunen. Ergo er Venstres valgfrihed, at man overgiver forældrenes personlige valgfrihed til henholdsvis arbejdsgiveren og kommunen og dermed fjerner den og det, der måske var ønsket, nemlig at det var familierne selv, der skulle have en valgmulighed. Det var dette paradoks i Venstres linje på det foreliggende område, jeg prøvede at få lidt uddybet.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Hr. Jan Petersen m.fl. optræder her som den kærlige samaritaner, der kommer med de flotte tilbud til dem, der ikke har det så godt. Det svarer fuldstændig til, at man hamrer én en på hovedet og bagefter siger: Nu skal jeg nok sætte et plaster på.

Sagen er, at orlovsordninger er noget, man tager imod, fordi man er blevet tvunget til det. Den eneste mulighed, forældre har for at få lov til at se deres børn, er at tage en orlovsordning, for skattetrykket her i landet er så højt, at man er tvunget til at være på arbejdsmarkedet. Så først tvinger man altså forældrene til at aflevere deres børn i institutionerne, og hvis de så gerne vil have lov til at se dem, laver man selvfølgelig en lovgivning om nogle orlovsordninger, så forældrene kan se deres børn. Derefter går man ud og sælger det, som at man dermed er verdens bedste politikere.

Det var nu bedre, hvis man tillod forældrene fra starten af at have økonomisk mulighed for at vælge. Hr. Bruno Jerup siger, at V, K og Z vil forhindre børnepasning. Nej, det, vi taler om, er friheden til at vælge, om man selv vil passe sine børn, om man vil have sine børn privat passet, eller om man vil have sine børn offentligt passet.

Men af økonomiske grunde har man kun ét valg i 80 pct. af alle børnefamilierne, og det er offentlig pasning. Det er ikke noget reelt valg.

(Kort bemærkning).

Erik Larsen (V):

Både hr. Bruno Jerup og hr. Jan Petersen har udlagt vores udtalelser, som om det, vi vil, er at vende op og ned på alle de pasningstilbud, der i øjeblikket findes rundt omkring. Det er jo ikke rigtigt, men det er en meget god måde at få afsporet diskussionen på at stille det sådan op, at vi vil noget helt nyt.

Det, vi vil, er ikke noget helt nyt. Det er bare en overbygning, en påbygning, eller hvad man nu vil kalde det. Vi vil have et alternativ til tilby-

de forældrene i dette samfund, sådan at kommunerne får mulighed for at imødekomme ønskerne hos de forældre, der gerne vil passe deres børn, ved at give et beløb med børnene og derigennem skabe den økonomiske tryghed og baggrund, der skal til.

Det er en fuldstændig fordrejning at stå her og antyde, at vi nu vil nedlægge alle institutionerne. Vi kan måske sige, at vi er i en så heldig situation, at vi ikke har et udbygget institutionsnet, for så ville alle muligheder faktisk være udtømt, og så var der ingen frihed, så var der ingen valgmulighed tilbage. Nu er der altså en mulighed for at komme med et nyt element inden for børnepasning, nemlig at forældrene selv kan få lov til at passe deres børn. Det synes jeg er flot, og jeg kan slet ikke forstå, at man fra anden side ikke kan se, at det må være en menneskeret.

Det er rigtigt, som hr. Tom Behnke siger, at vi igennem vores skatte- og afgiftssystem herhjemme i høj grad har umuliggjort det alternativ for mange familier selv at passe deres børn.

Hvad angår orlovsordningerne, er det selvfølgelig en orlovsordningstype, som er afhængig af, at man har en dialog med arbejdspladsen, men det ser vi heller ikke som noget indgreb i friheden.

Stefan G. Rasmussen (KF):

Jeg vil gerne indlede med at sige tak til de ordførere, som har været heroppe og berige min dag, for den debat og de små bemærkninger, der har været, har inspireret mig til at notere på mit papir her, at det er mindre interessant, at det er forældrene, der vælger, eftersom det jo er børnene, vi taler om, og kærligheden til dem, der skal give børnepasningen den rigtige dimension.

Jeg er enig med hr. Villy Søvnald, når han nu lukker vinduet op og lader os kigge ud i virkeligheden, men jeg er sikker på, at hvis det var børnene, der kunne vælge, ville de vælge deres forældre derhjemme.

Derfor kan jeg også sige, at Det Konservative Folkeparti absolut ikke er imod pasningsordningerne i det foreliggende forslag, men med den vending, man her bruger, nemlig »ret til« i stedet for, som socialministeren sagde, »muligheden for«, så tager jeg klart afstand fra det.

Det er lidt mærkeligt, at jeg skal stå her som konservativ politiker og minde S og SF om, at et socialt velfærdssamfund bedst bygges op på, at de, der har meget, yder mere til fællesskabet

end dem, der har lidt. Det betyder altså også, at nogle må fraskrive sig retten til at have ret til.

I forslaget påpeges det, at man ved at indbygge denne pasningsgaranti vil skabe større fleksibilitet på arbejdsmarkedet, men jeg kunne nu godt nævne adskillige andre nemmere måder at opnå den på. Det kan f.eks. ske ved at gennemføre Det Konservative Folkepartis tidligere forslag om, at pengene følger barnet. Det vil ikke bare give fleksibilitet, men det vil også give valgfrihed, og det var jo det, man efterlyste lige før.

Konklusionen er derfor, at vi ikke kan stemme for dette forslag.

Tom Behnke (FP):

Indledningsvis – så jeg husker at få det med – skal jeg stille et spørgsmål til forslagsstillerne.

Man skriver i første afsnit af de almindelige bemærkninger: »eller få pasning i en privat pasningsordning baseret på sort arbejde.«

Det er den variant, man har, når man taler om privat pasning.

Sidste uge behandlede vi et forslag fra socialministeren, hvor vi netop fik skelnet imellem, om det var offentlig eller privat pasning, men her lægger SF det altså op til, at enhver form for privat pasning er sort.

Jeg vil gerne høre, i hvilken forbindelse det er sort. Er det i forhold til skattelovgivningen, eller hvad er det, man mener, når man siger sort arbejde? Og vil man dermed påstå, at enhver form for privat pasningsordning er sort arbejde?

Jeg vil i øvrigt sige til forslagsstillerne og specielt til hr. Villy Søvnald, at jeg synes, det er et meget flot forslag. Jeg synes, det er et godt og gennearbejdet forslag, og specielt bemærkningen om, at man også under sine finanslovforhandlinger har taget de økonomiske sider af forslaget med, synes jeg vidner om, at det ikke er et forslag, der er lavet fra dag til dag, men et godt gennearbejdet forslag.

Det betyder dog ikke, at Fremskridtspartiet kan støtte forslaget, men det, der kan roses, skal roses.

Det er min opfattelse i modsætning til SF, at børn og børnepasning er et ansvar, der påhviler forældrene og ikke det offentlige. Vi har tidligere været inde på, hvorfor der kan være så stort et behov for, at man skal have passet sine børn offentligt, hvad det er, der gør, at stadig flere forældre efterspørger offentlig pasning.

For mig at se er der kun én eneste årsag til det, og det er, at forældrene i stadig højere grad

er nødt til at gå ud og tage sig et stykke arbejde for at have til dagen og vejen.

Hvorfor er man så nødt til det? For mig at se er der kun ét svar på det, nemlig at man skal aflevere en stadig større del af det, man tjener, til skattevæsenet.

Hvorfor skal man det? Fordi de offentlige udgifter stiger og stiger og stiger. Et område, hvor de offentlige udgifter stiger, er netop børnepasning, hvor det offentlige skal betale mindst 70 pct. af de faktiske udgifter. Det vil sige, at dette her er noget, der bider sig selv i halen; i og med at man vil have en lov om, at der skal være pasningsgaranti, skal kommunerne udbyde det i et vist omfang, og det betyder igen, at udgifterne stiger, skatterne stiger, og forældrene er igen endnu mere tvunget til at være på arbejdsmarkedet.

Hvis man prøvede at indse det og sagde: Lad os finde årsagen til, at det er gået så rivende galt, som det er, så kunne man give nogle skattelettelser – skattelettelser i et sådant omfang, at forældrene havde mulighed for selv at vælge deres liv og deres dagligdag, selv at vælge hvilken pasningsform de ønskede, hvis de ønskede en pasningsform. Det var en frihed, man kunne give forældrene.

Vi har med i vores forslag, at man kunne lave en form for familiefradrag for i særlig grad at tilgodese børnefamilierne. Børn bliver jo i virkeligheden født med et personfradrag. De bruger det bare sjældent, før de bliver 14-15-16 år og begynder at gå med aviser og sådan noget. Det fradrag kunne man tillade forældrene at bruge, når året var gået, hvis børnene ikke selv havde nået at bruge det.

Det foreliggende forslag kan Fremskridtspartiet ikke støtte. Vi mener, at det i virkeligheden er med til at ødelægge endnu mere ved i endnu højere grad at tvinge forældrene til at passe ind i et bestemt system.

Jeg kan huske, fra da jeg var barn, at når jeg kom rundt f.eks. på fritidshjemmet, hvor jeg undertiden besøgte nogle af mine klassekammerater, havde man sådan nogle klodsekasser for de mindste børn – jeg havde ikke selv nogen. Det var såmænd meget pædagogisk. Der var huller i dem med forskellige former, hvortil klodser med samme form passede. Hvis de passede ind i hullerne, kunne de komme ind.

Det minder mig lidt om det offentlige system i dag. Hvis man som borger i dette land har en bestemt form og passer ind i et hul – passer ind i velfærdsstaten – så kan man opnå velfærd, men

hvis man ikke har den form, der skal til, og hvis man ikke ønsker at spille med, kan man ikke komme med ind i velfærdsstatens kasse, og så kan man ikke få del i velfærden. Jeg synes, det er lidt sørgeligt, at vi er nået dertil.

Vibeke Peschardt (RV):

Man kan godt på dette forslag se, at det er finanslovstider, og det undrer mig i grunden lidt, at SF ikke prøver at søge indflydelse på finansloven med et forslag som dette her frem for at fremsætte det. De kender jo i hvert fald finansministerens og regeringens udspil til selve finansloven.

Det er ikke mange uger siden, at alle danske kommuner har afleveret deres budgetter for 1995, og jeg kan godt love forslagsstillerne, at der er blevet arbejdet hårdt i kommunerne på at opfylde den pasningsgaranti, som både blev nævnt af statsministeren i åbrningstalen sidste år, og som nu er gentaget i det regeringsgrundlag, der hedder »Fælles Fremtid«. Vi har alle sammen en interesse i, at kvinderne får mulighed for at være på arbejdsmarkedet, at familierne får mulighed for at passe deres børn, og vi støtter, som socialministeren sagde det, målet og sigtet i dette lovforslag.

Men vi støtter altså ikke midlerne. Vi kan ikke i den nuværende situation gå ud og skaffe så mange poser penge til at dele ud til kommunerne på et tidspunkt, hvor kommunerne til dels har lagt deres budgetter.

Derfor mener vi, at øvelsen må foretages til næste år, eller til næste år igen i de aftaler, der årlig – somme tider flerårlig – bliver indgået mellem regeringen og Kommunernes Landsforening.

Jeg hørte den socialdemokratiske ordfører sige, at antallet af uddannelsespladser til det personale, der skal uddannes til dette her, er i god gænge, og jeg vil bare sige, at Det Radikale Venstre ikke kan støtte det foreliggende forslag.

Bruno Jerup (EL):

Det kommer nok ikke bag på nogen, at Enhedslisten støtter forslaget. Det ligger jo også i de tidligere bemærkninger, jeg har gjort i dag, at vi synes, det er en god idé, at man fastslår lidt mere præcist, at der er visse ting, som man kan kalde retskrav for borgerne, og en af dem er en pasningsgaranti. Vi mener, at man på flere sociale områder burde lave retssikrede krav frem for luftige formuleringer og underhåndsftaler med kommunerne.

Nogle af bemærkningerne til forslaget støtter vi også, men det er selvfølgelig ikke en del af beslutningen; men vi mener altså, at ideen med at prøve at skabe nødvendigt grundlag for en pædagogisk forsvarlig udbygning af institutionerne er vigtig. Det kan bl.a. opnås ved, at man sørger for at optage nogle flere af de ca. 12.000, der hvert år søger ind på pædagoguddannelserne, hvor det for øjeblikket kun er 4.500, der bliver optaget.

Sådan har det været i mange år. Det vil sige, at man sådan set har haft en del år til at ændre dette her, til at sikre, at der var pædagoger nok. I dag er det rent faktisk sådan, at der mange steder er mangel på pædagoger, er mangel på uddannet personale, og at man derfor er tvunget til at klare institutionsbehovene med uuddannet personale.

Derfor kan den del af SF's forslag for så vidt ikke gå stærkt nok – altså at man får gang i udbygningen af uddannelsespladserne. Det støtter vi også.

Vi støtter endvidere, at man prøver at få lavet en ordning, så kommunerne kan få refusion, der f.eks. betyder, at hvis man ansætter ekstra personale inden for dette område, kan man få de penge fra staten. Det kunne være en model, hvorefter staten simpelt hen betalte forskellen imellem den løn, de skulle have, og dagpenge-niveauet, for det skulle man jo alligevel give til folk, hvis de gik arbejdsløse.

Samlet har vi altså ingen problemer med at støtte dette forslag. Vi mener, det er fornuftigt, at man prøver på at lave sådan en garanti. Som det blev sagt, har man jo tidligere udstedt garantier på dette område, som ikke er blevet holdt. Derfor har vi ikke nogen grund til at tro, at det nok sker, hvis vi bare venter og ser tiden an.

Vi støtter altså det foreliggende forslag.

Villy Søvnald (SF):

Jeg skal prøve at samle op. Jeg synes, man kunne sammenfatte debatten fra dem i Folketinget, som synes, at udbygning af daginstitutionssystemet er en god idé, under den overskrift, at her taler vi om individets ret over for et system. SF har med dette forslag gjort sig til fortalere for individets ret forstået som forældrenes og børnenes ret til at få en pasningsplads, når de ønsker det.

Afvisningen specielt fra regeringspartierne har været, synes jeg, meget præget af systemargumenter. Jeg skal vende tilbage til dem undervejs.

Jeg er enig i de bemærkninger, der har været om, at vi er kommet et stykke ad vejen, men sagen er jo, at vi er kommet meget forskelligt i de forskellige områder i landet. Der er områder, hvor man i dag har en pladsgaranti – og heldigvis flere, men der er også områder, hvor det er umuligt for forældrene at skimte håb – hvor man end ikke har bevæget sig i retning af en pasningsgaranti – og det er jo det, der er problemet.

Det, der undrer mig ved socialministerens indlæg, er, at jeg synes, socialministeren tidligere i diskussionen med de kommunale niveauer har udvist mod ved at sige, at vi fra statsligt hold føler en forpligtelse til at se efter, at der er områder, der bliver opfyldt.

Jeg husker debatten om psykiatri, hvor jeg tror socialministeren formulerede det på den måde, at det kommunale selvstyre ikke er strakt så vidt, at det var retten til ikke at foretage sig noget som helst på et område.

Det undrer mig oprigtigt, at man ikke er villig til på børnepasningsområdet, som er et fundamentalt område for en families daglige trivsel, at gå så langt som til at sige, at når man er enig i målet, så er man også nødt til at anvise nogle veje.

Den eneste fornuftige vej at anvise er at tage fat på § 69 i bistandsloven. Det er den, der i dag taler om et tilstrækkeligt antal pladser. Men det er jo kendt, for det har været prøvet, at den formulering ikke holder, i det øjeblik et forældrepar i en kommune siger: Med den formulering ønsker vi over for tilsynsmyndighederne at få tilkendegivet, at vi dermed også har ret til at få en plads. Så vidt strækker den nuværende formulering ikke.

Det, vi vil, er en så stram formulering, at det er en kommunal pligt at sikre, at den efterspørgsel, der er på dagpasning, også bliver opfyldt.

Så kan man tage den anden diskussion: Er dette her et indgreb i det kommunale selvstyre? Man kan vel godt formulere det polemisk på den måde, at det er et indgreb i kommunernes uhæmmede ret til at lade børn stå på venteliste – så langt vil jeg give medhold – men der er altså et eller andet sted, hvor jeg synes at det statslige niveau har et ansvar. Jeg har nævnt psykiatriområdet, men jeg kunne også nævne ældreområdet, hvor jeg synes vi har en pligt til at sige, at vi også skal sikre, at nogle af de mål, Folketinget opstiller, bliver opfyldt med det, vi vil.

Der er som bekendt fire led i forslaget. Der er ændringen af § 69, og jeg har udtrykt min undren over, at man her gerne vil målet, men ikke er villig til at gå vejen.

Jeg skal derudover sige til fru Vibeke Peschardt fra Det Radikale Venstre, at det, vi gør, jo lige præcis er at give kommunerne økonomiske muligheder. Argumentationen gik i et eller andet omfang på, at vi satte kommunerne skakmat ved at gennemføre noget, der ikke var økonomisk dækning for. Der er dækning både i dette forslag og i finanslovsændringsforslag, der bevirker, at kommunerne ikke kommer i den omtalte klemme.

Den sidste del af forslaget drejer sig om uddannelse af pædagoger. Det synes jeg er ekstra interessant i en periode, hvor vi diskuterer ikke alene børnepasning, men også veje ud af arbejdsløsheden. Folketinget lod sig formentlig inspirere af Socialkommissionens rapporter, der påviste, at der var god samfundsøkonomi i at uddanne til områder, hvor der er mangel på arbejdskraft, i stedet for passivt at bruge pengene til at forsørge folk. Det er jo absurd, at på pædagogområdet, hvor vi selv styrer aftaget, har vi i en årrække i stigende grad stået med det problem, at vi ikke har kunnet skaffe uddannet arbejdskraft. Det må forekomme absurd i et samfund med arbejdsløshed, at vi ikke giver de unge adgang til en uddannelse, hvor der efterfølgende er sikkerhed for et job.

Jeg skal så knytte nogle bemærkninger til de enkelte ordførertaler:

Jeg må først sige til socialministeren, at jeg forstår, at regeringen stadig har en pasningsgaranti inden udgangen af 1995 som mål. De formuleringer, der anvendes, er kendetegnet ved, at de i stigende grad bliver udvandet. Den sidste udmelding er, at man i foråret 1995, hvor man i parentes bemærket i øvrigt diskuterer den kommunale økonomi for 1996 og ikke for 1995 – det er jo sådan, at man om foråret forhandler for det efterfølgende år – vil forhandle pasningsgarantien på plads. Jamen så er det da for alvor, at man griber ind i en periode, hvor al budgetlægning er afsluttet i kommunen. Hvis man mener det alvorligt, at det skal nås inden udgangen af 1995, kommer man til at gribe ind og lave det i en periode, hvor den kommunale budgetlægning er afsluttet, og så falder den del af ordførerbemærkningerne, der siger, at dette er forkert timet.

Jeg tror derfor, at en af Det Radikale Venstres formuleringer var mere præcis. Den lød sådan,

som jeg husker det, at når vi det ikke i år, må vi kigge på det næste år eller næste år eller næste år. Sagen er, at lige i øjeblikket glider pasningsgarantien. Da statsministeren lovede pasningsgarantien, troede folk på det, og det er et problem, at den glider længere og længere væk.

Må jeg sige til hr. Jan Petersen, som også er bekymret for at lovgive, at det forstår jeg simpelt hen ikke. Vi har jo parallelle områder, hvor vi også siger, at der er en pligt, f.eks. på folkeskoleområdet. Det kan da også betragtes som et indgreb i det kommunale selvstyre at hævde, at alle børn skal undervises. I forhold til ikke at sige, at det skal de, er det da et indgreb, men det er et indgreb, som vi har fundet fornuftigt. Vi har det principielle synspunkt, at forældre, der ønsker deres børn passet, også skal kunne få det. Dette er ikke et større indgreb end at kræve, at hvis forældre ønsker, at deres børn skal undervises, skal kommunerne også sikre, at det sker.

Vi er enige i Socialdemokratiets positive vurdering af forældreorloven; vi vil oven i købet meget gerne forbedre den.

Til hr. Erik Larsen fra Venstre, som betegnede det som et typisk SF-forslag, må jeg sige, at jeg er helt enig. Det kan jo heller ikke være så overraskende, al den stund det er os, der har skrevet det. Det er rigtigt, at det dikterer kommunerne, og det skal jeg ikke kommentere yderligere, men jeg synes, hr. Erik Larsen går galt i byen med udsagnet om, at SF ønsker et institutions-samfund. Det er egentlig ikke så meget en diskussion om, hvad SF ønsker, men meget mere en diskussion om, hvad forældrene ønsker.

Jeg forstod i øvrigt også af en af de korte bemærkninger fra hr. Erik Larsen, at Venstre ikke var imod institutioner som sådan og formentlig har medvirket til at udbygge daginstitutionerne i en række kommuner. Så forekommer det bare lidt underligt, at vi får de dér meget ideologiske udmeldinger af et område, hvor det i virkeligheden er et spørgsmål om at gøre det, forældrene gerne vil have.

Jeg skal sige til hr. Stefan G. Rasmussen, som også tog afstand fra forældrenes ret til at få en plads, at jeg synes, det er interessant ud fra en liberal-borgerlig holdning, at man er så meget systemmenneske i denne diskussion, at børnenes krav – og de bliver vel formuleret gennem forældrene i denne periode – skal vige; de taber i slagsmålet med de store systemer.

Hr. Tom Behnke havde en rosende omtale – i øvrigt vist også som den eneste – af, at der var

sammenhæng med finanslovsændringsforslagene, og det vil jeg godt kvittere for og sige, at det er en generel tendens, man vil finde i SF's forslag: Når vi gør os umage med at fremsætte forslag, gør vi os også den umage at lave et sammenhængende regnestykke, der viser, hvor pengene skal komme fra.

Jeg vil spørge Det Radikale Venstre, om det var rigtigt citeret, at når vi det ikke i år, så når vi det næste år, og hvis vi ikke når det næste år, så måske næste år eller næste år igen. Er det virkelig den radikale melding til dette punkt, at vi formentlig når det engang, men ikke nødvendigvis i 1995 eller 1996, og ellers må vi jo kigge på det igen? Mit spørgsmål er egentlig både til Det Radikale Venstre og til Socialdemokratiet: Hvis man så ikke når det ved udgangen af 1995, vil man så stadig ikke benytte sig af de midler, man har til at nå det, man gerne vil? Vil man så fortsat sige, at så må vi jo kigge på det det efterfølgende forår, det næste forår eller det efterfølgende forår igen? Hvor stor tålmodighed har Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet med forholdet mellem det enkelte individs rettigheder og systemets krav? Det spørgsmål synes jeg kunne blive til en interessant studiekreds for regeringspartierne, og vi bidrager gerne med inspiration til den debat.

Som afslutning på mit indlæg vil jeg gerne takke for støtten fra Enhedslisten og sige, at vi så arbejder videre med forslaget.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Det har været en utrolig spændende debat, for det drejer sig jo om politik, om ideologi, om holdninger og om, hvad det er for et samfund, man skal have. Hr. Villy Søvnald spurgte i slutningen af sin tale: Når man nu har undervisningspligt, hvorfor så ikke også pasningspligt? Der er vel den væsentlige forskel, at det er de færreste forældre i dette land, som har sådan en uddannelse, at de kan lære deres børn at tale engelsk, tale tysk, opløfte til anden potens, stave osv., for det kræver en egentlig uddannelse at kunne give den undervisning.

Det Konservative Folkeparti og jeg er nogle af dem, der er så gammeldags, at vi har tiltro til, at forældre faktisk ligesom pædagoger kan være egnede til at passe børn og måske endda enkelte gange – jeg vil ikke udelukke det – kan være bedre end professionelle pædagoger. Det er virkelig en holdning, og derfor synes jeg, det var et utrolig interessant spørgsmål, hr. Stefan G. Ras-

mussen som konservativ ordfører stillede alle dem, der havde deltaget i debatten, men selvfølgelig ikke fik noget svar på: Hvad nu hvis børnene skulle vælge, hvilken pasningsordning de foretrak? Så kunne det da være, nogle foretrak en vuggestue, en dagpleje eller en børnehave, mens andre måske foretrak en privat dagpleje, men der var da nok også nogle enkelte, som måske sagde, at det ikke var så dårligt at blive passet af far eller mor.

Det, det hele drejer sig om, er, at vi synes, det er glimrende, at der er nogle daginstitutionstilbud og private pasningsmuligheder, men vi vil have en ligestilling, så den enkelte familie, der ved, hvad der er bedst for den og dens børn, kan vælge.

Lad mig slutte med at spørge hr. Villy Søvnald, om hr. Villy Søvnald er sikker på, at når lille Klara på 1 år bliver vækket om morgenen kl. 6 mandag, tirsdag, onsdag, torsdag og fredag, sat op på bagagebæreren på faderens cykel, kørt hen til daginstitutionen, afleveret i vuggestuen halvotte, hentet kl. 5 om aftenen, er det lige netop det, som Klara ønsker. Skulle der ikke være mulighed for at give hende et andet tilbud?

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Det spørgsmål kunne ikke være stillet bedre, end hr. Helge Adam Møller lige har gjort. Jeg vil spørge om noget helt andet. Hr. Villy Søvnald sammenlignede med kommunernes pligt til at gøre noget på psykiatriområdet og på ældreområdet. Så vidt jeg husker, taler vi på netop de to områder om nogle personer, der har behov for hjælp, fordi de ikke er i stand til at klare sig selv. Det er vel ikke således, at hr. Villy Søvnald på SF's vegne står her og argumenterer for, at børnefamilier ikke er i stand til at klare sig selv? Det kunne jeg godt tænke mig at høre. Med hensyn til børnepasningen er det eneste, vi er nødt til at give forældrene, for at de selv kan magte at administrere det, den økonomiske mulighed for selv at vælge, og hvis bare man ville det, er de fuldt ud i stand til at tage vare på sig selv. Det er ikke gældende, når vi taler om ældreområdet, og slet ikke, når vi taler om psykiatriområdet, så den sammenligning kunne jeg godt tænke mig at hr. Villy Søvnald uddybede.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Til hr. Tom Behnke: Jeg talte om statens villighed til at gribe ind, når den satte sig nogle mål,

og sende nogle penge med ud, og det er ikke blevet opfyldt. Jeg omtalte socialministeren rosende, fordi man på psykiatrimrådet gav penge ud, og når der så ikke skete noget, var socialministeren også villig til at gå videre.

Det er klart, at hvis Fremskridtspartiet ikke vil nogen ting, men taler om det tidspunkt, hvor partiet får så stor indflydelse – det har måske lange udsigter i øjeblikket – at det kan nedbringe skatte trykket i Danmark og klare det hele og ikke tager denne diskussion mere alvorligt, skal jeg ikke sige så meget til det.

Jeg vil derimod godt sige lidt til hr. Helge Adam Møllers mere ideologiske debat om, hvis børnene er. Jeg talte ikke om pasningspligt, men om, at vi skulle efterkomme forældrenes ønsker, og jeg synes egentlig, det er et meget liberalt synspunkt, at man også skal være villig til at give forældrene det, de ønsker. Det er jo ikke et spørgsmål om at påtvinge nogen noget, men om, at forældrene henvender sig til X Kommune og siger: Vi vil gerne have Jens, Peter, Agnes og de andre passet, vil De ikke godt sørge for at skrive dem op? Jeg kan altså ikke få det til at ligne et voldsomt indgreb i forhold til forældrene eller børnene at imødesee det ønske, de har.

Må jeg så sige, at hr. Helge Adam Møller fremlægger det, som om vi var modstandere af ordninger, der betyder, at der er mere tid i småbørnsfamilierne. Det vil jeg godt sige er direkte forkert; dér synes jeg derimod Det Konservative Folkeparti og Venstre har et problem. I deres finanslovsændringsforslag skærer de orlovsordningen ned til ca. en tredjedel, og det betyder, hvis forslagsstillerne får ret, at mange af de familier, der i dag benytter sig af forældreorloven, ikke får mulighed for at tilbyde så mange børn pasning, som tilfældet er i dag. Det samme gælder forslag om nedsat arbejdstid osv.

Jeg skal slutte med at besvare spørgsmålet om, hvorvidt det er børnenes ønsker og behov, vi tilgodeser. Det tror jeg det er, hvis vi laver en børnepolitik, hvor der er mere tid i småbørnsfamilierne, og i øvrigt opfylder forældrenes ønsker om daginstitutioner.

(Kort bemærkning).

Stefan G. Rasmussen (KF):

Hr. Villy Søvndal taler om at påtvinge.

Når man siger, at nogen har ret til noget, påtvinger man forvaltningen og hele samfundet at tage sig af de ting. Jeg påstår, at det er en ideologisk debat, der foregår her, for den drejer sig om, at vi skal kunne lave et samfund, hvor vi

har mulighed for valgfrihed. Når vi siger »ret til«, så er det jo noget med, at man pludselig vil have noget igen for sine skatter. Det næste kunne jo så blive, at man fra SF's side forventede, at de, der ikke har børn, også har ret til et eller andet, og så er vi pludselig ude i noget uoverskueligt fordelingshalløj, som jeg slet ikke kan være med til.

Nej, det skal være således, at vores sociale sikkerhedsnet er bygget op som et forsikrings-system, hvor man deltager med et bidrag, og hvor de, der har brug for hjælp, har mulighed for at få det. Sammen med min kone hører jeg selv til de forældre, som på et tidspunkt i karrieren måtte foretage et valg. Vi måtte vælge et stort hus fra, for at hun kunne få tid til at gå hjemme og passe børnene, og det valg er jeg absolut ikke utilfreds med, når jeg kigger på dem i dag.

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

Jeg fik behov for at sige til hr. Villy Søvndal, da Socialdemokratiets linje blev udlagt lidt stræbende, at vi har en dato på vores arbejdsliste, der siger, at den 31. december 1995 er der reelt pladsgaranti i Danmark.

Det er det mål, vi går efter, og det er vi godt på vej til. Så kan vi selvfølgelig godt tage en mere detaljeret diskussion om, hvorvidt vi skal skrive noget i lovene nu, eller om vi overhovedet har brug for at skrive noget i lovene. Det afgørende for os er, at vi når målet, og vi har altså valgt at respektere den samarbejdsform, regeringen og kommunerne hidtil har anvendt på dette område, for vi tror, vi kommer længst på den måde. Det er metodevalget frem for barsk, firkantet lovgivning her og nu, om end jeg kunne føle sympati for det, der blev sagt af hr. Villy Søvndal.

Jeg kan selvfølgelig ikke udelukke, at der sker et eller andet i løbet af resten af 1994 og i 1995. Hvordan vil f.eks. de kommende kommunale budgetter se ud? Den situation – og det var også det, jeg prøvede at afslutte mit indlæg med – har vi først en reel mulighed for at bedømme i foråret 1995. Derfor er vi også opmærksom på, hvad der kommer ud af de kommunale budgetter, og vi vil ganske nøje følge, hvad det tegner til. Derfor kan jeg da heller ikke efterlade det indtryk, at alt er fryd og gammen den 1. januar 1996, men vi tror på målet, og skulle det vise sig, at der var noget, der ikke holdt, må vi drøfte, hvordan vi håndterer det, og det vil vi få lejligh-

hed til i løbet af 1995. Det var i al enkelthed det, jeg forsøgte at sige.

Så har hr. Helge Adam Møller gjort bemærkninger om, hvis børnene er, men det får mig bare til at præcisere, at børnene er forældrenes; det er i øvrigt også regeringens opfattelse, så vidt jeg har læst dens børne- og familiepolitiske redegørelse. Men det er jo ikke det samme som at sige, at børnene ikke vil i børnehaven, og at de helst vil være sammen med deres forældre hele tiden. De børn, jeg kender, har faktisk ikke noget specielt imod at komme i børnehaven, men de vil også godt en gang imellem være sammen med deres forældre, og det er det, vi har forsøgt at skabe mulighed for med forældreorloven.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det er jo interessant, at sådan en debat om pasningsgaranti kan udvikle sig til en egentlig ideologisk debat om helt forskellige grundlæggende menneskesyn og samfundsholdninger. Det er interessant, når hr. Helge Adam Møller går i gang og snakker om idealer og om de forskellige samfund, han godt kunne tænke sig, og om individets placering.

Jeg mener, at man skal prøve at tage den diskussion op. Jeg ved ikke, om det skal være her fra denne talerstol, for det er jo nok ikke noget, der egentlig er debatstof til sådan et møde som dette. Men hvordan er egentlig hr. Helge Adam Møllers forestilling om individet? Er individet og familien fritsvævende objekter med en pose penge, som forskellige andre fritsvævende personer eller grupper kan byde på? Hvad er det for et underligt individ- og familiesyn, man har i Det Konservative Folkeparti?

Jeg mener, man er nødt til at betragte individet og fællesskabet, samfundet, som et hele, og i den sammenhæng er pasningsgaranti og børnepasning et led i fællesskabet. Det er ikke en indskrænkning for individet inden for fællesskabet, men et led i fællesskabet. At skille det ad og lave sådan nogle fritsvævende individer og familier, som er uafhængige af, hvordan det i øvrigt kører, er da en mærkelig holdning.

Det er da rigtigt, at forældrene i forhold til barnet – for at tage en anden del af debatten op – er og skal være de primære ansvarspersoner, men det betyder jo ikke, at samfundet ikke også har et ansvar, nemlig ansvaret for at give de enkelte børn nogle muligheder for personlig udvikling, som ikke kun er bestemt af det enkelte forældrepar. Derfor må man også tænke på, at

der er sket en ny udvikling med en ny familiestruktur, hvor det enkelte barn har flere forældrepar, ofte en eller to fædre og en eller to mødre, og det er mere kompliceret end den meget ideologiske, skemaagtige form, som hr. Helge Adam Møller ...

Anden næstformand (Henning Grove):

Når jeg har rejst mig op, er det tegn på, at taletiden er forbi.

Så er det hr. Erik Larsen.

Erik Larsen (V):

Det kan godt være, at vi er ved at fjerne os lidt fra forslaget, men i øvrigt kan der jo ikke være noget som helst forkert i, at vi fra denne talerstol gerne vil ud med politiske holdninger, og det kan vel heller ikke være forkert, at der føres en politisk debat.

Jeg vil gerne sige til hr. Villy Søvnald, at selvfølgelig kan man da sige, at det må være liberalt, at der skal kunne tilbydes en daginstitution, når der står nogle mennesker på et socialkontor og gerne vil have en pasningsmulighed. Men det, der er problemet i dag, er, at der ikke er noget alternativ til det, at det offentlige skal tilbyde pasningsmuligheder.

Jeg kunne godt tænke mig at foreslå sådan en praktisk politiker som hr. Villy Søvnald det eksperiment, at den udgift, som kommunen havde ved en daginstitutionsplads, kunne følge barnet, så beløbet altså blev givet til familien. Det kunne åbne mulighed for, at familien kunne passe børnene, og hvis alle i Kolding Kommune, som havde f.eks. tre børn, henvendte sig til hr. Villy Søvnald, tror jeg egentlig, at der kom til at stå temmelig mange forældrepar, som gerne ville høre om dette meget spændende og nye alternativ, som de slet ikke kunne forstå at hr. Villy Søvnald kunne tilbyde, på trappen.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Til hr. Bruno Jerup: Jeg synes ikke, der er noget galt i, at vi også tager debatten om dette emne her og nu. Det er fint nok; det er mindst lige så vigtigt som overskud og underskud på betalingsbalancen og så mange andre ting, for det er et spørgsmål om, hvordan samfundet skal udvikle sig. Det er da helt rigtigt, som hr. Bruno Jerup sagde, at familierne også har udviklet sig, og hr. Bruno Jerup sagde, at vi var nogle, der havde en stivnet familieopfattelse. Nej, det har vi ikke, men vi er nogle, der erkender, at famili-

er er vidt forskellige: Der er nogle, der er traditionelle, det, vi kunne kalde kernefamilier, hvor der på gammeldags vis kun er én far og én mor, og så er der andre, hvor der er to fædre og tre mødre, tre mødre og to fædre, eller hvad det nu var, hr. Bruno Jerup sagde. Det er da rigtigt, og derfor skal vi ikke glemme, at når der er mange forskellige måder at organisere sit familieliv og opdrage sine børn på, kommer vi jo netop tilbage til det, der er De Konservatives og også andre partiers holdning, nemlig at der så også må være forskellige tilbud. Det, der passer til den ene familie, passer ikke til den anden.

Så er jeg tilbage til hr. Villy Søvnald, der siger, at vi ikke tager noget fra nogen ved at give denne kommunale pasningsret. Men det gør vi, for hvis dette forslag vedtages, koster det 500 mio. kr., idet der står, at der skal bygges et hav af nye institutioner og uddannes mange flere pædagoger. Dermed er det mål, som i hvert fald tre partier i dette Folketing har, nemlig at give familien en individuel mulighed for selv at afgøre, om det er bedst, at dens børn i en kortere eller længere periode passes i et kommunalt tilbud, ved, at den ene af forældrene går hjemme, eller ved, at man bruger en privat ordning, meget længere ude i fremtiden. Jeg tror, at der er masser af familier, der vil fortsætte med at vælge de kommunale ordninger, og mange familier, der vil sige, at så skal lille Klara – for at tage hende igen – hen i børnehaven om formiddagen og være hjemme om eftermiddagen.

Men det her vil cementere den ordning, at der stort set kun er én måde, der økonomisk er realistisk, og det er, at man bruger det offentlige tilbud. Vi vil have valgmuligheder!

(Kort bemærkning).

Stefan G. Rasmussen (KF):

Jeg må sige til hr. Bruno Jerup, at det er helt klart, at jeg er kommet herind for at kunne tale holdninger, og jeg mener, at det rette sted at tale holdninger fra er denne talerstol.

Jeg er en af dem, der ikke er kommet ind på at love så meget som en eneste plads mere, men på decideret at tale holdninger, og derfor føler jeg det fuldstændig rigtigt netop at tage dét op, og hvor skulle man starte med at diskutere holdninger, om ikke netop i forbindelse med børnepleje, for det er dér, det starter?

Når hr. Bruno Jerup angriber Det Konservative Folkepartis familiesyn, må jeg straks sige, at her netop er et tilfælde, hvor jeg godt vil påpege, at frihed under ansvar starter hos den enkelte.

Man skal kunne have en valgmulighed og et samfundssystem, som jeg også påpegede i min ordførertale, hvor de, der har meget, yder mere til fællesskabet end dem, der har lidt; men det betyder også, at nogle må fraskrive sig retten til at »have ret til«.

Jeg vil da godt spørge hr. Bruno Jerup, om han er uenig med mig i dét.

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg har været meget fleksibel med de korte bemærkninger. Nu slutter vi af med hr. Villy Søvnald.

Villy Søvnald (SF):

Det er forholdsvis sjældent, at der direkte forhandles fra Folketingets talerstol. Jeg skal derfor kvittere for hr. Erik Larsens opfordring.

Jeg vil godt være med til, at vi laver en direkte forældreundersøgelse i f.eks. Kolding Kommune. Jeg vil så spørge: Vil man følge undersøgelsen? Vil man så droppe de ideologiske parader, hvorefter det er forkert, når forældrene vil det, som partiet Venstre ikke vil? Er man villig til at rette sig efter det, forældrene siger de gerne vil? Har man i virkeligheden ikke allerede et udtryk for, hvad forældrene gerne vil, deri, at de lader sig skrive op til en plads i en daginstitution? Det er såmænd ikke et udtryk for, at jeg har hjernevasket en hel bys befolkning, men for, at det er det, folk gerne vil. Jeg spørger, fordi det ellers ville være spild af tid. Lad os lave den undersøgelse; jeg vil godt prøve at foreslå det. Bagefter kan vi vende tilbage til en børnepolitisk debat, hvor jeg så forventer at Venstre og måske også De Konservative er villige til at tage konsekvensen af forældrenes valg og sige: O.k., nu har vi spurgt, og vi erkender, at vi tog fejl i vores vurdering af, hvad forældrene gerne ville. Vi har nu lært, at det, forældrene gerne vil, er det, de siger de vil, nemlig have en plads i det offentlige pasningssystem.

I øvrigt synes jeg, at de af Folketingets medlemmer, der synes, det har været en vigtig bevægelse, at forældrene fik mere tid til børnene, i fællesskab skulle glæde sig over, at vi faktisk for første gang i forbindelse med orlovsordningerne oplever, at rigtig mange siger ja til at få mere tid sammen med deres børn.

Jeg synes, at både Venstre og De Konservative skulle overveje at gå videre med forslag, der gav forældrene mere tid til dét. Jeg synes umiddelbart, at der er to forslag, der har interesse: Det ene er et forslag om nedsat arbejdstid; man

kunne eventuelt overveje at lade småbørnsfamilierne gå foran. Det andet er et forslag om en længere barselorlov, som man også vil møde i den nærmeste fremtid.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 3:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af ankeadgang på hjemmehjælpsområdet.

Af Villy Søvnald (SF) m.fl.
(Fremsat 12/10 94).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Karen Jespersen):

Jeg må også sige om forslaget her, at det er et forslag, regeringen har sympati for, men som vi ikke kan støtte.

Indsatsen for en bedre hjemmehjælp er en af den kommende periodes vigtige opgaver. Vi bliver jo jævnligt konfronteret med forskellige beretninger om hjemmehjælp, der ikke er god nok, og det skal vi selvfølgelig tage alvorligt, men vi skal også lige huske på, at den slags enkeltsager kan give et fortegnede billede og forrykke proportionerne, når det handler om, hvordan det egentlig forholder sig.

Jeg synes, det er vigtigt lige at huske på, at Socialforskningsinstituttet i 1993 gennemførte en undersøgelse af hjemmehjælpen for Københavns Kommune. Den viste, at omfanget og indholdet af hjemmehjælpen stort set er tilfredsstillende for dem, der får hjemmehjælp. Det æn-

drer selvfølgelig ikke ved, at der er brug for en samlet indsats, der sikrer en mere stabil og ensartet hjemmehjælp.

Men – og det behøver jeg selvfølgelig ikke at fortælle hr. Villy Søvnald, ordføreren for forslagsstillerne – hjemmehjælpen er en kommunal opgave og er også en individuel ydelse baseret på et skøn. Derfor er det ikke nogen enkel, entydig eller let sag at ændre på og sikre en generel forbedring af hjemmehjælpen, og der er ikke nogen enkel og let vej til det.

Man kan også sige, at der er mange forklaringer på, hvorfor det nogle steder halter med hjemmehjælpen. En række af de forhold synes jeg der er behov for at få mere klarhed over, inden vi tager det videre skridt og vurderer behovet for en ankeadgang.

Man kan sige, at vi stadig væk har brug for at få vurderet forudsætningerne, og at der også er en række områder, hvor vi har brug for at tage initiativer, f.eks. at få skabt en mere tidssvarende, moderne vejledning for hjemmehjælpen, altså få nogle nye retningslinjer for den generelle hjemmehjælp.

Desuden er der også brug for, at den enkelte modtager af hjemmehjælpen har et klart indtryk af omfanget af den hjemmehjælp, der er blevet visiteret.

Det er her, visitationsskemaet, som SF også foreslår, kommer ind i billedet, og jeg er meget enig i, at vi skal have indført en generel pligt for kommunerne til at anvende visitationsskemaet i forbindelse med tildeling af hjemmehjælp.

En velfungerende hjemmehjælpsordning forudsætter selvfølgelig også, at der bliver uddannet tilstrækkeligt med hjemmehjælper, og at de så også tager arbejde som hjemmehjælper, når de er blevet uddannet. Et af problemerne er jo, at der er et ret stort gennemtræk i faget – enten således, at de uddannede hjemmehjælper eller pleje- og sundhedsassistenter ikke bliver i faget, eller således, at de bliver der i ret kort tid. På den måde kan man jo heller ikke altid sige, at der er tilstrækkeligt med hjemmehjælper, og det er også baggrunden for, at regeringen overvejer, om vi kan være med til at sikre, at flere arbejdsløse bliver ansat inden for hjemmehjælpen. Vi vil også se på, om de gode erfaringer med at supplere hjemmehjælpen med rengøringskorps, som der er i nogle kommuner, er noget, der kan bruges i større omfang.

Endelig har regeringen som bekendt allerede i år og til næste år afsat 400 mio. kr. til refusion af bl.a. 50 pct. af lønnen til de hjemmehjælper,

som kommunerne ansætter ud over dem, der allerede er ansat.

Det er også mit indtryk, at både Kommuner-nes Landsforening og kommunerne selv er meget opmærksomme på de problemer, der har været inden for hjemmehjælpen, og det er mit håb, at de er i færd med at overveje en mere samlet indsats på området.

Så der er altså mange initiativer på vej, der kan sikre en mere velfungerende og ensartet hjemmehjælp. Og de initiativer, der kan danne udgangspunkt for de videre overvejelser om at indføre en ankeadgang, skal selvfølgelig tage udgangspunkt i den rapport, der blev afgivet af en arbejdsgruppe sidste sommer.

Arbejdsgruppen blev nedsat af Folketinget, efter at man havde drøftet spørgsmålet om ankeadgang, og rapporten endte med at indeholde forskellige ankeadgangsforslag. Det, at Folketinget efter en debat besluttede sig for at nedsætte en arbejdsgruppe, og det, at arbejdsgruppen kommer med forskellige modeller, som ikke er særlig konkretiserede, siger jo noget om, at det ikke er nogen enkel eller let beslutning at indføre en ankeadgang.

Derfor er det også vigtigt, at overvejelserne om ankeadgang sker i tæt kontakt med kommunerne, som har ansvaret for hjemmehjælpen, og at vi først får klarhed over nogle af de elementer, der kan danne grundlag for en ankeadgang, og får skabt nogle af de forbedringer, jeg har nævnt, inden vi går videre ad den vej. Det er begrundelsen for, at vi ikke kan støtte SF's forslag.

Jørn Pedersen (S):

SF's forslag indeholder fire forskellige elementer, der kan være interessante hver for sig. Jeg vil siden hen kommentere, hvad vores holdning til dem er.

Indledningsvis vil jeg sige, at det jo er sådan, at regeringen både i regeringsgrundlaget og under åbningsdebatten har givet udtryk for, at den ønsker at arbejde for en ankeadgang, og at den ønsker at gøre det i samarbejde med kommunerne. Det har været et afgørende synspunkt for os, at den model, vi måtte ende med at finde frem til, skal være noget, der kan føres ud i livet i et positivt samarbejde med kommunerne.

For historiens skyld må det jo også understreges, at vi i 1993 var med til at nedsætte det udvalg, der skulle undersøge ankeadgangsmulighederne på hjemmehjælpsområdet. Vi mente, at det var fornuftigt at få det gjort på daværende tidspunkt, for vi var allerede dengang klar over, at

det er et meget, meget svært felt at bevæge sig ind på, og at næsten uanset hvilken model man måtte vælge, ville der være nogle ting, som man kunne ønske man kunne have gjort bedre. Derfor var vi tilfredse med, at vi fik den mulighed.

Rapporten kom så i foråret 1994, og den pegede på tre forskellige muligheder. Vi har af gode grunde ikke udtalt os kategorisk om, hvilken af de tre muligheder vi som parti ville pege på, og det synes jeg var meget klogt – jeg kan så efterfølgende, med tilbagevirkende kraft, opfordre andre til heller ikke at gøre det – ud fra den betragtning, at alle tre modeller helt klart havde positive elementer i sig, men at der også var både styrke og svagheder i alle tre modeller.

Derfor må jeg sige, at når der tales om hjemmehjælp, er det afgørende set fra Socialdemokratiets side ikke en ankeadgang. Hvis nogen måtte forledes til at tro det, tager de grumme meget fejl! En ankeadgang er kun et redskab til at gennemskue tingene tydeligere med. Det afgørende for en bedre hjemmehjælp i Danmark er flere hænder, for at sige det lidt firkantet, flere personer til at løse de opgaver, der er. Det er det helt afgørende.

Jeg vil nok sige, at når man går i gang med hjemmehjælpsdiskussionen – og det er en både god og interessant diskussion – skal man starte i en anden ende, end dette forslag gør: Man skal starte med at finde frem til, hvordan man kan sikre sig, at der er det nødvendige personale og den nødvendige økonomi til stede.

Jeg vil dog godt sige, at jeg synes, der er ét element i SF's forslag, der er en vældig god idé, og det er visitationsskemaet. Jeg tror, det vil være meget, meget positivt at nå frem til at finde en model med et visitationsskema.

Jeg er også bekendt med, at visse kommuner er temmelig langt fremme i den proces, men jeg tror, det er vigtigt, når vi taler om dette, at sikre sig, at brugerne kan se, hvad det er, aftalen indebærer, at personalet kan se, hvad det er for en aftale, og sidst, men måske ikke mindst, at også de pårørende kan se det.

Vi synes også, det er en god idé med at få udsendt en ny vejledning, og vi synes, det er positivt, at der i SF's forslag peges på, at de sociale ankenævne må være hovedhjørnestenen i det, al den stund de sociale ankenævne jo udgør et kendt system.

Derimod må jeg sige, at jeg er noget betænkelig ved det punkt i forslaget, hvor man opererer med en tidsfrist, idet jeg tror, det kan give uoverskuelige vanskeligheder.

Men summen af det, jeg har sagt, er, at der er mange positive elementer i forslaget. Vi tror dog ikke på, at dette forslag er den endelige model. Vi vil gerne have lov til at arbejde videre i et samarbejde med kommunerne for at finde den bedste model.

Vi er altså positive over for tankegangen og ideen, men må afvise forslaget i den nuværende form.

Else Winther Andersen (V):

Det er jo ikke første gang, SF fremsætter et forslag om ankeadgang på hjemmehjælpsområdet. Men desuagtet SF hylder det kommunale selvstyre og mener, at beslutningerne skal træffes så nær på borgerne som muligt, vil man alligevel med dette beslutningsforslag være med til at begrænse det kommunale selvstyre.

Venstre er ikke i tvivl om, at ansvaret for hjemmehjælpen er kommunernes. Det er dem, der lokalt skal lægge et serviceniveau, der passer til den enkelte kommune. Hvis der indføres en ankeadgang i forbindelse med hjemmehjælpen, vil al hjemmehjælp over hele landet blive ens, og det vil aldrig komme til at fungere. Kommunerne tilrettelægger nu engang deres ældrepolitik ud fra de lokale forhold, og det er ikke ligeegyldigt, om det foregår i en storby eller i en landkommune. Der er også meget forskellige opfattelser af, hvordan de private netværk er.

Det, som det i bund og grund drejer sig om her, er at have en ordentlig ældrepolitik i kommunerne, og en af måderne at have en ordentlig ældrepolitik på er ved at give ordentlige oplysninger videre til de ældre. Men det er da ikke ensbetydende med, at kommunerne ikke kan gøre det bedre for de mennesker, der har brug for hjælp.

Mange af de klager, vi læser om, bunder jo i dårlig information; her har kommunerne meget at rette. Der kan blive tale om at inddrage brugerne noget mere i eventuelle visitationer; der kan blive tale om at synliggøre, hvad det er for nogle aftaler, der indgås; og der kan blive tale om at indgå skriftlige aftaler. Derved synliggør man også over for de pårørende, hvad det er for en hjælp, de ældre får. Der skal også være nogle ordentlige aftaler om, hvornår hjemmehjælpen kommer. Og så skal man forsøge at overholde de aftaler, der indgås. Der trænger kommunerne virkelig til at lære noget.

Men der skal også være ordentlig oplysning om, hvad det er for en hjælp, de ældre kan få, når de psykisk eller fysisk bliver dårligere. Vi

ser jo, at mange nærer angst for, hvordan det skal gå, når de bliver ældre. Der skal især være bedre oplysning om, hvad der kan gøres for de senildemente. Der er mange pårørende, der er usikre med hensyn til, hvad de skal stille op, og om de kan få den hjælp, der er brug for. I en bisætning kan man vel spørge, om vi uddannelsesmæssigt er dygtige nok på det område.

Og så vil jeg håbe, at vi snart bliver færdige med sommerdebatterne om, hvorvidt de ældre får den hjælp, de har brug for. På dette område mener jeg, at kommunerne godt kan gøre det bedre, og jeg tror også, de er interesserede i at gøre det.

Venstre afviser forslaget, som det ligger her. Og hvorfor gør vi det? Jo, det gør vi bl.a., fordi vi faktisk gerne vil indføre endnu større frihed også for de ældre. Man kan for øjeblikket se, at Søllerød Kommune er i færd med at indføre en ordning, hvor de ældre selv kan ansætte deres hjemmehjælpere. Det vil sige, at det derved er dem selv, der kan tage ansvaret for den hjælp, de får, og derfor også selv kan afskedige en hjemmehjælper igen.

Jeg tror, vi rundt i kommunerne kunne komme langt, hvis vi inddrog de ældre noget mere i eventuelle ældreråd, hvor de måske kunne se på de klager, der kommer over den hjemmehjælp, der er i den enkelte kommune, og derved være med til at påvirke de politiske beslutningsprocesser, der skal tages rent lokalt.

Der er blevet talt om en ny vejledning, og den er også blevet nævnt af ministeren. Dertil vil jeg sige, at den er hårdt tiltrængt, og at jeg i grunden ikke forstår, at man ikke har taget fat på den noget før, for det kunne i den grad have løst op for mange ting, hvis den havde været på banen tidligere – i stedet for, at vi hele tiden har skullet vente på nye rapporter m.v. Så lad os få den vejledning gjort færdig, også med disse nye udmeldinger til kommunerne. Men som sagt: Det beslutningsforslag, der ligger her, kan Venstre ikke støtte.

Stefan G. Rasmussen (KF):

Apropos vores debat før vil jeg sige, at ældreområdet er et af de få steder, hvor jeg godt vil bruge udtrykket »ret til«. For selvfølgelig har man ret til at være menneske, så længe man lever. Og selvfølgelig skal vi sørge for, at både de ældre, der bliver hjulpet, og selve hjemmeplejen føler, at hvis de løber ind i problemer, bliver disse løst på en for dem værdig måde.

Men i lighed med tidligere ordførere ser jeg et problem i at benytte sig af det, som SF i forslaget anfører i punkt 1, og som bl.a. er det, som den arbejdsgruppe, der er nedsat af socialministeren, påpeger som en mulighed, nemlig de sociale ankenævn, som også ordføreren fra Socialdemokratiet nævner. Så må jeg nok sige, at jeg melder fra, for at indføre en adgang til at anke til de sociale ankenævn er at foretage noget så langt væk fra klageren, som man overhovedet kan komme, og det er helt i strid med det, vi gerne vil, nemlig at have det dér, hvor tingene foregår.

En anden ting er, at denne idé må bunde i ren og skær uvidenhed, for forretningsordenen i de sociale ankenævn er jo netop således indrettet, at man ikke dér kan ændre det, der hedder kommunale skøn, og som følge deraf vil der sådan set ikke være nogen reel ankemulighed, så dér skal man altså til at lave alt det om, og så er vi jo i gang med en større bureaukratisk proces.

Nej, lad os for Guds skyld få dette ud til kommunerne, således at det kommer så tæt på brugeren som overhovedet muligt, og jeg er af den overbevisning, at socialministeren - som det fornuftige menneske, socialministeren er - vil fremkomme med et lovforslag, der er lidt mere realistisk end det, SF her lægger op til. Det fremgår for øvrigt allerede af det, som den politiske ordfører for Socialdemokratiet sagde, nemlig at der på side 43 i åbningstalen står, at det skal man. Så her taler vi altså om, hvem der kommer først, hønen eller ægget, og dér vil jeg nu godt satse på hønen.

Tom Behnke (FP):

Fremskridtspartiet har tidligere givet udtryk for, at vi kan støtte et sådant forslag, og også denne gang vil vi give udtryk for, at vi støtter forslaget. Vi synes, det er en god idé at indføre en ankemulighed på netop hjemmehjælpsområdet.

Jeg kunne forstå på både ministeren og den socialdemokratiske ordfører, at det, der er behov for, lige så meget er at tage fat i den anden ende og sørge for, at der er tilstrækkeligt med personale til at opfylde de krav, der er.

Det kan jeg da godt være enig i. Men jeg var ikke klar over, at regeringen var så handlingslammet, at den kun kan gøre én ting ad gangen: at den kun kan sørge for, at personalet er til stede, og at vi så må vente på ankeadgangen til et senere tidspunkt, hvor der er bedre kapacitet. Det er jeg lidt skuffet over at høre, men det kan være, at der er en fornuftig forklaring på det.

Jeg synes også, det var lidt skuffende at høre, at den socialdemokratiske ordfører egentlig havde den holdning, at forslaget her var meget godt, og at det jo også var regeringens politik, men at man ikke kunne støtte forslaget, som det forelå, fordi der var nogle småting, som man ikke var helt enig i.

Så vidt jeg har forstået, taler vi om et beslutningsforslag, og det vil sige, at når det bliver vedtaget, kan regeringen lave et lovforslag, hvor man modellerer det på den måde, som man ønsker i regeringen, således at det præcis er, som regeringen ønsker det skal være. Et beslutningsforslag er kun nogle retningslinjer, som kan lede regeringen, og som den kan styre efter.

I punkt 1 står der:

»Der tillægges de sociale ankenævn . . . kompetence til at behandle klager over hjemmehjælp.«

I den forbindelse vil jeg spørge forslagsstillerne, om der her menes de sociale amtsankenævn eller det er en helt ny instans, man opfinder, og om det er en ny instans i kommunalt regi. Det synes jeg er ret relevant for at vide, hvor vi bevæger os hen.

Jeg vil også sige, at det hverken af selve forslaget eller af bemærkningerne til forslaget fremgår, om nævnene skal have kompetence til at ændre kommunernes beslutninger. Hvis nævnene ikke får kompetence til at handle, er det for mig at se lidt af en illusion, at vi har disse nævn, for så kan de blot træffe nogle afgørelser, som kommunerne så kan sidde overhørig. Så det må være meningen, at nævnene får kompetence til at ændre kommunernes beslutninger.

Det er de to eneste spørgsmål, vi har til forslagsstillerne, og dem er jeg selvfølgelig interesseret i at få svar på, men jeg vil sige, at med min forventning om, hvad svarene vil være, kan vi støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Det, der kalder mig på talerstolen, er de glade bemærkninger fra hr. Tom Behnke. De kunne nemlig tolkes i retning af, at Fremskridtspartiet nu er inde i alvorlige overvejelser om eventuelt at stemme for finanslovforslaget, for hr. Tom Behnke var jo pludselig inde på - selv om det var lidt periferisk - at Fremskridtspartiet har stor forståelse for, at der er nogle udgifter, der skal betales, og at man vil være med til at finde pengene.

Sådan tolker jeg hr. Tom Behnkes tale, og det vil jo være en meget stor nyhed at kunne servere for pressen i dag, hvis det er sådan, at den interne debat på det ideologiske plan, som jeg via pressen har forstået foregår i Fremskridtspartiet, nu er nået dertil, at de, der for tiden hersker i partiet, ønsker, at Fremskridtspartiet nu skal stemme for finanslovsforslaget og tage et politisk medansvar for den økonomi, vi skal have til næste år.

Det vil virkelig være en nyhed, som vi også kan bruge i forbindelse med det socialpolitiske element, og det vil jeg glæde mig til at høre hr. Tom Behnkes svar på, for jeg har hørt en meget fremtrædende politiker med samme efternavn fra hr. Tom Behnkes parti give udtryk for noget andet. Men der er måske nye toner på vej.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Tom Behnke har ordet for en kort bemærkning. Hvis man ønsker en kort bemærkning, bedes man markere.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Det er næsten ligesom i bussen. Der skal man også trykke stop i god tid.

Jeg ved ikke, om den socialdemokratiske ordfører har padlet rundt i finansloven og kigget nærmere på den, for så vidt jeg erindrer, er der lidt flere konti i finansloven end netop kontiene for det område, vi taler om her i dag, og der er vistnok også lidt flere konti, hvor vi fra Fremskridtspartiets side kunne være uenige i den politiske linje, som specielt Socialdemokratiet har lagt for finansloven.

Lad mig blot nævne, at i Fremskridtspartiet er vi ikke enige med Socialdemokratiet i, at man årligt skal have et underskud, der ligger et sted mellem 40 og 50 mia. kr.; det synes vi er lidt uansvarligt – for blot at nævne en lille detalje, som kan gøre, at vi ikke umiddelbart kan støtte finanslovsforslaget.

Vibeke Peschardt (RV):

I Det Radikale Venstre ser vi positivt på bestræbelserne for at sikre retsstillingen for de borgere, der er visiteret til hjemmehjælp. Det samme gør regeringen, hvilket også fremgår af lovprogrammet.

Vi ved fra undersøgelser bl.a. fra Københavns Kommune, men også fra andre kommuner – f.eks. min egen kommune, Søllerød, der har foretaget en ældreundersøgelse – at brugerne af

hjemmehjælpen stort set er tilfredse. Men vi har også lagt mærke til, at brugerrepræsentanterne ønsker en ankeadgang på området, og det lytter vi gerne til.

Der er visse ting i forslaget, som vi ser positivt på. Det gælder bl.a. visitationsskemaet, men jeg vil godt understrege, at det er meget vigtigt for Det Radikale Venstre, at lige præcis dette – men i øvrigt også andre områder – bliver gennemdrøftet med de kommunale organisationer og med kommunerne, sådan at man kan være sikker på, at det resultat, der kommer ud af det, er brugbart for dem, der skal bruge det ude i systemet.

Som udgangspunkt kan vi ikke støtte forslaget, som det ligger her; men som også socialministeren nævnte, er vi positive på nogle områder, og der bliver arbejdet videre med forslaget i regeringskredsen.

Bruno Jerup (EL):

Enhedslisten støtter forslaget. Jeg kan ikke se nogen særlig grund til at udskyde denne problemstilling. Det er jo blevet nævnt af flere, at det ikke er første gang, der er fremsat et forslag om en mulig ankeadgang inden for hjemmehjælpsområdet. Derfor kan man lige så godt bide til bollen med det samme. Der er ingen grund til at foretage udskydelser og komme med henvisninger til, at man skam har planer om i den kommende tid at lave rapporter, der muligvis vil føre frem til et eller andet.

Det er utroligt, så mange partier der ser positivt på forslaget, men som alligevel ender med at sige: *Men det går ikke alligevel!* De burde i stedet sige: O.k., her ligger et beslutningsforslag – det er trods alt ikke et lovforslag – og så kunne de gå ind i diskussionen om det og se på, om de var i stand til at få udformet et lovforslag, der tog hensyn til alle de men'er, der er rundt omkring.

Jeg synes, man skulle droppe alle de men'er og indrømme, at der er behov for en ankeadgang på dette område. Det er faktisk ret uhyrligt, at der på så stort et område som dette – et område, der rummer det daglige liv for utrolig mange mennesker – ikke er en klar retsstilling med hensyn til ankeadgang, og at man bare bygger ovenpå og fletter det ind på kryds og tværs i stedet for at lave en nogenlunde gennemtænkt ankestruktur.

Så alt i alt ser vi positivt på forslaget og støtter det.

(Kort bemærkning).

Stefan G. Rasmussen (KF):

Jeg kan se, at Det Radikale Venstres ordfører er gået, men jeg må stille mit spørgsmål alligevel, og så kan jeg jo stille det til Socialdemokratiet. Det drejer sig om disse visitationsskemaer. For mig er det altså noget med, at man så skal begynde at måle størrelsen på nullermændene, og jeg ved ikke hvad, og gå ned i nogle detaljer, som ligger helt uden for et forhold, som i reglen bygger på tillid. Det er, som om der ikke kan være et tillidsforhold i forbindelse med en ydelse til nogle ældre mennesker. Det hele skal åbenbart gøres så bureaukratisk. Jeg synes absolut, man skal prøve at forklare mig, hvad man mener med sådan et visitationsskema.

Sonja Albrink (CD):

CD er enig med forslagsstillerne i, at der bør indføres en ankeadgang på hjemmehjælpsområdet. CD fremsatte jo allerede i marts 1991 et forslag om det. Det var et mere vidtgående forslag, nemlig om oprettelse af særlige tilsyns- og ankeråd i kommunerne. En sådan særlig ankeinstans uden for det almindelige ankesystem er ikke nødvendigvis den model, der er aktuel i dag, men i CD er forslaget fra dengang udgangspunkt for gruppens overvejelser.

Det er jo ikke noget nyt problem, at de ældre ikke altid får den hjælp og støtte i dagligdagen, som de både fortjener og har et konstateret behov for. Netop fordi hjemmehjælpen er en individuel ydelse, der er udmålt efter skøn ude i den enkelte kommune, kan der opstå tilfælde, hvor man synes der er behov for større, landsdækkende ensartethed, så brugerne kan føle sig mere sikre på at få den hjælp, som er hensigten med lovgivningen.

CD er derfor enig i, at i de afgørelser, der træffes i kommunen, skal modtagernes retsstilling styrkes.

I den rapport fra den nedsatte arbejdsgruppe, som forslagsstillerne henviser til i bemærkningerne, fremlægges der flere modeller og supplerende forslag, bl.a. for at opnå en bedre visitation.

I regeringen arbejdes der netop nu med at udforme et lovforslag om ankeadgang på baggrund af disse modeller og forslag, og derfor kan CD i dag ikke gå længere end til at tilslutte sig ideen i og hensigten med SF's beslutningsforslag. Jeg er dog overbevist om, at der vil blive tale om et lovforslag, der kan finde bred tilslutning i Folketinget, og så vil jeg i øvrigt henvise

til de bemærkninger, som socialministeren allerede har fremsat fra talerstolen, og som jeg på CD's vegne kan erklære mig helt enig i.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Det var da interessant at høre, at man fra CD's side erklærer sig enig med SF i, at der skal indføres en ankeadgang. I den forbindelse vil jeg spørge CD, om man stadig væk er med i regeringen, eller hvordan man får de ting til at hænge sammen. Det synes jeg må være lidt problematisk, og det vil jeg sådan set gerne have et svar på.

(Kort bemærkning).

Sonja Albrink (CD):

Der er ikke noget problematisk i det: Vi sagde det under valgkampen, og det er klart, at det, vi nævnte under valgkampen, vil vi også gerne have en vis indflydelse på.

Villy Søvnal (SF):

Jeg vil starte med to generelle bemærkninger. Selve forslaget er jo uddybet i bemærkningerne, så dem skal jeg ikke gentage, men jeg vil sige, at jeg synes, man kan sammenfatte intentionen med forslaget under overskriften »Individet frem for systemet«. Dette er også rettet til nogle af ordførerne, idet det undrer mig, at de partier, der teoretisk taler mest for individets rettigheder, er dem, der i realiteten systematisk afviser at styrke individets rettigheder over for systemet. Jeg tænker bl.a. på partiet Venstre.

Det andet generelle, jeg vil sige, er, at det nu er halvandet år siden, SF første gang fremsatte et sådant forslag. Dette være sagt til dem, der beder om mere tid; det er specielt regeringspartierne. Jeg synes, det fremgår, at næsten hver gang vi fremsætter et forslag, siger regeringen: Vi er enige i hensigten, vi forstår godt, hvad I vil, giv os bare lidt mere tid!

Jeg må så spørge regeringspartierne, om man ikke kan speede det lidt op – specielt når man nu har haft halvandet år til at arbejde med det. Jeg ved godt, at der er foregået et udredningsarbejde i mellemtiden, men alligevel! Er man ikke snart så langt, at det kan antydes, hvor tæt man er på noget, der ender i et egentligt lovforslag? Jeg hørte nemlig socialministeren sige, at hun havde stor sympati for forslaget – og så kom der en underlig eftersætning, men ingen støtte.

Det blev også nævnt af socialministeren, at enkeltstager kan give et forrykket billede. Det

kan de muligvis, men i nogle tilfælde kan de også give et korrekt billede, nemlig af et offentligt system, der ikke fungerer godt nok. Og som repræsentanter for offentligheden har vi en interesse i, at de fejl, der begås på det offentlige område, bliver rettet, og den eneste måde at gøre det på er ved at give individet en større retssikkerhed over for systemet.

Jeg er enig i både socialministerens og hr. Jørn Pedersens bemærkninger om, at det, der er brug for, er at forbedre hjemmehjælpen – helt enig! Vi har også noteret, at der er to forslag i omløb på det område:

Dels er der et forslag om at bruge nogle af beskæftigelsespengene aktivt for at nå op på et vist ambitionsniveau – der har i pressen været nævnt ca. 10.000-15.000 nye job inden for ældreomsorgsområdet. Det vil få SF's varmeste støtte, hvis det i øvrigt er skruet fornuftigt sammen.

Dels har vi selv et beslutningsforslag, der direkte går ud på at ansætte 5.000 flere på ældreområdet. Det er nemlig rigtigt – jeg tror, det var hr. Jørn Pedersen, der formulerede det sådan – at det, der er brug for, er flere hænder på ældreområdet. Men der er brug for begge dele: Der er ikke blot brug for flere hænder, men efter vores mening også – selv med flere hænder – for en styrkelse af den ældres retsstilling.

Socialministeren roste indførelse af et visitationsskema som en god idé og mente også, at sikring af faste aftaler var en god idé. Og så blev der nævnt noget, som måske er det alvorlige i denne diskussion, nemlig uddannelses- og rekrutteringsproblemet.

I SF er vi nemlig bange for, at hvis der ikke sker forbedringer på et område, der er et lavstatusområde på den måde, at arbejdsforholdene over en årrække er blevet benhårde – og det drejer sig både om mandskabsforbedringer og om andre ting – så kommer vi til at stå med det problem, at uanset hvad vi vedtager af normeringer på området, er vi ikke i stand til at tiltrække tilstrækkeligt med arbejdskraft, og så får vi for alvor et problem på ældreområdet.

Derfor vil jeg på SF's vegne sige, at vi meget gerne vil medvirke med inspiration og udredninger til et forslag, der sikrer en større rekruttering på et område, som vi skal passe på ikke bliver et lavstatusområde.

Jeg skal sige til hr. Jørn Pedersen, der understreger, at det skal ske i samarbejde med kommunerne, at det er jeg helt enig i. Jeg har jo en fortid i KL's sociale arbejdsmarkedsudvalg, hvor vi har diskuteret det her, og hvor Socialde-

mokratiets og SF's positioner i den her diskussion er kendte. Hr. Jørn Pedersen understreger også i sit indlæg, at det er vigtigt, at det er Det Sociale Ankenævn, der bliver det forum, man anker til. Det er jeg også enig i, og det fremgår også af vores lovforslag. Der er vi også på linje.

Så skal jeg sige til fru Else Winther Andersen, at jeg synes, fru Else Winther Andersen læste nogle ting af forslaget, som ikke kan læses af forslaget. Det ene gik på, at forholdene nu skulle være ens over hele landet. Må jeg ikke godt spørge, hvor det står i forslaget? Det kan jeg ikke se. Vi er lige præcis veget uden om det, der hedder at indføre minimumsrettigheder til gengæld for at lave et stærkt ankesystem. Det er den anden mulighed, der peges på i rapporten: at lave minimumsrettigheder. Det er derfor, det er direkte forkert, at det her vil føre til ens forhold over hele landet. Det ønsker vi nemlig ikke. Det vil føre til ens forhold på det ene område: den ældres retsstilling vil blive styrket i forhold til situationen i dag.

Så nævner fru Else Winther Andersen, at det er en begrænsning i det kommunale selvstyre. Jeg forstår, det er et mantra af stor betydning herinde i Folketinget.

Det er da rigtigt, at det her indeholder den indskrænkning i det kommunale selvstyre, at hvis man havde lavet en aftale, som svigtes af en kommune, om, hvor mange timers hjemmehjælp der skulle gives, så kan den ældre henvende sig et sted. Den indskrænkning i det kommunale selvstyre fører til en styrkelse af den ældres individuelle retsstilling, og det er selve meningen med forslaget. På den måde er det rigtigt.

Men må jeg ikke godt spørge partiet Venstre: Kan partiet Venstre, kan fru Else Winther Andersen holde til som liberale, at det er systemet, der får ret over for mennesket i nogle tilfælde, hvor det faktisk var en aftale om, hvad der skulle gives? Er det da ikke rimeligt, at den svage i det her spil, den ældre, har en mulighed for at få sin sag prøvet? Det er i virkeligheden det, der ligger i det. Så jeg må afvise, at privatisering skulle være vejen ud af de problemer, man står med på ældreområdet. Jeg synes, der er en forunderlig evne i de her år til, hver gang vi diskuterer indholdsproblemet i en sag, at vende den til en eller anden struktur- eller regidiskussion og dermed i virkeligheden diskutere udenom.

Jeg skal sige til hr. Stefan G. Rasmussen, som ikke er enig i, at vi skal bruge ankesystemet, at når vi gør det, er det for at sikre et juridisk hold-

bart system. Hr. Stefan G. Rasmussen nævner, at ankesystemet skal ændres til et klart ankesystem, som med forslaget her får en ny opgave og også en nyt forum på den måde, at vi foreslår, at man udvider med brugerrepræsentanter og embedslægeinstitutionen i de sager, der har med vurdering af hjemmehjælp at gøre.

Hr. Stefan G. Rasmussen spurgte også i en af de korte bemærkninger, hvad hensigten er med et visitationsskema. Det er, at når der kommer mange mennesker i en ældres hjem, er det rart, at der er noget skriftligt i de her sager, så man ved med hinanden, hvad der foregår. Det er også vigtigt af hensyn til oplysning over for de pårørende. Det er også vigtigt for retssikkerheden for den ældre, at man ved, hvad det er for aftaler, der er indgået. Bliver de overholdt?

Så skal jeg sige til hr. Tom Behnke, som støttede forslaget, at det er rigtigt, at det er det nuværende ankesystem, der skal overtage opgaven her, og selvfølgelig skal man med et ankesystem kunne omgøre beslutninger, man er uenig i, ellers havde det ingen mening. Det er ikke et folkeoplysende forum, vi vil nedsætte.

Jeg noterede, at Det Radikale Venstre var principielt enig, at CD var principielt enig, og at Enhedslisten var principielt enig, og dermed er vi vel, hvor vi kunne komme med det her beslutningsforslag fra SF, nemlig at der stort set raden rundt – måske med undtagelse af Venstre og De Konservative – er udtrykt meget velvilje over for at lave et ankesystem. Vi har forståelse for, at regeringen er nødt til at komme op i kance, og det kan tage lidt tid. Men vi håber, at det sker, og at det lovforslag, der kommer, vil indeholde de elementer, der er i beslutningsforslaget.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Hr. Villy Søvndal skoser mig lidt, fordi jeg sagde, at vi ikke kunne have ankeadgang, fordi det ville tvinge kommunerne til at have det samme hjemmehjælpsniveau over hele landet. Det kan da godt være, at SF har skrevet minimumsrettigheder, men det kunne også godt være, at minimumsrettigheder uvilkårlig – og det tror vi på – vil komme til at betyde, at så skal der støvsuges akkurat ligedan og på den samme led hver gang i alle landets kommuner, og det er det, vi går imod.

Det dér med, at man taler om de ældres ret – jamen vi går en tak videre, vi siger, at de ældre skal slippes fri, de ældre skal have valgfrihed.

Hvorfor skal hele vor ældreomsorg være noget, det offentlige tager sig af? Hvorfor skal vi fortsat have en ældreomsorg inklusive hjemmehjælp, der skal være ens? Vi vil gerne sørge for, at de ældre får valgfrihed. Ligesom på børneområdet, som vi tidligere diskuterede: Lad dog de ældre selv vælge, hvordan de vil have hjælpen, og hvem de vil have til den hjemmehjælp, som de skal have, og som de kan have brug for. Så det opfatter jeg sådan, at det er at slippe de ældre løs.

Vi går og har en opfattelse af, at den dag vi bliver 67 og bliver folkepensionister, så er vi pludselig ligedan alle sammen. Jamen, det er vi da ikke! Vi vil da stadig væk have individuelle behov og individuel opfattelse af, hvordan vores liv skal være – den livskvalitet, som vi lægger vægt på. Og SF får mig ikke til at tro på, at det specielt er dem, der er kommunalt uddannede, der er bedst til at gøre de her ting. Så slip de ældre fri.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Til Fru Else Winther Andersen: Vi får jo muligheden for at se på det igen under udvalgsarbejdet. Det er så mit håb, at de ting, jeg mener er misforstået i Venstres position, kan ryddes af vejen under udvalgsarbejdet. Og så vil jeg godt sige om det principielle – nemlig Venstres tro på, at privatisering er vejen – at jeg synes, at det, der har kendetegnet debatten på ældreområdet over en årrække, er, at hver gang man stod med et indholdsproblem, tog man den strukturelle debat og troede, man kunne strukturere sig igennem. Det har vist sig, at det kunne man ikke.

Nu får vi så regidiskussionen. Det hedder: Bliver det ikke godt nok i offentligt regi, så tror vi på, at det kan laves i privat regi.

Spørger vi analyserende: Hvad er fordelene ved det? – så er det klart, at man som markedsøkonom vil holde en markedsøkonomisk tale. Jeg synes, det er helt åbenlyst, hvad ulemperne er. I en periode, hvor vi taler om svage ældre, der er længe i eget hjem, vil vi se de ældres hjem omdannet til en banegård for private leverandører. Der vil komme én med mad, der vil komme én med lidt rengøring, der vil komme én, der leverer lidt sundhed, lidt pleje osv. osv. Hvordan skal den ældre overhovedet kunne orientere sig? Orienteringsproblemet er et af de store problemer på ældreområdet allerede i dag, hvor vi har et forholdsvis sammenhængende system.

De skal være forholdsvis friske for at kunne finde ud af leverancerne.

Det næste problem er retssikkerheden. Hvis nu fru Jensen i Søllerød eller et hvilket som helst andet sted bliver vred over den hjælp, hun får, hvem skal hun så klage til? Til kommunen, der har lavet en aftale med et privat firma. Det private firma vil sige, at det er kommunens skyld, for vi aftalte, at vi kun skulle levere en så og så stor mængde. Og kommunen vil sige: Det er ikke vores skyld. Det er firmaets skyld, for vi har lavet en aftale om leveringen.

Vi kommer ud i en endeløs juridisk diskussion. Og jeg skal sige som min afsluttende kommentar til denne her diskussion om privatisering: Jeg synes, det er en overvejelse værd – og så i Venstre – hvorfor Danmark er kommet så langt, som vi er på ældreområdet, med et offentligt system.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Inden fru Else Winter Andersen svarer, vil jeg sige, at det ikke er min opfattelse, at vi alle er ens, når vi runder de 67 år. Det mener jeg bestemt ikke. Det er egentlig heller ikke det, vi diskuterer i øjeblikket. Det, vi diskuterer i øjeblikket, er dem, der har behov for hjemmehjælp, og det har i virkeligheden ikke noget at gøre med en aldersgrænse. Der er det min opfattelse, men det kan være, Venstre har en anden opfattelse af tingene, at det er det offentlige, det er kommunen, der bør have ansvaret for, at hjemmehjælpen stilles til rådighed – om det så er kommunens egne folk, kommunalt ansatte, der udfører de specifikke opgaver med indkøb, rengøring, pleje osv., eller kommunen køber sig til serviceordningerne ved private eller man siger, at den enkelte modtager af hjemmehjælpen, hvis vedkommende kan være med i beslutningerne, indrages i beslutningerne om, hvem det er, der skal foretage de forskellige handlinger.

Det ændrer ikke på, at det fortsat er kommunen, der har ansvaret for, at opgaverne bliver udført. Dermed ændrer det heller ikke på SF's forslag om, at der skal være en ankeadgang. Og jeg er ikke enig med hr. Villy Søvnald i, at det vil være forvirrende, hvis det er private, man sætter til at ordne de her ting. Det kan stadig være sådan, at det er kommunen, der er den overordnet ansvarlige, og at det er kommunen, der må sørge for, at tingene er i orden. Og hvis det private firma, kommunen har sat til at udføre en eller anden opgave, ikke gør det godt nok, er det så

heldigt, at man kan vælge et andet firma til det, eller kommunen kan vælge at gøre det selv.

Hermed sluttede forhandlingerne.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

13) Valg af 17 medlemmer til det udvalg, der blev nedsat ved Folketingets dagsorden af 13. oktober 1994.

Anden næstformand (Henning Grove):

Til dette valg er anmeldt følgende valggrupper: en gruppe på 95 medlemmer: Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre, Enhedslisten og Centrum-Demokraterne; en gruppe på 83 medlemmer: Venstre, Det Konservative Folkeparti og Fremskridtspartiet.

Valgt blev:

- 1 Dorte Bennedsen (S)
- 2 Jacob Buksti (S)
- 3 Pia Gjellerup (S)
- 4 Torben Lund (S)
- 5 Holger K. Nielsen (SF)
- 6 Kjeld Rahbæk Møller (SF)
- 7 Jørgen Estrup (RV)
- 8 Frank Aaen (EL)
- 9 Peter Duetoft (CD)
- 10 Ivar Hansen (V)
- 11 Thor Pedersen (V)
- 12 Birthe Rønn Hornbech (V)
- 13 Svend Aage Jensby (V)
- 14 Hans Engell (KF)
- 15 Pernille Sams (KF)
- 16 Gitte Seeberg (KF)
- 17 Kirsten Jacobsen (FP)

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Den socialdemokratiske folketingsgruppe har meddelt mig, at den har udpeget medlem af Folketinget Torben Lund som nyt medlem af Danmarks Nationalbanks repræsentantskab for den resterende del af indeværende funktionsperiode i stedet for medlem af Folketinget Frank Jensen, efter at denne er udnævnt til forskningsminister, og at medlem af Folketinget Ove Fich er valgt som nyt medlem i stedet for medlem af Folketinget Ivar Nørgaard, efter at denne ikke længere er medlem af Folketinget.

Den konservative folketingsgruppe har meddelt mig, at den har udpeget medlem af Folketinget Anne Birgitte Lundholt som nyt medlem af Danmarks Nationalbanks repræsentantskab

for den resterende del af indeværende funktionsperiode i stedet for medlem af Folketinget Grethe Fenger Møller, efter at denne ikke længere er medlem af Folketinget.

De pågældende er herefter valgt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Indfødsretsudvalget (31/10 94):

Udtræder: Pia Kjærsgaard (FP)

Nyt medl.: Poul Nødgaard (FP)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 2. november 1994, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 17.43.
